

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Π.Μ.Σ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ :
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν.4172/2013

του

Μαυροδήμου Φίλιπα

Επιβλέπων καθηγητής: Αποστόλου Απόστολος

Αθήνα, Ιούλιος 2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κύριο Αποστόλου Απόστολο για την καθοδήγησή του καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησής της.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στον ειδικό συνεργάτη του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών κύριο Κορομηλά Γεώργιο για την υποστήριξη και τις συμβουλές χωρίς τις οποίες δε θα ήταν δυνατή η ολοκλήρωση της διπλωματικής. Η συνεργασία μαζί του υπήρξε μοναδική διδακτική εμπειρία και αισθάνομαι την ανάγκη να τον ευχαριστήσω για τον πολύτιμο χρόνο αλλά και την προθυμία και τη βοήθεια που ποτέ δεν δίστασε να μου προσφέρει.

Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την διαρκή και αμέριστη συμπαράστασή της κατά την διάρκεια των σπουδών μου.

Μαυροδήμος Φίλιππος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως κύριο στόχο, μέσα από μια ενδελεχή ανάλυση των ισχυουσών διατάξεων για την φορολόγηση του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα και την σύγκριση με τις προϋσχύουσες διατάξεις, να εστιάσει στην αξιολόγηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Νόμος 4172/2013) ο οποίος ισχύει για τα εισοδήματα που αποκτώνται από 01/01/2014.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια γενική επισκόπηση των μορφών με τις οποίες μπορεί να ασκηθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα καθώς και του νέου λογιστικού πλαισίου μετά την ψήφιση του Νόμου 4308/2014 περί Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε βασίστηκε αρχικά στην λεπτομερή ανάλυση των διατάξεων του νόμου και των ερμηνευτικών εγκυκλίων καθώς και στην βιβλιογραφική επισκόπηση όπου αναπτύχθηκαν όλες οι διατάξεις που ισχύουν για την φορολόγηση του εισοδήματος που προκύπτει από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Παράλληλα με τις ισχύουσες διατάξεις επιχειρείται και η ανάλυση των προϋσχυουσών διατάξεων για την φορολόγηση της συγκεκριμένης κατηγορίας εισοδήματος για το οικονομικό 2013 και 2014 (χρήσεις 2012 και 2013) κατά τις οποίες είχε εφαρμογή ο προηγούμενος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Νόμος υπ' αριθ. 2238/1994).

Ακολούθως παρουσιάζεται μια επιγραμματική ανάλυση των φορολογικών συστημάτων σε τέσσερις άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Κύπρος, Βουλγαρία, Ισπανία και Σουηδία) με εστίαση σε όσα ισχύουν σχετικά με την φορολογία των επιχειρήσεων

Στην συνέχεια ακολουθεί σύγκριση με την χρήση ενδεικτικών πρακτικών παραδειγμάτων φορολόγησης για το εισόδημα που προκύπτει από ατομική, προσωπική και κεφαλαιουχική επιχείρηση για το φορολογικό έτος 2014 καθώς και για το οικονομικό 2013 (χρήση 2012).

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας διενεργήθηκε έρευνα με την χρήση ερωτηματολογίου με σκοπό να καταγραφεί η άποψη των ερωτώμενων για τις αλλαγές που προέκυ-

ψαν από την εφαρμογή του νέου Κ.Φ.Ε. τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται αναλυτικά στο έβδομο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Έπειτα από τα ανωτέρω προέκυψαν οι τελικές διαπιστώσεις αναφορικά με το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία ενώ παράλληλα, και σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας έρευνας, επιχειρείται η παράθεση κάποιων προτάσεων σχετικά με την εφαρμογή των νέων διατάξεων.

ABSTRACT

The scope of this thesis is, through a thorough analysis of the existing provisions on the taxation of income from business activities and the comparison with preexisting provisions, to focus on assessing the impact of the implementation of the new Income Tax Code (Law 4172/2013) which applies to income received in tax years from 01.01.2014 onwards.

The first chapter is an overview of the forms of business activity and the new accounting framework after the enactment of Law 4308/2014 on Greek Accounting Standards.

The methodology used was originally based on a detailed analysis of the provisions of the Law, the Ministerial Circulars and the literature review in order to analyze all the provisions applicable to the taxation of income arising from doing business.

Alongside with the existing provisions it was attempted to analyze the preexisting provisions for taxation of this category of income for fiscal years 2013 and 2014 (accounting period 2012 and 2013) when the previous Income Tax Code (Law 2238/1994) was into force.

Then follows a succinct analysis of the tax systems in four other European countries (Cyprus, Bulgaria, Spain and Sweden) focusing on the provisions on taxation of business income.

Then follows a comparison with the use of practical examples of indicative taxation on income derived from sole proprietorships and legal entities for the tax year 2014 and fiscal year 2013 (accounting period 2012).

In the context of this thesis a research was conducted using a questionnaire in order to record the opinion of respondents about changes resulting from the application of the new Income Tax Code the results of which are presented in the seventh chapter of the present thesis.

After the all the above we present the final findings regarding the subject matter of the present study while, in combination with the results of the research conducted, we attempt to set out some proposals on the implementation of the new provisions.

Πίνακας περιεχομένων

1. Επιχειρηματική δραστηριότητα.....	7
1.1 Μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας	7
1.2 Λογιστικό πλαίσιο ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα	9
2. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα από φορολογικό έτος 2014 και μετά βάσει του ν.4172/2013	13
2.1 Νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Νόμος 4172/2013)	13
2.1.1 Κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων.....	16
2.2 Προσδιορισμός εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα	18
2.3 Εκπιπόμενες δαπάνες.....	20
2.4 Μη εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες	22
2.5 Φορολογικές αποσβέσεις.....	34
2.6 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων.....	40
2.7 Λοιπές διατάξεις εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα	47
2.7.1 Φορολογικοί συντελεστές	47
2.7.2 Μεταφορά ζημιάς	50
2.7.3 Αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα	51
2.7.4 Αποτίμηση αποθεμάτων	52
2.7.5 Μέθοδος προσδιορισμού εσόδων	53
3. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα μέχρι οικονομικό έτος 2013 βάσει του ν.2238/1994	54
3.1.1 Ατομική επιχείρηση - Ελεύθερος επαγγελματίας.....	54
3.1.2 Προσωπικές εταιρείες.....	55
3.1.3 Κεφαλαιουχικές εταιρείες	56
3.1.4 Λογιστικός προσδιορισμός καθαρού εισοδήματος.....	57
4. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα για οικονομικό έτος 2014 βάσει του ν.4110/2013	60
5. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα σε άλλες χώρες.....	62
5.1 Κύπρος.....	63
5.2 Βουλγαρία	63
5.3 Ισπανία	64
5.4 Σουηδία.....	65
6. Ενδεικτικά παραδείγματα φορολόγησης.....	66
6.1 Παραδείγματα φορολόγησης Φυσικού Προσώπου που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα.....	66

6.1.1	Παράδειγμα φορολόγησης ίδιου εισοδήματος από δύο διαφορετικές πηγές	66
6.1.2	Παράδειγμα φορολόγησης Φυσικού Προσώπου με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα διαχρονικά	68
6.2	Παραδείγματα φορολόγησης Νομικού Προσώπου	69
6.2.1	Προσωπική εταιρεία (Ο.Ε.) με τήρηση απλογραφικών βιβλίων	69
6.2.2	Προσωπική εταιρεία (Ο.Ε.) με τήρηση διπλογραφικών βιβλίων	71
6.2.3	Κεφαλαιουχική εταιρεία (Α.Ε.).....	73
7.	Έρευνα.....	76
7.1	Αποτελέσματα έρευνας	78
8.	Συμπεράσματα - Προτάσεις	94
9.	Επίλογος	104
	Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία	106
	Νόμοι - ΠΟΛ	107
	Ηλεκτρονικές Πηγές.....	108
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	109
I.	Άρθρα Νόμου 4172/2013 σχετικά με την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (κωδικοποίηση μέχρι τον Ν.4334/2015)	109
II.	Ερωτηματολόγιο.....	120
III.	Πίνακας απαντήσεων ανά ερωτώμενο	124

1.   **Επιχειρηματική δραστηριότητα**

1.1   **Μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας**

Η επιχειρηματική δραστηριότητα είναι ποικιλόμορφη και οδηγεί σε πολύ σημαντικά αποτελέσματα για την οικονομική ανάπτυξη και την βελτίωση της οικονομικής ευημερίας. Μπορεί να ασκηθεί είτε ατομικά (από φυσικά πρόσωπα) είτε εταιρικά (από νομικά πρόσωπα).

Ατομική επιχείρηση είναι η άσκηση δραστηριότητας από ένα φυσικό πρόσωπο το οποίο μπορεί να εργάζεται μόνο του, ή και να απασχολεί υπαλλήλους. Είναι η πιο παλιά και πιο απλή μορφή επιχείρησης. Ιδρύεται και διοικείται από ένα άτομο, το οποίο ως ιδιοκτήτης έχει την ευθύνη όλων των αποφάσεων. Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της είναι αφενός το γεγονός ότι αποτελεί μια εξαιρετικά ευέλικτη μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας με προσωπική επίβλεψη και πρωτοβουλία και αφετέρου οι απλές διαδικασίες που σχετίζονται με την ίδρυση και την λογιστική και φορολογική παρακολούθηση. Αντίθετα, μεταξύ των μειονεκτημάτων της είναι ότι δεν υπάρχει εξειδίκευση, αφού συνήθως όλες οι δραστηριότητες εκτελούνται από τον ιδιοκτήτη επιχειρηματία, ότι τα κεφάλαια συνήθως είναι μικρά, ο χρόνος της επιχειρηματικής δραστηριότητας εξαρτάται από την ικανότητα και τη διάρκεια ζωής του ιδιοκτήτη κ.α.

Η **εταιρική επιχείρηση** (εταιρεία) ανήκει σε δύο ή περισσότερα άτομα ή/και φορείς, που συνδέονται με ειδική σχέση η οποία καθορίζεται από το είδος της επιχείρησης και οι οποίοι υποχρεώνονται αμοιβαία στην επιδίωξη κοινού σκοπού, ιδίως οικονομικού, με κοινές εισφορές¹. Οι εταιρείες διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις προσωπικές και τις κεφαλαιουχικές.

Στις **προσωπικές εμπορικές εταιρείες** κυριαρχεί το προσωπικό στοιχείο καθώς και η εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών τους. Παράλληλα προς την ευθύνη της εταιρείας, υπάρχει και η προσωπική ευθύνη των εταίρων για τα εταιρικά χρέη. Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία της χώρας μας οι κυριότερες μορφές προσωπικών εταιρειών είναι οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες.

---

¹ Άρθρο 741 Αστικού Κώδικα

Ομόρρυθμη εταιρεία (Ο.Ε.) είναι η εταιρεία με νομική προσωπικότητα που επιδιώκει εμπορικό σκοπό και για τα χρέη της οποίας ευθύνονται παράλληλα όλοι οι εταίροι απεριόριστα και εις ολόκληρον². **Ετερόρρυθμη εταιρεία (Ε.Ε.)** είναι η προσωπική εταιρεία με νομική προσωπικότητα η οποία επιδιώκει εμπορικό σκοπό και για τα χρέη της οποίας ένας τουλάχιστον από τους εταίρους ευθύνεται περιορισμένα (ετερόρρυθμος εταίρος) δηλαδή μέχρι του ποσού της εισφοράς του στο κεφάλαιο, ενώ ένας άλλος τουλάχιστον από τους εταίρους ευθύνεται απεριόριστα (ομόρρυθμος εταίρος) δηλαδή ευθύνεται και με την ατομική του περιουσία³.

Στις **κεφαλαιουχικές εταιρείες** κυριαρχεί το εταιρικό κεφάλαιο και όχι το προσωπικό στοιχείο. Δύο ή περισσότερα φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα συνεργάζονται για να πετύχουν το καλύτερο δυνατό οικονομικό αποτέλεσμα. Η σχέση τους εκφράζεται από το ποσοστό του κεφαλαίου που έχει συνεισφέρει καθένας. Οι εταίροι δεν φέρουν καμία ευθύνη εκτός από αυτές που προβλέπεται από το νόμο και το καταστατικό της εταιρείας ενώ για τα χρέη της εταιρείας ευθύνεται μόνο η ίδια με την περιουσία της. Οι κυριότερες μορφές είναι οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) και οι Ανώνυμες Εταιρείες (Α.Ε.).

Η **Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)** αποτελεί μία ενδιάμεση εταιρική μορφή. Αποτελεί τη συνηθέστερη εταιρική μορφή μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, λόγω του γεγονότος ότι συνδυάζει προσωπικά στοιχεία (δηλ. διαπροσωπικές σχέσεις εταίρων που υπάρχουν σε μία οικογενειακή επιχείρηση) και κεφαλαιουχικά στοιχεία (δηλ. ευθύνη νομικού προσώπου - εταιρίας για χρέη και όχι ευθύνη των εταίρων) και χρησιμοποιείται για δραστηριότητες μικρότερης κλίμακας από αυτές των Α.Ε..

Η **Ανώνυμη εταιρεία (Α.Ε.)** συστήνεται από ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (ιδρυτές), μπορεί δε, και μετά τη σύσταση της από περισσότερα του ενός πρόσωπα, να καταστεί μονοπρόσωπη, εάν συγκεντρωθούν όλες οι μετοχές σε ένα μόνο πρόσωπο. Για τα χρέη της Α.Ε. ευθύνεται μόνο η ίδια με την περιουσία της. Οι μέτοχοι ουδεμία ευθύνη φέρουν με την προσωπική τους περιουσία, για τις υποχρεώσεις της εταιρείας σε τρίτους, εφόσον έχουν καταβάλλει ολόκληρη την αξία της συμμετοχής τους, όταν δηλαδή δεν πρόκειται περί μερικής καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου. Η ως άνω έλλειψη προσωπικής ευθύνης αποτελεί το ουσιαστικότερο κίνητρο για την δημιουργία των Α.Ε.

---

² Άρθρο 249 Νόμος 4072/2012

³ Άρθρο 271 Νόμος 4072/2012

αφού σκοπός της συστάσεως τους ήταν και συνεχίζει να είναι η συγκέντρωση υψηλών κεφαλαίων, δηλαδή μεγάλης οικονομικής δύναμης από πολλούς μικροεπενδυτές, κυρίως, οι οποίοι επενδύουν, αγοράζοντας μετοχές, χωρίς να διακινδυνεύουν περαιτέρω (Μπασαγιάνης – Θεοδωροπούλου 2013).

Παράλληλα τα τελευταία χρόνια εισήχθη με τον Νόμο 4072/2012 και ένας νέος ενδιάμεσος εταιρικός τύπος, η **Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία (Ι.Κ.Ε.)**, η οποία έχει νομική προσωπικότητα, εμπορικό σκοπό, ελάχιστο κεφάλαιο ενός (1) ευρώ και ευθύνεται μόνο αυτή με την περιουσία της για τις εταιρικές υποχρεώσεις. Πρόκειται για ενδιάμεσο εταιρικό τύπο καθώς η Ι.Κ.Ε. είναι κεφαλαιουχική και εντάσσεται στις εταιρείες που διαθέτουν αφενός κεφάλαιο κι αφετέρου περιορισμένη ευθύνη των μελών τους για τα εταιρικά χρέη, με εξαίρεση τους εταίρους με εγγυητικές εισφορές.

Η επιχειρησιακή συγκρότηση με μορφή κεφαλαιουχικής εταιρείας παρέχει μεγαλύτερη ευχέρεια συγκεντρώσεως κεφαλαίων έναντι της ατομικής επιχειρήσεως, ενώ υστερεί όσον αφορά στην ταχύτητα λήψεως αποφάσεων.

1.2 Λογιστικό πλαίσιο ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα

Όπως ορίζεται από την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Νόμος 4174/2013) «κάθε πρόσωπο με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα υποχρεούται να τηρεί βιβλία και στοιχεία που απεικονίζουν πλήρως τις συναλλαγές της επιχείρησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία και τα λογιστικά πρότυπα».

Στις 24.11.2014 δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθμόν 251 τεύχος Α' της εφημερίδας της Κυβερνήσεως ο Νόμος 4308/2014 για τα **Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.)**. Οι νέες διατάξεις εφαρμόζονται όσον αφορά την τήρηση βιβλίων και την έκδοση στοιχείων από την 1.1.2015, ενώ για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, θα εφαρμοστούν για περιόδους που αρχίζουν μετά την 31.12.2014 (δηλαδή το 2016 για την χρήση του 2015).

Με το νόμο αυτό καταργήθηκε, μεταξύ άλλων, ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (υποπαράγραφος Ε1 της παραγράφου Ε του νόμου 4093/2012), το Π.Δ. 1123/1980 (ΦΕΚ Α 283/15-12-1980) περί εφαρμογής του Ελληνικού Γενικού Λογιστι-

κού Σχεδίου καθώς και οι λογιστικές διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 (Περί Ανωνύμων Εταιρειών). Ιδιαίτερα σε ότι αφορά στον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών, καταργείται επίσης ρητά και κάθε άλλη διάταξη, ερμηνευτική εγκύκλιος ή οδηγία που έχει εκδοθεί βάσει αυτών των καταργούμενων διατάξεων ή του προϊσχύοντος Π.Δ. 186/1992 (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων).

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, ακολουθούν τις βασικές αρχές και τους λογιστικούς κανόνες των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.) και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) και εναρμονίζονται με την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2013/34/ΕΕ).

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 10 και 12 του άρθρου 3 του παραπάνω νόμου για τα Ε.Λ.Π., προκύπτει ότι συνεχίζουμε να έχουμε στην λογιστική πρακτική δύο κατηγορίες λογιστικών βιβλίων (αρχείων):

(α) τα απλογραφικά βιβλία (εσόδων – εξόδων) και

(β) τα διπλογραφικά βιβλία (βάσει της διπλογραφικής μεθόδου).

Σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. οι οντότητες διακρίνονται⁴ ανάλογα με την νομική τους μορφή σε:

α) Νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας, της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, της ετερόρρυθμης κατά μετοχές εταιρείας και της ιδιωτικής κεφαλαιουχικής εταιρείας,

β) Νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας, όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη λόγω του ότι είναι είτε νομικά πρόσωπα της περίπτωσης α' ή άλλου νομικού τύπου συγκρίσιμου με τα νομικά πρόσωπα της περίπτωσης αυτής,

γ) Ετερόρρυθμη εταιρεία, ομόρρυθμη εταιρεία, ατομική επιχείρηση και κάθε άλλη οντότητα του ιδιωτικού τομέα που υποχρεούται στην εφαρμογή αυτού του νόμου από φορολογική ή άλλη νομοθετική διάταξη.

δ) Κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές οντότητες που ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή ελέγχονται από το Δημόσιο ή τελούν υπό την εποπτεία του Δημοσίου.

---

⁴ Παράγραφος 2 άρθρο 1 Νόμου 4308/2014.

Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 2 του ανωτέρω νόμου οι οντότητες κατατάσσονται με βάση το μέγεθός τους σε πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες ανάλογα με τα αν υπερβαίνουν κάποια κριτήρια σχετικά με τον μέσο όρο προσωπικού, το σύνολο του ενεργητικού και τον καθαρό κύκλο εργασιών ως κατωτέρω:

➤ **Πολύ μικρές οντότητες:**

Να μην υπερβαίνουν δύο από τα τρία μεγέθη: Σύνολο ενεργητικού 350.000 ευρώ, Κύκλος εργασιών 700.000 ευρώ, Μέσος όρος απασχολουμένων 10 άτομα.

➤ **Μικρές οντότητες:**

Να μην είναι πολύ μικρές και να μην υπερβαίνουν δύο από τα τρία μεγέθη: Σύνολο ενεργητικού 4.000.000 ευρώ, Κύκλος εργασιών 8.000.000 ευρώ, Μέσος όρος απασχολουμένων 50 άτομα.

➤ **Μεσαίες οντότητες:**

Να μην είναι πολύ μικρές, ή μικρές και να μην υπερβαίνουν δύο από τα τρία μεγέθη: Σύνολο ενεργητικού 20.000.000 ευρώ, Κύκλος εργασιών 40.000.000 ευρώ, Μέσος όρος απασχολουμένων 250 άτομα.

➤ **Μεγάλες οντότητες:**

Όταν υπερβαίνουν δύο από τα τρία μεγέθη: Σύνολο ενεργητικού 20.000.000 ευρώ, Κύκλος εργασιών 40.000.000 ευρώ, Μέσος όρος απασχολουμένων 250 άτομα.

Ωστόσο, υπάρχει μια ειδική ένταξη στις πολύ μικρές οντότητες, αυτή των προσωπικών εταιρειών (ΟΕ, ΕΕ), των ατομικών επιχειρήσεων, αλλά και των πρώην ελευθέρων επαγγελματιών, με μοναδικό κριτήριο το ύψος του κύκλου εργασιών, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό του 1.500.000 ευρώ.

Όπως προκύπτει από τις παραγράφους 10 και 12 του άρθρου 3, του νόμου, το κριτήριο για την τήρηση βιβλίων βάσει του διπλογραφικού συστήματος είναι η σύνταξη ισολογισμού, είτε αυτή γίνεται υποχρεωτικά είτε προαιρετικά⁵.

Ειδικότερα στην παράγραφο 10 ορίζεται ότι:

«Όταν η οντότητα συντάσσει ισολογισμό, χρησιμοποιεί ένα κατάλληλο διπλογραφικό σύστημα (...) και τηρεί:

- α) Αρχείο στο οποίο καταχωρείται αναλυτικά κάθε συναλλαγή και γεγονός (ημερολόγιο).
- β) Αρχείο με τις μεταβολές κάθε τηρούμενου λογαριασμού (αναλυτικό καθολικό).

---

⁵ www.epixeirisi.gr, «Νομική μορφή οντοτήτων και λογιστικά βιβλία», Σγουρινάκης Ν., 05.02.2015

γ) Σύστημα συγκέντρωσης του αθροίσματος των αυξήσεων και μειώσεων (χρεώσεων και πιστώσεων), καθώς και το υπόλοιπο κάθε τηρούμενου λογαριασμού (ισοζύγιο).»

Στην συνέχεια στην παράγραφο 12 ο νόμος ορίζει ότι «όταν η οντότητα δεν συντάσσει ισολογισμό, δύναται, αντί του λογιστικού συστήματος της παραγράφου 10, να χρησιμοποιεί ένα κατάλληλο απλογραφικό λογιστικό σύστημα (βιβλία εσόδων – εξόδων) (..), τα οποία συμπεριλαμβάνουν:

α) Τα πάσης φύσεως έσοδα διακεκριμένα σε έσοδα από πώληση εμπορευμάτων, από πώληση προϊόντων, από παροχή υπηρεσιών και λοιπά έσοδα.

β) Τα πάσης φύσεως κέρδη.

γ) Τις πάσης φύσεως αγορές περιουσιακών στοιχείων, διακεκριμένα σε αγορές εμπορευμάτων, υλικών (πρώτων ή βοηθητικών υλών), παγίων και αγορές λοιπών περιουσιακών στοιχείων.

δ) Τα πάσης φύσεως έξοδα, διακεκριμένα σε αμοιβές προσωπικού συμπεριλαμβανομένων εισφορών σε ασφαλιστικούς οργανισμούς, αποσβέσεις, έξοδα από τη λήψη λοιπών υπηρεσιών και λοιπά έξοδα.

ε) Τις πάσης φύσεως ζημίες.

στ) Τους πάσης φύσεως φόρους και τέλη, ξεχωριστά κατά είδος.»

Από τις διευκρινίσεις που δόθηκαν με την ερμηνευτική εγκύκλιο Π.Ο.Λ. 1003/31.12.2014 προκύπτει ότι, οι προσωπικές εταιρείες (ΟΕ, ΕΕ), οι ατομικές επιχειρήσεις, οι πρώην ελεύθεροι επαγγελματίες κ.λπ. πρόσωπα της περ. γ, παρ. 2 του άρθρου 1, εφόσον εντάσσονται στις «πολύ μικρές οντότητες» (κύκλος εργασιών μέχρι 1.500.000 ευρώ), θα τηρούν απλογραφικά βιβλία (εσόδων – εξόδων), ενώ όλες οι άλλες νομικές μορφές των οντοτήτων, ανεξαρτήτως μεγέθους (πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες), θα τηρούν πάντα διπλογραφικά βιβλία. Παράδειγμα, μία ΕΠΕ (ή ΑΕ, ή ΙΚΕ) μπορεί να εντάσσεται στις πολύ μικρές οντότητες, λόγω μεγέθους, ωστόσο θα τηρεί διπλογραφικά βιβλία.

Συνεπώς, το κριτήριο που υπερισχύει για την ένταξη σε απλογραφικά ή διπλογραφικά βιβλία, είναι η υποχρέωση, ή η επιλογή της οντότητας, στην σύνταξη ισολογισμού.

2. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα από φορολογικό έτος 2014 και μετά βάσει του ν.4172/2013

2.1 Νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Νόμος 4172/2013)

Ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης χρέους που αντιμετώπισε η χώρα τα τελευταία χρόνια και των συνακόλουθων μνημονίων που υπογράφηκαν, η Ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύτηκε στην δρομολόγηση μιας σειράς σημαντικών διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, με σκοπό την βιωσιμότητα της Ελληνικής Οικονομίας, συμβάλλοντας στην ενίσχυση του ελέγχου επί των εσόδων και των δαπανών του κράτους.

Ανάμεσα στις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στους δημοσιονομικούς τομείς περιλαμβάνονταν η δέσμευση να προχωρήσει άμεσα σε φορολογική μεταρρύθμιση⁶. Ως εκ τούτου, κινούμενη σε αυτό τον άξονα, κατέβαλε προσπάθεια ώστε να νομοθετηθεί ένα φορολογικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει σημαντικές ρυθμίσεις με στόχο όχι μόνο την αποτελεσματικότερη είσπραξη των εσόδων, αλλά και την σημαντική απλούστευση του φορολογικού συστήματος προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερο και δικαιότερο, κάτι που με τη σειρά του αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα.

Κατόπιν των ανωτέρω στις 23 Ιουλίου 2013 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος 4172/2013⁷, ο οποίος μεταξύ άλλων στο πρώτο τμήμα του περιέχει τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.), που ισχύει κατά βάση από το φορολογικό έτος 2014 και μετά. Η ψήφιση του, σε συνδυασμό με την (σχεδόν ταυτόχρονη) ψήφιση του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Νόμος 4174/26.7.2013), για τον "καθορισμό των διαδικασιών προσδιορισμού και είσπραξη των δημοσίων εσόδων", σηματοδότησαν μια νέα εποχή στο φορολογικό πεδίο.

Ο νέος Κ.Φ.Ε. αντικατέστησε τον προϊσχύοντα κώδικα (Νόμος 2238/1994) ο οποίος ίσχυσε για εισοδήματα που αποκτώνται και δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μέχρι και το οικονομικό 2014 (διαχειριστική χρήση 2013). Ο προϊσχύων κώδικας φορολογίας εισοδήματος είχε κωδικοποιήσει σε ενιαίο κείμενο δύο νομοθετικά διατάγματα της δεκαετίας του 1950 και ειδικότερα το Ν.Δ. 3323/1955 περί της φορολογίας εισοδήματος των φυσι-

---

⁶ Μεταφράσεις Επικαιροποιημένου Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής(04/2012, 12/2012, 05/2012)

⁷ Υπ' αριθ. 167/23-07-2013 Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, Τεύχος Πρώτο

κών προσώπων και το Ν.Δ. 3843/1958 περί της φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων. Από την κωδικοποίηση αυτών το 1994 μέχρι και τις αρχές του 2014 έχει δεχθεί πολλαπλές τροποποιήσεις, αλλαγές, αντικαταστάσεις διατάξεων, με αποτέλεσμα να έχει καταστεί ένα τυπολατρικό και πολύ δυσλειτουργικό νομοθέτημα (Κορομηλάς, «Χρειάζεται δίκαιος ΚΦΕ και όχι νέος», Ημερησία 28/03/2015).

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου, «στόχος του νέου Κ.Φ.Ε. είναι η δημιουργία ενός δίκαιου, με βάση τις συνταγματικές επιταγές της φορολογικής δικαιοσύνης και ίσης μεταχείρισης, και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, το οποίο θα συμβάλει καθοριστικά στην ενίσχυση της διαφάνειάς του στο ανταγωνιστικό διεθνές οικονομικό περιβάλλον και στην ουσιαστική καταπολέμηση της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής». Με την εισαγωγή των διατάξεων αυτών απλοποιείται σημαντικά και εξορθολογίζεται το υφιστάμενο φορολογικό σύστημα. Οι προτεινόμενες διατάξεις του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος παρακολουθούν τις εξελίξεις στη διεθνή και ευρωπαϊκή οικονομική πραγματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τους ορισμούς που απορρέουν αφ' ενός από τους κανόνες του διεθνούς φορολογικού δικαίου (φορολογική κατοικία, τόπος πραγματικής διοίκησης, μόνιμη εγκατάσταση) και αφ' ετέρου τους ορισμούς των επιμέρους εισοδημάτων (π.χ. τόκοι, μερίσματα, δικαιώματα), όπως αποτυπώνονται και στο Πρότυπο Σύμβασης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης που εφαρμόζεται μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ κατά τη σύναψη των Συμβάσεων περί αποφυγής διπλής φορολογίας στο εισόδημα και στο κεφάλαιο.

Ο νέος Κ.Φ.Ε. ο οποίος κατά κύριο λόγο ισχύει για εισοδήματα αποκτώμενα και δαπάνες πραγματοποιούμενες κατά περίπτωση σε φορολογικά έτη που ξεκίνησαν από την 1.1.2014 και μετά, αποτελείται από έξι μέρη και 74 άρθρα.

Ειδικότερα:

- α) με το πρώτο μέρος (άρθρα 1 έως 9) θεσπίζονται οι γενικές διατάξεις,
- β) με το δεύτερο μέρος (άρθρα 10 έως 43) θεσπίζονται διατάξεις σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων,
- γ) με τις διατάξεις του τρίτου μέρους (άρθρα 44 έως 58) ρυθμίζεται η φορολογία νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων,
- δ) με το τέταρτο μέρος (άρθρα 59 έως 64) ρυθμίζονται ζητήματα παρακράτησης φόρου,

ε) με το πέμπτο μέρος (άρθρα 65 έως 66), προβλέπονται διατάξεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής,

στ) με το έκτο μέρος (άρθρα 67 έως 71) ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και την προκαταβολή του φόρου και με το άρθρο 72 προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις και η έναρξη ισχύος του νομοθετήματος.

Σύμφωνα με την σχετική βιβλιογραφία (Κορομηλάς, 2014) ανάμεσα στα **θετικά στοιχεία** που εισήγαγε ο νέος Κ.Φ.Ε. στο ελληνικό φορολογικό σύστημα συγκαταλέγονται τα κάτωθι:

- ✓ ο σαφής ορισμός της έννοιας της φορολογικής κατοικίας(άρθρο 4),
- ✓ η εισαγωγή της έννοιας του φορολογικού έτους, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 8 ταυτίζεται με το ημερολογιακό έτος, δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες, με την δυνατότητα για τα νομικά πρόσωπα ή τις νομικές οντότητες να λήγει στις 30 Ιουνίου με κάποιες εξαιρέσεις. Ο όρος φορολογικό έτος αντικατέστησε τις έννοιες «διαχειριστική περίοδος» και «οικονομικό έτος» που χρησιμοποιούσε ο προϊσχύον κώδικας.
- ✓ οι διατάξεις που ξεκαθαρίζουν το τοπίο σε ότι αφορά το συμψηφισμό φόρων που έχουν καταβληθεί στο εξωτερικό(άρθρο 9),
- ✓ η σαφής διάκριση των κατηγοριών προέλευσης του εισοδήματος καθώς και ο σαφής καθορισμός των απαλλασσόμενων του φόρου εισοδημάτων,
- ✓ η κατάργηση προκλητικών εξαιρέσεων από το τεκμήριο απόκτησης περιουσιακών στοιχείων,
- ✓ η εισαγωγή της έννοιας της συστηματικής διενέργειας επιχειρηματικών πράξεων (άρθρο 21) που βάζει τέλος στον αθέμιτο ανταγωνισμό εις βάρος των νομίμων από «πάρεργα» απασχολούμενους με τις δραστηριότητες αυτές,
- ✓ η εφαρμογή ίδιου τρόπου φορολόγησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανεξάρτητα με το αν αυτή ασκείται ατομικά (φυσικά πρόσωπα) ή εταιρικά (νομικά πρόσωπα) αποτρέποντας φαινόμενα φοροαποφυγής όπου η επιλογή μορφής άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας μπορούσε να αποτελέσει εργαλείο φορολογικού προγραμματισμού,
- ✓ η εισαγωγή στο ελληνικό φορολογικό δίκαιο των χαρακτηριστικών που καθιστούν μια επιχειρηματική δαπάνη εκπιπτόμενη από τα ακαθάριστα έσοδα(άρθρο 22), κάτι που μέχρι σήμερα προέκυπτε μόνο από τη Δικαστηριακή Νομολογία

καθώς και η ρητή αναφορά στις επιχειρηματικές δαπάνες που δεν εκπίπτουν (άρθρο 23),

- ✓ η απλοποίηση των διατάξεων περί ενδοομιλικών συναλλαγών και η εισαγωγή στο φορολογικό δίκαιο εννοιών όπως η υποκεφαλαιοδότηση (άρθρο 49) και η μεταφορά καταστατικής έδρας (άρθρο 55),
- ✓ η καθιέρωση απλών και λειτουργικών κανόνων για τις διενέργεια φορολογικών αποσβέσεων των παγίων περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 24),
- ✓ η εισαγωγή νέου και απλού τρόπου διαγραφής των επισφαλών απαιτήσεων (άρθρο 26) και
- ✓ η εισαγωγή στοχευμένων διατάξεων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (άρθρα 65-66).

Αναφορικά με τα **αρνητικά στοιχεία** σημειώνονται τα παρακάτω:

- ✓ το γεγονός ότι ο φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων προσδιορίζεται διαφορετικά ανάλογα με την κατηγορία από την οποία προέρχεται αντιβαίνοντας στις βασικές συνταγματικές αρχές της καθολικότητας του φόρου, της φοροδοτικής ικανότητας και της φορολογικής ισότητας,
- ✓ η διατήρηση αναχρονιστικών διατάξεων όπως αυτές περί των τεκμηρίων διαβίωσης οι οποίες παρουσιάζουν σημαντικά μειονεκτήματα και εφαρμόζεται κυρίως σε φορολογικά συστήματα λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

2.1.1 Κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων

Ως **φορολογητέο εισόδημα** ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις του Κ.Φ.Ε. « το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε. από το ακαθάριστο εισόδημα»⁸.

Ο νέος Κ.Φ.Ε., λαμβάνοντας υπόψη τους ορισμούς και τον χαρακτηρισμό του εισοδήματος που απορρέουν από τους κανόνες του διεθνούς φορολογικού δικαίου, διακρίνει τις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων :

α) Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,

β) Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,

---

⁸ Παράγραφος 1, άρθρο 7, Νόμος 4172/2013

γ) Εισόδημα από κεφάλαιο,

δ) Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση η κατηγοριοποίηση των εισοδημάτων ακολουθεί το Μοντέλο του ΟΟΣΑ, ενώ ό,τι δεν εμπίπτει στο εννοιολογικό πεδίο αυτών των κατηγοριών εισοδημάτων, δεν υπόκειται σε φόρο εισοδήματος με βάση τον Κ.Φ.Ε., όπως π.χ. τα κέρδη των αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν. 3283/2004 και του Ν. 2778/1999.

Ο προηγούμενος Κ.Φ.Ε. (Ν. 2238/1994) με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 διέκρινε τις ακόλουθες 7 κατηγορίες (πηγές) εισοδήματος :

Κατηγορία Α' : Εισόδημα από ακίνητα.

Κατηγορία Β' : Εισόδημα από ακίνητα.

Κατηγορία Γ' : Εισόδημα από κινητές αξίες.

Κατηγορία Δ' : Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Κατηγορία Ε' : Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις.

Κατηγορία ΣΤ' : Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.

Κατηγορία Ζ' : Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή.

Στην νέα κατηγορία εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ενοποιήθηκαν οι πηγές Δ', Ε' και Ζ' του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. δηλαδή των εισοδημάτων από εμπορικές επιχειρήσεις, των εισοδημάτων από ελευθέρια επαγγέλματα και των εισοδημάτων από αγροτικές εκμεταλλεύσεις, χωρίς επιμέρους διακρίσεις ως προς τον χρόνο απόκτησης του εισοδήματος, ως προς τις υποχρεώσεις παρακράτησης και τον τρόπο και τους συντελεστές φορολόγησης καθώς όλοι φορολογούνται λογιστικά (έσοδα – έξοδα) και πλέον δεν έχει καμιά διαφορά αν κάποιος χαρακτηρίζονταν ως ελεύθερος επαγγελματίας της Ζ' πηγής ή ως επιτηδευματίας της Δ' πηγής (Σταματόπουλος Δ.- Καραβοκύρης Α.,2014).

Εγκαταλείπεται η έννοια του συνολικού εισοδήματος υπό την έννοια ότι κάθε κατηγορία εισοδήματος φορολογείται με διαφορετικό φορολογικό συντελεστή. Σημειώνεται ότι στην Επιστημονική Έκθεση της Βουλής διατυπώνεται προβληματισμός για τη συμβατότητα της διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης εισοδημάτων ίδιου ύψους αναλόγως

της πηγής προέλευσής τους με τη συνταγματική αρχή της φορολόγησης με βάση τη φοροδοτική ικανότητα.

Υπό αυτή την έννοια το νέο σύστημα φορολογίας (Κορομηλάς, 2014), υπό προϋποθέσεις :

- Οδηγεί σε διαφορετική φορολογική επιβάρυνση εισοδημάτων ίδιου ύψους αναλόγως της πηγής από την οποία προέρχονται ενώ
- Οδηγεί σε βαρύτερη φορολογική επιβάρυνση φορολογουμένων με μικρότερο εισόδημα προερχόμενο από μία πηγή εν σχέσει προς άλλους με μεγαλύτερο εισόδημα, το οποίο προέρχεται από περισσότερες πηγές.

Στις επόμενες ενότητες παρατίθεται μια ανάλυση των κυριότερων διατάξεων του κεφαλαίου Γ' του δεύτερου μέρους (φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων) του νέου Κ.Φ.Ε. που αφορά τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα. Οι διατάξεις αυτές σύμφωνα με το άρθρο 47 εφαρμόζονται και για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 47 του νέου Κ.Φ.Ε. **όλα τα έσοδα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες** που αναφέρονται στις περιπτώσεις του άρθρου 45 (κεφαλαιουχικές εταιρείες, προσωπικές εταιρείες, τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ, συνεταιρισμοί, κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς, κοινοπραξίες, λοιπές νομικές οντότητες) **θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.**

2.2 Προσδιορισμός εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα

Στο άρθρο 21 του νέου ΚΦΕ ορίζεται η έννοια των εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα ως ακολούθως:

Ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση

- των επιχειρηματικών δαπανών,
- των αποσβέσεων και
- των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις

Περαιτέρω διευκρινίζεται ότι στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της, όπως αυτά προκύπτουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Ειδικά, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων.

Ως έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές νοούνται τα έσοδα που προέρχονται από οριστικές πράξεις, που πραγματοποιήθηκαν μέσα στα πλαίσια της επαγγελματικής δραστηριότητας της επιχείρησης μέσα σε ένα φορολογικό έτος, ανεξάρτητα από το αν αυτές οι πράξεις συμφωνήθηκαν με μετρητά ή με πίστωση (Σταματόπουλος Δ.-Καραβοκύρης Α.,2014).

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 8 του νέου Κ.Φ.Ε., τίθεται ως γενικός κανόνας για το χρόνο κτήσης εισοδήματος το σύστημα της δεδουλευμένης βάσης, ήτοι ο χρόνος που ο δικαιούχος απέκτησε το δικαίωμα είσπραξης του εισοδήματος.

Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ), όπως ισχύει. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά, σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.

Σύμφωνα με τον νέο Κ.Φ.Ε. **«επιχειρηματική συναλλαγή θεωρείται κάθε μεμονωμένη ή συμπτωματική πράξη με την οποία πραγματοποιείται συναλλαγή ή και η συστηματική διενέργεια πράξεων στην οικονομική αγορά με σκοπό την επίτευξη κέρδους»**. Επομένως βασικό στοιχείο για να χαρακτηριστεί μια πράξη σαν επιχειρηματική συναλλαγή είναι η πρόθεση για την πραγματοποίηση κέρδους.

Κάθε τρεις ομοειδείς συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εντός ενός εξαμήνου θεωρούνται συστηματική διενέργεια πράξεων ενώ σε περιπτώσεις συναλλαγών που αφορούν ακίνητα, συστηματική διενέργεια πράξεων θεωρούνται κάθε τρεις συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εντός δύο (2) ετών. Στο εν λόγω άρθρο διευκρινίζεται ότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται για συναλλαγές που αφορούν τίτλους που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη αγορά, συμπεριλαμβανομένης και της Εναλλακτικής Αγοράς

του Χρηματιστηρίου Αθηνών, ή για τα ομόλογα που εκδίδονται από εισηγμένες εταιρείες, καθώς και για τα κρατικά ομόλογα.

2.3 Εκπιπόμενες δαπάνες

Με το άρθρο 22 του νέου Κ.Φ.Ε. τίθεται ο γενικός κανόνας για την εκπτώσιμότητα των επιχειρηματικών δαπανών με την έννοια ότι κατ' αρχήν εκπίπτουν όλες οι δαπάνες που πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης και επιπροσθέτως πληρούν τα λοιπά κριτήρια που τίθενται στο άρθρο αυτό.

Το εν λόγω άρθρο πρέπει να εξετάζεται συστηματικά με το επόμενο άρθρο των μη εκπιπόμενων δαπανών, αφού ο κανόνας είναι ότι όποια δαπάνη πληροί τα κριτήρια του άρθρου 22 και συγχρόνως δεν εμπίπτει στον περιοριστικό κατάλογο των μη εκπιπόμενων δαπανών του άρθρου 23 εκπίπτει.

Οι προϋποθέσεις έκπτωσης των δαπανών είναι, αναλυτικά, οι παρακάτω:

α) να πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της.

Όπως διευκρινίστηκε με την ερμηνευτική εγκύκλιο ΠΟΛ. 1113/2015 στην περίπτωση αυτή εμπίπτει κάθε δαπάνη, που κρίνεται απαραίτητη από τον επιχειρηματία ή τη διοίκηση της επιχείρησης, ανεξάρτητα εάν αυτή πραγματοποιείται δυνάμει νόμιμης ή συμβατικής υποχρέωσης, για την επίτευξη του επιχειρηματικού σκοπού, την ανάπτυξη των εργασιών, τη βελτίωση της θέσης της στην αγορά, εφόσον αυτή ενεργείται στα πλαίσια της οικονομικής αποστολής της ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της και μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία εισοδήματος ή άλλως αποβλέπει στη διεύρυνση των εργασιών της και στην αύξηση του εισοδήματος της (σχετική η υπ' αριθμ. 2033/12 απόφαση του ΣτΕ) ή στην υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Όπως έχει αποφασιστεί με παλαιότερες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας⁹ δεν επιτρέπεται στη φορολογική αρχή να ελέγχει τη σκοπιμότητα και το προσήκον μέτρο των δαπανών αυτών, εκτός αν τούτο ορίζεται ρητά και ειδικά στο νόμο (π.χ. ενδοομιλικές συναλλαγές).

---

⁹ ΣτΕ 2963/2013, ΣτΕ 1729/2013, ΣτΕ 1604/2011, κ.ά.

Ωστόσο σύμφωνα με επισήμανση της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής η εν λόγω διάταξη και συγκεκριμένα η κρίση περί «συμφέροντος της επιχείρησης» στην πράξη θα προκαλέσει σειρά ερμηνευτικών αμφισβητήσεων λαμβανομένου υπόψη και του ότι, ως κριτήριο φορολογικής έκπτωσης δαπανών, καταλείπει μεγαλύτερα περιθώρια ερμηνείας εν σχέσει προς το εφαρμοζόμενο, στο πλαίσιο του Ν. 2238/1994, κριτήριο της «παραγωγικότητας». Επί παραδείγματι, είναι λίαν αμφίβολο εάν δωρεές χρηματικών ποσών προς φορείς γενικής κυβέρνησης ή κοινωφελή νομικά πρόσωπα (οι οποίες αναγνωρίζονται προς έκπτωση βάσει του Ν. 2238/1994) δύνανται να θεωρηθούν ότι πληρούν το προτεινόμενο νέο κριτήριο, δηλαδή να «πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της».

β) να αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και η αξία της συναλλαγής δεν κρίνεται κατώτερη ή ανώτερη της αγοραίας, στη βάση των στοιχείων που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση.

Η προϋπόθεση αυτή σημαίνει ότι οι δαπάνες δεν πρέπει να είναι εικονικές ή μερικώς εικονικές ή ανύπαρκτες, όπως ενδεικτικά είναι η δαπάνη που δεν έχει πραγματοποιηθεί αλλά έχει καταχωρηθεί στα τηρούμενα βιβλία ή αφορά σε συναλλαγές που δεν είναι πραγματικές ως προς το είδος ή το πρόσωπο ή την αξία αυτών.

Σχετικά με το ζήτημα της εικονικότητας ως προς το πρόσωπο του εκδότη φορολογικού στοιχείου, επισημαίνεται ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους έχει εκδώσει γνωμοδότηση¹⁰, σύμφωνα με την οποία ο καλόπιστος λήπτης φορολογικού στοιχείου εικονικού ως προς το πρόσωπο του εκδότη δύναται να εκπέσει τη σχετική δαπάνη από τα ακαθάριστα έσοδά του.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ζημία που προκύπτει από την αποτίμηση τίτλων, χρεογράφων, υποχρεώσεων, κ.λπ. δεν είναι δαπάνη που αντιστοιχεί σε πραγματική συναλλαγή, αλλά η όποια δαπάνη θα προκύψει κατά τη μεταβίβαση των υπόψη τίτλων, κ.λπ. ή εξόφληση της σχετικής υποχρέωσης.

Το αν η αξία της συναλλαγής είναι ανώτερη ή κατώτερη της αγοραίας (αρχή των ίσων αποστάσεων) είναι θέμα πραγματικό και εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση των ενδομικρών συναλλαγών, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 50 του Κ.Φ.Ε.

---

¹⁰ Με αριθμό 170/2014

γ) να εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται και να αποδεικνύονται με κατάλληλα δικαιολογητικά.

Η προϋπόθεση αυτή σημαίνει ότι οι δαπάνες θα πρέπει να έχουν καταχωρηθεί στα τηρούμενα βιβλία του φορολογικού έτους που αυτές έχουν πραγματοποιηθεί με βάση τα κατάλληλα δικαιολογητικά.

Η έννοια των δικαιολογητικών είναι ευρύτερη των φορολογικών στοιχείων και περιλαμβάνει κάθε πρόσφορο δικαιολογητικό, όπως ενδεικτικά, στοιχεία που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 4308/2014 (Ε.Λ.Π.), δημόσια ή ιδιωτικά έγγραφα, απολογιστικά στοιχεία (π.χ. αποσβέσεις), δήλωση στην περίπτωση ιδιοχρησιμοποίησης, κ.λπ.. Όταν τα πρωτότυπα φορολογικά στοιχεία έχουν χαθεί δύναται να λαμβάνονται υπόψη και επικυρωμένα φωτοαντίγραφα των στοιχείων αυτών από τον εκδότη τους.

Με την ερμηνευτική εγκύκλιο που εκδόθηκε (ΠΟΛ. 1113/2015) διευκρινίστηκε ότι για επιχειρήσεις οι οποίες σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 δεν έχουν υποχρέωση τήρησης βιβλίων, οι δαπάνες του εν λόγω άρθρου εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά τους, εφόσον συντρέχουν οι λοιπές αναφερόμενες πιο πάνω προϋποθέσεις, πλην αυτής της εγγραφής στα τηρούμενα βιβλία (π.χ. αγρότες που δεν τηρούν βιβλία, απαλλαγή από την τήρηση βιβλίων σύμφωνα με την ΠΟΛ.1007/9.1.2015 Απόφαση ΓΓΔΕ).

2.4 Μη εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Με τον νέο Κ.Φ.Ε. αλλάζει σημαντικά η φιλοσοφία αναφορικά με την έκπτωση δαπανών. Στο άρθρο 23 ορίζονται πλέον περιοριστικά οι μη εκπιπόμενες φορολογικά δαπάνες, σε αντίθεση με τον προηγούμενο Κ.Φ.Ε. όπου αναφέρονταν ενδεικτικά οι εκπιπόμενες δαπάνες. Συγκεκριμένα περιλαμβάνονται δεκατρείς κατηγορίες δαπανών, τις οποίες ο ασκών επιχειρηματική δραστηριότητα δεν έχει δικαίωμα να εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα του και έχει υποχρέωση να τις αναμορφώσει, προσθέτοντας ή αφαιρώντας τις δαπάνες αυτές στα κέρδη ή στην ζημιά αντίστοιχα, με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος και την συμπλήρωση της κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης.

Οι μη εκπιπόμενες δαπάνες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, σε αυτές που λόγω του είδους τους δεν εκπίπτουν χωρίς να απαιτείται η συνδρομή άλλου όρου ή προϋπόθεσης και

σε αυτές που δεν εκπίπτουν μόνον κατά το μέτρο που υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο αριθμητικό όριο που τίθεται από τον νόμο.

Οι δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα, είτε είναι φυσικά πρόσωπα είτε είναι νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, όπως ρητά αναφέρονται στον νέο Κ.Φ.Ε. είναι οι κάτωθι:

α) Η πρώτη κατηγορία μη εκπιπτόμενων δαπανών είναι **οι τόκοι από δάνεια που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους**. Συγκεκριμένα δεν εκπίπτει το υπερβάλλον ποσό των τόκων που προκύπτει για την επιχείρηση, όταν το επιτόκιο δανεισμού είναι μεγαλύτερο από το επιτόκιο των δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις όπως αυτό αναφέρεται στο στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος για την πλησιέστερη χρονική περίοδο πριν την ημερομηνία δανεισμού και ως εκ τούτου εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα οι τόκοι που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους μέχρι το ποσό των τόκων που θα προέκυπτε εάν το δάνειο αφορούσε αλληλόχρεο λογαριασμό προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις. Κατά ρητή διατύπωση του νόμου στον ανωτέρω περιορισμό δεν υπόκεινται οι τόκοι που προκύπτουν από τα τραπεζικά δάνεια, διατραπεζικά δάνεια, καθώς και τα ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν ανώνυμες εταιρείες που τυχόν έχει λάβει ο επιχειρηματίας οι οποίοι και εκπίπτουν στο σύνολο τους εφ' όσον βέβαια πληρούνται και οι προϋποθέσεις του άρθρου 22.

Με την υπ' αριθ. ΠΟΛ. 1113/02.06.2015 διευκρινίστηκε ότι στην έννοια των τόκων εμπíπτουν και οι τόκοι υπερημερίας από δανειακή σύμβαση, καθόσον ακολουθούν τη σύμβαση αυτή.

Επιπλέον με την ανωτέρω ερμηνευτική εγκύκλιο επισημάνθηκε η ιδιαιτερότητα της περίπτωσης δανείων μεταξύ συνδεδεμένων προσώπων καθώς εκεί εφαρμόζονται οι ειδικότερες διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. περί εφαρμογής της αρχής των ίσων αποστάσεων και των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ για τις ενδοομιλικές συναλλαγές.

Επιπλέον έχουν εφαρμογή και οι διατάξεις περί υποκεφαλαιοδότησης (αρθ.49 ν.4172/2013) σύμφωνα με τις οποίες οι δαπάνες τόκων δεν αναγνωρίζονται ως εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες, στο βαθμό που οι πλεονάζουσες δαπάνες τόκων (δηλ. το πλεόνασμα των δαπανών τόκων έναντι του εισοδήματος από τόκους) υπερβαίνουν το τριάντα τοις εκατό (30%) των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA).

Παράδειγμα:

Η επιχείρηση Ψ Α.Ε. στις 2.1.2014 λαμβάνει δάνειο 100.000.000 ευρώ από μη συνδεδεμένη επιχείρηση με επιτόκιο 8%. Το επιτόκιο δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών τους μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις τους τον Ιανουάριο, όπως αυτό αναφέρεται στο στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι 5,53%. Επομένως αναφορικά με τους τόκους θα έχουμε τα κάτωθι δεδομένα:

Πληρωτέοι τόκοι (100.000.000 € X 8%)	8.000.000 €
Ανώτατο ποσό τόκων που μπορούν να εκπέσουν (100.000.000 € X 5,53%)	5.530.000 €
Τόκοι που δεν εκπίπτουν	2.470.000 €

β) περαιτέρω δεν εκπίπτει κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων (500) ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής. Ως αξία συναλλαγής λαμβάνεται υπόψη το καθαρό ποσό της αξίας της συναλλαγής, προ ΦΠΑ.

Ως τραπεζικό μέσο πληρωμής νοείται:

- Η κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό του προμηθευτή, είτε με μετρητά είτε με μεταφορά μεταξύ λογαριασμών (έμβασμα),
- Η χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών της εταιρείας που πραγματοποιεί την πληρωμή,
- Η έκδοση τραπεζικής επιταγής της επιχείρησης ή η εκχώρηση επιταγών τρίτων,
- Η χρήση συναλλαγματικών οι οποίες εξοφλούνται μέσω τραπεζής,
- Η χρήση ταχυδρομικής επιταγής – ταχυπληρωμής ή η κατάθεση σε λογαριασμό πληρωμών των Ελληνικών Ταχυδρομείων.

Με την υπ' αριθ. ΠΟΛ. 1216/01.10.2014 διευκρινίστηκε ότι η προϋπόθεση της εξόφλησης με τραπεζικό μέσο πληρωμής για την έκπτωσή τους δεν απαιτείται για δαπάνες όπως:

- ✓ οι μισθοί, καθώς δεν αφορούν στη λήψη υπηρεσιών αλλά στην παροχή μισθωτής εργασίας,
- ✓ τα μισθώματα ακινήτων, καθότι δεν πρόκειται για λήψη υπηρεσιών αλλά για χρήση μισθίου και

- ✓ οι τόκοι και τα συναφή έξοδα, καθόσον δεν εμπεριέχουν τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά της παροχής υπηρεσίας.

γ) οι μη καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές.

Συνεπώς, οι ασφαλιστικές εισφορές που έχουν καταβληθεί εμπρόθεσμα (εντός της νόμιμης προθεσμίας καταβολής τους ή τυχόν παράτασής της), ακόμη και σε επόμενο φορολογικό έτος, εκπίπτουν από τα έσοδα του φορολογικού έτους το οποίο αφορούν.

Είναι ενδιαφέρον ότι η έκπτωση των δαπανών αποσυνδέεται από την τήρηση υποχρεώσεων που επιβάλλονται από άλλες νομοθεσίες, όπως στην συγκεκριμένη περίπτωση η ασφαλιστική νομοθεσία. Έτσι δεν εξαρτάται πλέον η έκπτωση των δαπανών μισθοδοσίας από την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών όπως ίσχυε με το προηγούμενο φορολογικό καθεστώς.

Με την υπ' αριθ. ΠΟΛ. 1113/02.06.2015 διευκρινίστηκε ότι:

- ✓ Ασφαλιστικές εισφορές που αφορούν στα έτη 2014 και επόμενα, οι οποίες καταβάλλονται εμπρόθεσμα, εκπίπτουν κατά το έτος καταβολής τους ανεξαρτήτως του έτους που αφορούν. Στην έννοια της δαπάνης των ασφαλιστικών εισφορών, που αν δεν έχουν καταβληθεί δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα περιλαμβάνονται τόσο οι εισφορές του εργοδότη, όσο και του εργαζομένου, οι οποίες, ως εμπεριεχόμενες στις αμοιβές του, βαρύνουν τον εργοδότη. Σε περίπτωση που οι εκπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές ετών 2014 και επομένων έχουν υπαχθεί σε ρύθμιση, αυτές θα εκπίπτουν κατά το χρόνο καταβολής τους σύμφωνα με την υπόψη ρύθμιση.
- ✓ Οι ασφαλιστικές εισφορές των μελών προσωπικών εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε.) εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της ατομικής τους επιχείρησης αν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα (μέσω ατομικής επιχείρησης), ενώ αν δεν ασκούν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της προσωπικής εταιρείας.
- ✓ Οι ασφαλιστικές εισφορές εταίρων Ε.Π.Ε. ή Ι.Κ.Ε. θα εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της ατομικής τους επιχείρησης σε περίπτωση που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα. Σε περίπτωση που δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα οι αμοιβές που λαμβάνουν θεωρούνται ως εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και οι ασφαλιστικές εισφορές θα εκπίπτουν από το εισόδημά τους από μισθωτές υπηρεσίες και θα δηλώνονται από τα φυσικά πρόσωπα στη δήλωση φορολο-

γίας εισοδήματός τους (Ε1). Η τελευταία διάταξη ισχύει και για τις ασφαλιστικές εισφορές μελών Δ.Σ. Α.Ε. ή διαχειριστών Ε.Π.Ε. ή Ι.Κ.Ε. που δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και δεν συμμετέχουν στο κεφάλαιο των υπόψη εταιρειών.

- ✓ Ως προς την φορολογική μεταχείριση των αμοιβών όλων των ανωτέρω φυσικών προσώπων (μέλη Ο.Ε., Ε.Ε., εταίροι/διαχειριστές Ε.Π.Ε ή Ι.Κ.Ε., μέλη Δ.Σ. Α.Ε.) που δεν προέρχονται από τα κέρδη των εταιρειών θα εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα των εταιρειών αυτών.

Στην συνέχεια με την ΠΟΛ. 1139/30.06.2015 έγινε δεκτό ότι οι αμοιβές εκπροσώπων και εταίρων ΟΕ και ΕΕ για τις υπηρεσίες που παρέχουν με βάση την ιδιότητά τους αυτή προς τις υπόψη εταιρείες, **εκπίπτουν** από τα ακαθάριστα έσοδα της προσωπικής ή αστικής εταιρείας καθώς οι εν λόγω υπηρεσίες αποτελούν παρεπόμενη εργασιακή σχέση, η οποία υφίσταται μεταξύ του εταίρου που παρέχει υπηρεσίες διαχείρισεως ή/και εκπροσωπήσεως της εταιρείας, ως όργανό της έμμισθο ή άμισθο (διοικητής της), και της εταιρείας και είναι απαραίτητες για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της εταιρείας.

δ) επιπλέον δεν εκπίπτουν **οι προβλέψεις** που σχηματίζουν οι ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα **εκτός των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων**, για τον σχηματισμό και την έκπτωση των οποίων υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες σύμφωνα με το άρθρο 26 του νέου Κ.Φ.Ε. και αναλύονται σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

ε) δεν εκπίπτουν **πρόστιμα και ποινές, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων** (πρόστιμα εκπρόθεσμης καταβολής), που επιβάλλονται εξαιτίας αθετήσεως συμβατικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων ή παραβάσεων διατάξεων νόμου, κ.λπ.

Στην περίπτωση αυτή περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες δαπάνες:

- ✓ κάθε είδους χρηματική κύρωση για παραβάσεις της φορολογικής (π.χ. τόκοι εκπρόθεσμης καταβολής κατά ΚΦΔ ή ΚΕΔΕ) ή ασφαλιστικής (περιλαμβανομένου του ποσού των προσαυξήσεων που κατέβαλε η επιχείρηση για την εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών προς ασφαλιστικά ταμεία), κ.λπ. νομοθεσίας,
- ✓ οι ποινικές ρήτρες, τα πρόστιμα και οι χρηματικές ποινές που επιβάλλονται εξαιτίας αθετήσεως συμβατικών υποχρεώσεων της επιχείρησης, κ.λπ.,
- ✓ το ποσό της εξαγοράς ποινών που επιβάλλονται από δικαστήρια,

- ✓ οι τόκοι υπερημερίας λόγω οφειλής φόρων, τελών, δασμών, εισφορών, αμοιβών, κ.λπ.

στ) δεν εκπίπτουν οι παρεχόμενες ή ληφθείσες **αμοιβές σε χρήμα ή είδος που συνιστούν ποινικό αδίκημα**, όπως ενδεικτικά τα ποσά που προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες από τα οποία προκύπτει περιουσιακό όφελος πχ δωροδοκίες.

ζ) δεν εκπίπτουν **φόροι-τέλη** όπως περιοριστικά αναφέρονται στον νόμο και ειδικότερα ο φόρος εισοδήματος, το τέλος επιτηδεύματος και οι έκτακτες εισφορές που επιβάλλονται για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε..

Επιπλέον δεν εκπίπτει ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) που αναλογεί σε μη εκπιπτόμενες δαπάνες, εφόσον δεν είναι εκπεστέος ως Φ.Π.Α. εισροών με βάση τις διατάξεις του άρθρου 30 του Ν. 2859/2000 (Κώδικας Φ.Π.Α.). Για παράδειγμα, στην ανωτέρω περίπτωση εντάσσονται, ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, έξοδα ψυχαγωγίας, κ.λπ. και ο οποίος αντιστοιχεί στο μη εκπιπτόμενο ποσό αυτών, ήτοι το υπερβάλλον ποσό των 300 ευρώ της δαπάνης ενός εκ των συμμετεχόντων στην εορταστική εκδήλωση το οποίο δεν εκπίπτει με βάση τις διατάξεις της περ. ι' του άρθρου 23 του ν. 4172/2013 και του συνόλου των δαπανών ψυχαγωγίας με βάση τις διατάξεις της περ. ια' του υπόψη άρθρου και νόμου, αντίστοιχα. Με την ερμηνευτική εγκύκλιο που εξέδωσε το Υπουργείο Οικονομικών για την κοινοποίηση των διατάξεων περί μη εκπιπτόμενων δαπανών διευκρινίστηκε ότι οι φόροι που δεν εκπίπτουν απαριθμούνται περιοριστικά στις υπόψη υποπεριπτώσεις και κατά συνέπεια, λοιποί φόροι που δεν περιλαμβάνονται σε αυτές εκπίπτουν (π.χ. ΕΝΦΙΑ, τέλη κυκλοφορίας, τέλη χαρτοσήμου, ανταποδοτικά τέλη υπέρ Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, κ.λπ.).

Οι ανωτέρω φόροι - τέλη εκπίπτουν κατά το χρόνο που καταβάλλονται. Εξαιρέση αποτελούν τα τέλη κυκλοφορίας τα οποία προκαταβάλλονται και κατά συνέπεια εκπίπτουν το επόμενο φορολογικό έτος, δηλαδή το έτος που αφορούν, καθώς και τα τέλη διαφήμισης, τα οποία εκπίπτουν κατά το χρόνο που αφορούν.

η) περαιτέρω δεν παρέχεται δυνατότητα έκπτωσης για **το τεκμαρτό μίσθωμα** της παραγράφου 2 του άρθρου 39 **σε περίπτωση ιδιόχρησης** κατά το μέτρο που υπερβαίνει το

τρία τοις εκατό (3%) επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του νέου Κ.Φ.Ε. το εισόδημα από ακίνητη περιουσία περιλαμβάνει και το εισόδημα από την ιδιοχρησιμοποίηση των ιδιοκτητών ακινήτων των φορολογουμένων. Το εισόδημα αυτό τεκμαίρεται ότι συνίσταται στο τρία τοις εκατό (3%) της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Συνεπώς το εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση γης ή ακινήτων αποτελεί τεκμαρτό εισόδημα για τον κύριο του ακινήτου και ταυτόχρονα εκπιπτόμενη δαπάνη όταν χρησιμοποιείται για την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 22 του ν.4172/2013. Το αποτέλεσμα του ανωτέρω χειρισμού στην περίπτωση της ιδιοχρησιμοποίησης γης ή ακινήτου είναι **φορολογικά αδιάφορο** για τα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες.

Ωστόσο για τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα το αποτέλεσμα **δεν είναι φορολογικά αδιάφορο** καθώς το εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση ακινήτων εφόσον έχει εγγραφεί στα βιβλία της ατομικής επιχείρησης φορολογείται ως εισόδημα από κεφάλαιο, δηλ. με την κλίμακα του άρθρου 40 (για τα πρώτα 12.000 € με συντελεστή 11% και το υπερβάλλον ποσό με συντελεστή 33%) ενώ από την άλλη το ποσό αυτό εκπίπτει όπως προαναφέρθηκε μέχρι του ποσοστού 3% της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Τα παραπάνω γίνονται κατανοητά με την παράθεση του παρακάτω παραδείγματος:

Παράδειγμα:

*Ατομική επιχείρηση με φορολογητέα κέρδη 45.000 € έχει στην κατοχή της ακίνητο, το οποίο ιδιοχρησιμοποιεί, με αντικειμενική αξία 220.000 €. Το εισόδημα από την ιδιοχρησιμοποίηση του ακινήτου σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 39 τεκμαίρεται ότι συνίσταται στο τρία τοις εκατό (3%) της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου ήτοι (220.000 € X 3%) **6.600 €**.*

*Ο φόρος που θα καταβληθεί για αυτό το εισόδημα σύμφωνα με την κλίμακα του άρθρου 40 ανέρχεται σε (6.660 € X 11%) **726 €**.*

*Από την άλλη το σύνολο του ποσού αυτού (6.600 €) η επιχείρηση έχει δικαίωμα να το εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδά της καθώς δεν υπερβαίνει το 3% της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Συνεπώς λαμβάνοντας υπόψη ότι το φορολογητέο εισόδημα της ατομικής επιχείρησης θα φορολογηθεί με συντελεστή 26% προκύπτει ότι ο φόρος που θα γλυτώσει από την έκπτωση της εν λόγω δαπάνης ανέρχεται σε (6.600 € X 26%) **1.716 €**.*

Συμπερασματικά το φορολογικό όφελος θα είναι 1.716 € - 726 € = 990 €.

θ) δεν εκπίπτουν οι δαπάνες για την οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων που αφορούν στη σίτιση και διαμονή πελατών ή εργαζομένων της επιχείρησης, για την ενημέρωσή τους σε θέματα στρατηγικής των επιχειρήσεων, οριοθέτησης μελλοντικών στόχων, εισαγωγής νέων προϊόντων στην αγορά, προώθησης των προϊόντων, ενημέρωσης σε νέες τεχνικές, κ.λπ., είτε οργανώνονται από την ίδια την επιχείρηση είτε από τρίτο, κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των 300 ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το 0,5% επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης. Το ποσό των 300 ευρώ ανά συμμετέχοντα εφαρμόζεται ανά ενημερωτική ημερίδα – συνάντηση.

Παράδειγμα:

Επιχείρηση με ακαθάριστα έσοδα 1.000.000 € δαπάνησε για σίτιση και διαμονή 30 ατόμων, στο πλαίσιο ημερίδας, 20.000 €. Η δαπάνη αυτή αναλύεται ως εξής:

- 20 άτομα X 900 € ανά άτομο = 18.000 €
- 10 άτομα X 200 € ανά άτομο = 2.000 €

Επομένως η μη εκπιπόμενη δαπάνη θα διαμορφωθεί ως εξής:

- Για πρώτα 20 άτομα το μη εκπιπόμενο ποσό θα είναι 12.000 € [(900-300)x20]
- Η εναπομένουσα δαπάνη των 8.000 € (20.000 € - 12.000 €) θα περιοριστεί στο 0,5% των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης δηλ στο ποσό των 5.000 € (0,5% X 1.000.000 €).
- Επομένως η συνολική μη εκπιπόμενη δαπάνη θα ανέρχεται σε ποσό 12.000 € + 3.000 € = 15.000 €

ι) δεν εκπίπτουν οι δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, σίτισης και διαμονής φιλοξενούμενων προσώπων κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και ανά εορταστική εκδήλωση και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό τοις εκατό (0,5%) επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης.

Το ύψος της μη εκπιπόμενης δαπάνης διαμορφώνεται με τρόπο αντίστοιχο με την προηγούμενη διάταξη.

ια) δεν εκπίπτουν **οι δαπάνες ψυχαγωγίας**. Εξαιρούνται δαπάνες ψυχαγωγίας που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων που έχουν ως κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας, οι οποίες δικαιούνται να εκπέσουν το σύνολο των υπόψη δαπανών.

Το τι είναι δαπάνη ψυχαγωγίας δεν ορίζεται από τις διατάξεις και η διάταξη αυτή θα αποτελεί διελκυστίνδα μεταξύ της φορολογικής αρχής και των επιχειρήσεων. Πρακτικά θα τίθεται συνεχώς και κατά περίπτωση σε εξέταση κάθε δαπάνη που κινείται στα στενά όρια μεταξύ της επαγγελματικής υποχρέωσης και της ψυχαγωγίας, εάν αυτή έγινε για επαγγελματικούς λόγους, για λόγους που αφορούν το συμφέρον της επιχείρησης, τις συνήθεις εμπορικές πράξεις ή για λόγους ψυχαγωγίας των προσώπων, που ουσιαστικά σημαίνει για λόγους διασκέδασης, για λόγους ευχαρίστησης, για λόγους καλλιέργειας της ψυχής κ.λπ. (Σταματόπουλος Δ. - Καραβοκύρης Α., 2014)

ιβ) δεν εκπίπτουν **οι προσωπικές καταναλωτικές δαπάνες** δηλαδή οι δαπάνες οι οποίες δεν αφορούν την επιχειρηματική δραστηριότητα της επιχείρησης αλλά την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών των επιχειρηματιών, ιδιοκτητών, μελών Δ.Σ., μετόχων, εταίρων, τρίτων κλπ. (Κορομηλάς Γ., 2014).

Με την υπ' αριθ. ΠΟΛ. 1216/01.10.2014 διευκρινίστηκε ότι όποια δαπάνη έχει χαρακτηριστεί ως παροχή σε είδος (άρθρο 13 Νόμος 4172/2013) και φορολογείται ως εισόδημα από μισθωτή εργασία, θεωρείται ότι πραγματοποιείται προς το συμφέρον της επιχείρησης (άρθρο 22 περίπτωση α') και εκπίπτει ως έξοδο μισθοδοσίας, εφόσον πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις έκπτωσης του άρθρου 22. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις λοιπές δαπάνες που δεν εμπίπτουν στην έννοια των παροχών σε είδος (π.χ. διατακτικές μέχρι 6 ευρώ, παροχές μέχρι 300 ευρώ, χρήση κινητών τηλεφώνων, παραχώρηση εταιρικών οχημάτων) καθώς και για την κάλυψη δαπανών (διαμονής, σίτισης και κίνησης) από την επιχείρηση που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους.

ιγ) Το **σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα** που εμπίπτει σε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Είναι κατά το χρόνο έκδοσης του παραστατικού ή κατά το χρόνο διενέργειας της συναλλαγής **φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο** κατά την έννοια του άρθρου 65 του Κ.Φ.Ε..
- Είναι κατά το χρόνο έκδοσης του παραστατικού ή κατά το χρόνο διενέργειας της συναλλαγής **φορολογικός κάτοικος σε κράτος που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς**, σύμφωνα με το άρθρο 65 του Κ.Φ.Ε..
- Είναι συνδεδεμένη εν τοις πράγμασι εταιρεία, χωρίς να έχει συμμορφωθεί πριν τη διενέργεια της συναλλαγής ή την έκδοση του παραστατικού με τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών (άρθρο 21 του Ν. 4174/2013).
- Δεν διαθέτει στην έδρα της ή σε συνδεδεμένη επιχείρηση την απαιτούμενη οργάνωση και υποδομή για τη διενέργεια - κατ' επάγγελμα - ομοειδών συναλλαγών, κατά συνήθεια και επάγγελμα με τη συναλλαγή για την οποία εκδόθηκε το παραστατικό.

Για την εν λόγω διάταξη η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής στην έκθεσή της επισήμανε ότι ως προς συναλλαγές με επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) με προνομιακό φορολογικό καθεστώς (Βουλγαρία, Ιρλανδία, Κύπρος), η επιβολή παρακράτησης φόρου ενδεχομένως συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό των ελευθεριών εγκατάστασης, κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και παροχής υπηρεσιών ενώ η χρήση αόριστων εννοιών, όπως «οργάνωση και υποδομή», «ομοειδών συναλλαγών», «κατά συνήθεια και επάγγελμα», οι οποίες είναι δεκτικές πολλαπλών ερμηνειών, δεν συμβαδίζει με την αρχή της βεβαιότητας του φόρου και είναι προφανές ότι θα προκαλέσει πλήθος ερμηνευτικών αμφισβητήσεων.

Για τις ανωτέρω περιπτώσεις προκειμένου ο φορολογούμενος να μην εμπίπτει στη μη έκπτωση της δαπάνης, θα πρέπει να καταβάλει παρακρατούμενο φόρο που προκύπτει από τον ισχύοντα στην Ελλάδα φορολογικό συντελεστή φόρου εισοδήματος για επιχειρηματική δραστηριότητα επί του συνόλου της εν λόγω δαπάνης, δηλαδή ποσοστό 26%. Η διάταξη περαιτέρω ορίζει ότι εφόσον, εντός τριμήνου από τη συναλλαγή, ο φορολογούμενος αποδείξει ότι πρόκειται περί συνήθους συναλλαγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς, θα επιστρέφεται αζημίως για το Δημόσιο ο παρακρατηθείς φόρος στον φορολογούμενο.

Επιπρόσθετα των μη εκπιπτόμενων δαπανών που ορίζονται περιοριστικά στο άρθρο 23 του νέου Κ.Φ.Ε. υπάρχουν και άλλες διατάξεις, είτε του νέου Κ.Φ.Ε. είτε σε άλλα νομοθετήματα που εξακολουθούν να ισχύουν, που κάνουν αναφορά σε δαπάνες που δεν εκπίπτουν. Ειδικότερα οι κυριότερες εν λόγω διατάξεις είναι οι παρακάτω:

1) Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 48 του νέου Κ.Φ.Ε. ο φορολογούμενος δεν μπορεί να εκπέσει τις **επιχειρηματικές δαπάνες που συνδέονται με ενδοομιλικά μερίσματα που απαλλάσσονται από το φόρο**. Το νόημα της διάταξης αυτής είναι ότι εφόσον το εισόδημα (εισπραττόμενο μερίσμα) απαλλάσσεται της φορολογίας με βάση τις προϋποθέσεις του άρθρου 48, τότε οι τυχόν δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί και συνδέονται με αυτή τη συμμετοχή, όπως συμβολαιογραφικά έξοδα, φόροι, αμοιβές τρίτων, κλπ., καθώς και τυχόν χρηματοοικονομικά έξοδα (τόκοι δανείων για την απόκτηση των συμμετοχών), κλπ., δεν εκπίπτουν στο σύνολό τους¹¹.

2) Με την ερμηνευτική εγκύκλιο ΠΟΛ. 1113/2015 διευκρινίστηκε ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της περ. δ' της κατηγορίας Δ' της παρ.1 του άρθρου 15 του από 24.9/20.10.1958 βασιλικού διατάγματος, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 2880/2001, σύμφωνα με τις οποίες δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση οι **δαπάνες διαφήμισης** στην περίπτωση εκπρόθεσμης απόδοσης των οφειλομένων τελών διαφήμισης, δηλαδή μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της οικείας δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

3) Στον νέο Κ.Φ.Ε. και συγκεκριμένα στο άρθρο 49 θεσπίζονται νέοι κανόνες για την **υποκεφαλαιοδότηση**. Με βάση τους κανόνες αυτούς οι δαπάνες τόκων δεν αναγνωρίζονται ως εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες, στο βαθμό που οι πλεονάζουσες δαπάνες τόκων υπερβαίνουν το 30% των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA). Τα κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων καθορίζονται με βάση τις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τους ελληνικούς κανόνες λογιστικής με τις φορολογικές αναπροσαρμογές που προβλέπονται στον Κ.Φ.Ε., δηλαδή μετά την αναμόρφωση των λογιστικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε.

Ο συντελεστής 30% επί του EBITDA εφαρμόζεται για δαπάνες τόκων που πραγματοποιούνται στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2017 και μετά. Κατά τη μεταβατι-

---

¹¹ ΠΟΛ. 1039/26.1.2015.

κή περίοδο, δηλαδή στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2014 έως και την 31.12.2016 εφαρμόζονται οι ακόλουθοι συντελεστές επί του EBITDA:

- 60% για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2014
- 50% για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2015
- 40% για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2016

Ο όρος «πλεονάζουσες δαπάνες τόκων» σημαίνει το πλεόνασμα των δαπανών τόκων έναντι του εισοδήματος από τόκους. Ως δαπάνη τόκων νοείται το σύνολο των τόκων που καταβάλλει η επιχείρηση, σε κάθε φορολογικό έτος, είτε αυτοί αφορούν σε δάνεια που λαμβάνει από συνδεδεμένη ή μη εταιρεία, από πιστωτικό ίδρυμα, ομολογιακά δάνεια, κ.λπ. ενώ στις δαπάνες τόκων δεν περιλαμβάνονται τα έξοδα των δανείων καθώς και τυχόν τόκοι που κεφαλαιοποιούνται. Αντίστοιχα, ως εισόδημα από τόκους λαμβάνεται υπόψη το σύνολο του αποκτηθέντος εισοδήματος από τόκους, δηλαδή από κάθε αιτία, το οποίο αποκτά η επιχείρηση σε κάθε φορολογικό έτος.

Οι πλεονάζουσες δαπάνες τόκων που υπερβαίνουν το 30% του EBITDA, αναγνωρίζονται πλήρως ως εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες, εφόσον το ποσό των εγγεγραμμένων στα βιβλία καθαρών δαπανών τόκων δεν υπερβαίνει το ποσό των € 3.000.000 το χρόνο. Το όριο των € 3.000.000 εφαρμόζεται για δαπάνες τόκων που πραγματοποιούνται στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2016 και μετά. Κατά τη μεταβατική περίοδο, δηλαδή στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1.1.2014 έως και την 31.12.2015, εφαρμόζεται ως όριο δαπανών τόκων το ποσό των € 5.000.000.

Επιπρόσθετα με την παράγραφο 4 του άρθρου 49 ορίζεται ότι κάθε δαπάνη τόκων που δεν εκπίπτει μεταφέρεται χωρίς χρονικό περιορισμό για έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων.

Επομένως, από τα ως άνω εκτεθέντα, προκύπτει ότι ο περιορισμός της έκπτωσης των τόκων δε βασίζεται στη θέσπιση μιας αναλογικής σχέσης μεταξύ δανεισμού και ιδίων κεφαλαίων, όπως ίσχυε με βάση τις αντικατασταθείσες διατάξεις, αλλά στη θέσπιση ορίου εκπιπτόμενων τόκων δανείων με βάση ορισμένο ποσοστό επί των καθαρών κερδών των εταιρειών (PWC, Tax Bulletin 09/2013).

Επιπλέον προβλέπεται εξαίρεση από τον περιορισμό έκπτωσης των δαπανών τόκων σε περίπτωση που η επιχείρηση δεν είναι μέλος ομίλου ενώ ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για τα πιστωτικά ιδρύματα.

Καταρχήν σημειώνεται ότι ο νόμος δε περιορίζει τη διάταξη σε ενδοομιλικό δανεισμό ενώ σε κάθε περίπτωση η δυνατότητα μεταφοράς στα επόμενα πέντε έτη των μη εκπιπόμενων τόκων δανείων περιορίζει τις φορολογικές συνέπειες για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι εν λόγω περιορισμοί και ειδικά σε περίοδο κρίσης και ύφεσης, είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αύξηση του φορολογικού βάρους για πολλές επιχειρήσεις (PWC, Tax Bulletin 09/2013).

2.5 Φορολογικές αποσβέσεις

Με τις διατάξεις του άρθρου 24 του νέου Κ.Φ.Ε., καθορίζονται οι φορολογικές αποσβέσεις των παγίων περιουσιακών στοιχείων των νομικών προσώπων και οντοτήτων καθώς και των φυσικών προσώπων που αποκτούν κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα.

«**Πάγιο περιουσιακό στοιχείο**»¹² εν γένει νοείται το περιουσιακό στοιχείο το οποίο προορίζεται να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο διαρκή για τους σκοπούς της επιχείρησης και τα οφέλη από τη χρήση του εκτείνονται πέραν του ενός έτους.

Οι φορολογικές αποσβέσεις εκπίπτουν από το σύνολο των εσόδων από επιχειρηματικές συναλλαγές προκειμένου για τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα και ισχύουν για φορολογικές περιόδους που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά.

Οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται για φορολογικές αποσβέσεις που διενεργούνται σε φορολογικές περιόδους που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά ανεξάρτητα του χρόνου απόκτησης των παγίων δηλαδή, είτε αυτά αποκτήθηκαν πριν από την 01.01.2014 είτε μετά την ημερομηνία αυτή.

Ειδικότερα ορίζεται ότι κατά τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα, οι φορολογικές αποσβέσεις των στοιχείων του ενεργητικού εκπίπτουν από:

- α) **τον κύριο των παγίων στοιχείων** του ενεργητικού της επιχείρησης σε όλες τις περιπτώσεις εκτός από τις περιπτώσεις χρηματοοικονομικής μίσθωσης,
- β) **τον μισθωτή**, σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης.

Ο όρος «**χρηματοοικονομική μίσθωση**»¹³ σημαίνει οποιαδήποτε προφορική ή έγγραφη σύμβαση με την οποία ο εκμισθωτής (κύριος) υποχρεούται έναντι μισθώματος να παρα-

---

¹² Νόμος 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα»- Παράρτημα Α-Ορισμοί

¹³ Παράγραφος 2 άρθρο 24

χωρεί στον μισθωτή (χρήστη) τη χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου, εφόσον πληρούνται ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια:

α) η κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου περιέρχεται στον μισθωτή με τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης,

β) η σύμβαση της μίσθωσης περιλαμβάνει όρο συμφέρουσας προσφοράς για την εξαγορά του εξοπλισμού σε τιμή κατώτερη της αγοραίας αξίας, όπου αγοραία αξία είναι αυτή που έχει διαμορφωθεί κατά την ημερομηνία που ασκείται το δικαίωμα αγοράς,

γ) η περίοδος της μίσθωσης καλύπτει τουλάχιστον το ενενήντα τοις εκατό (90%) της οικονομικής διάρκειας ζωής του περιουσιακού στοιχείου, ακόμη και στην περίπτωση που ο τίτλος δεν μεταβιβάζεται κατά τη λήξη της μίσθωσης. Για τον προσδιορισμό της οικονομικής διάρκειας ζωής του περιουσιακού στοιχείου, λαμβάνονται υπόψη οι συντελεστές απόσβεσης που ορίζει η παράγραφος 4 του άρθρου 24 και αναφέρονται στην συνέχεια της παρούσας εργασίας και όχι η ωφέλιμη διάρκεια ζωής του όπως αυτή ενδεχομένως εκτιμάται κάθε φορά από την επιχείρηση,

δ) κατά τη σύναψη της σύμβασης της μίσθωσης, η παρούσα αξία των μισθωμάτων ανέρχεται τουλάχιστον στο ενενήντα τοις εκατό (90%) της αγοραίας αξίας του περιουσιακού στοιχείου που εκμισθώνεται, όπου αγοραία αξία είναι αυτή που διαμορφώνεται κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης μίσθωσης,

ε) τα περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται είναι τέτοιας ειδικής φύσης που μόνον ο μισθωτής δύναται να τα μεταχειριστεί δίχως να προβεί σε σημαντικές αλλοιώσεις.

Στην έννοια του μισθώματος δεν συμπεριλαμβάνονται τα κόστη λειτουργίας και κυκλοφορίας του οχήματος.

Για το χαρακτηρισμό της μίσθωσης ως χρηματοοικονομικής αρκεί να πληρείται ακόμη και ένα από τα ανωτέρω κριτήρια.

Επομένως από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στην περίπτωση που η μίσθωση χαρακτηρίζεται ως χρηματοοικονομική, οι αποσβέσεις διενεργούνται πλέον από τον μισθωτή, παρά το γεγονός ότι δεν είναι ο κύριος του παγίου, και όχι από τον εκμισθωτή, όπως ίσχυε με τις διατάξεις του προϊσχύοντος Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Νόμος 2238/1994) με βάση τις οποίες η μόνη δαπάνη που εξέπιπτε ο μισθωτής ήταν το καταβαλλόμενο μίσθωμα.

Και για το σκοπό αυτό, ο μισθωτής θα αναγνωρίζει το μίσθιο ως περιουσιακό του στοιχείο στην μικρότερη αξία μεταξύ της αγοραίας αξίας αυτού και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων, πιστώνοντας αντίστοιχα ισόποση υποχρέωση προς τον εκμισ-

θωτή. Όσον αφορά στον εκμισθωτή, αυτός θα εμφανίζει ως απαίτησή του έναντι του μισθωτή την αγοραία αξία του παγίου.

Για την εφαρμογή των ανωτέρω παρατίθεται το παρακάτω παράδειγμα χρηματοοικονομικής μίσθωσης:

Παράδειγμα:

Επιχείρηση συνάπτει σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης για ένα μηχάνημα παραγωγής. Η μίσθωση ξεκινά την 1η Ιανουαρίου 2014 και τα μισθώματα θα καταβληθούν σε 10 ετήσιες δόσεις ύψους 26.123 ευρώ εκάστης, αρχής γενομένης την 1η Ιανουαρίου 2014. Σε περίπτωση άμεσης αγοράς το μηχάνημα θα κόστιζε 200.000,00 ευρώ.

Το τεκμαρτό επιτόκιο μίσθωσης είναι 6,5% και το μηχάνημα αποσβένεται με συντελεστή 10% ανά φορολογικό έτος το οποίο λήγει την 31η Δεκεμβρίου.

Επομένως με βάση τα ανωτέρω δεδομένα η οφειλή της επιχείρησης διαχρονικά θα διαμορφωθεί ως εξής:

Έτος	Υπόλοιπο έναρξης	Πληρωμή	Υπόλοιπο	Τόκος	Υπόλοιπο οφειλής
1ο	200.000	26.123	173.877	11.302	185.179
2ο	185.179	26.123	159.056	10.339	169.395
3ο	169.395	26.123	143.272	9.313	152.584
4ο	152.584	26.123	126.461	8.220	134.681
5ο	134.681	26.123	108.558	7.056	115.615
6ο	115.615	26.123	89.492	5.817	95.309
7ο	95.309	26.123	69.186	4.497	73.683
8ο	73.683	26.123	47.560	3.091	50.651
9ο	50.651	26.123	24.528	1.594	26.122
10ο	26.122	26.123	0	0	0

Το ποσό της φορολογικής απόσβεσης που θα καταχωρήσει ο μισθωτής στα βιβλία του θα υπολογιστεί με 10% ενώ για το πρώτο φορολογικό έτος η απόσβεση θα αρχίσει από τον επόμενο μήνα εντός του οποίου χρησιμοποιήθηκε δηλαδή τον Φεβρουάριο δηλαδή 11/12 X 200.000= 18.333 €.

Περίοδος		Αποσβέσεις
<i>(Λήξη φορολογικού έτους)</i>		
1ο	31.12.2014	18.333
2ο	31.12.2015	20.000
3ο	31.12.2016	20.000
4ο	31.12.2017	20.000
5ο	31.12.2018	20.000

6ο	31.12.2019	20.000
7ο	31.12.2020	20.000
8ο	31.12.2021	20.000
9ο	31.12.2022	20.000
10ο	31.12.2023	20.000
11ο	31.12.2024	1.667

Συνοψίζοντας τα δεδομένα σχετικά με το πώς διαμορφώνεται η ετήσια συνολική εκπιπτόμενη δαπάνη με βάση το παλιό και το νέο καθεστώς έχουμε τις παρακάτω διαφορές:

Έτος	Νέα δαπάνη			Παλαιά δαπάνη	Διαφορά
	Απόσβεση	Τόκος	Σύνολο		
1ο	18.333	11.302	29.635	26.123	3.512
2ο	20.000	10.339	30.339	26.123	4.216
3ο	20.000	9.313	29.313	26.123	3.190
4ο	20.000	8.220	28.220	26.123	2.097
5ο	20.000	7.056	27.056	26.123	933
6ο	20.000	5.817	25.817	26.123	-306
7ο	20.000	4.497	24.497	26.123	-1.626
8ο	20.000	3.091	23.091	26.123	-3.032
9ο	20.000	1.594	21.594	26.123	-4.529
10ο	20.000	0	20.000	26.123	-6.123
11ο	1.667	0	1.667	0	1.667
Σύνολο			261.230	261.230	

Από την αντιπαραβολή των δεδομένων του παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι ουσιαστικά δεν αλλάζει με το νέο καθεστώς φορολογικών αποσβέσεων το ύψος της εκπιπόμενης δαπάνης διαχρονικά. **Αυτό που μεταβάλλεται είναι ο τρόπος και η κατανομή της δαπάνης στα φορολογικά έτη** καθώς με το νέο καθεστώς κατά τα πρώτα φορολογικά έτη η εκπιπόμενη δαπάνη είναι υψηλότερη σε σχέση με τις προϊσχύουσες διατάξεις σε αντίθεση με τα επόμενα φορολογικά έτη όπου η εκπιπόμενη δαπάνη είναι μικρότερη.

Οι συντελεστές φορολογικής απόσβεσης, για το κόστος κτήσης ή κατασκευής, περιλαμβανομένου και του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής αποκατάστασης του περιβάλλοντος, που ορίζονται από τον νέο Κ.Φ.Ε.¹⁴ παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

¹⁴ Παράγραφος 4, Άρθρο 24, Νόμος 4172/2013.

Κατηγορία ενεργητικού επιχείρησης	Συντελεστής φορολογικής απόσβεσης
Κτίρια, κατασκευές, εγκαταστάσεις, βιομηχανικές και ειδικές εγκαταστάσεις, μη κτιριακές εγκαταστάσεις, αποθήκες και σταθμοί, περιλαμβανομένων των παραρτημάτων τους (και ειδικών οχημάτων φορτοεκφόρτωσης)	4%
Εδαφικές εκτάσεις που χρησιμοποιούνται σε εξόρυξη και λατομεία, εκτός αν χρησιμοποιούνται για τις υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	5%
Μέσα μαζικής μεταφοράς, περιλαμβανομένων αεροσκαφών, σιδηροδρομικών συρμών, πλοίων και σκαφών	5%
Μηχανήματα, εξοπλισμός (εκτός Η/Υ και λογισμικού)	10%
Μέσα μεταφοράς ατόμων	16%
Μέσα μεταφοράς εμπορευμάτων (εσωτερικές εμπορευματικές μεταφορές)	12%
Άυλα στοιχεία και δικαιώματα και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	10%
Εξοπλισμός Η/Υ, κύριος και περιφερειακός και λογισμικό	20%
Λοιπά πάγια στοιχεία της επιχείρησης	10%

Οι παραπάνω κατηγορίες παγίων που αποσβένονται με τον αντίστοιχο συντελεστή είναι γενικές και ο νομοθέτης, σε αντίθεση με παλαιότερες διατάξεις, δεν υιοθέτησε την αναλυτική ούτε την ειδική κατηγοριοποίηση των παγίων. Κατόπιν αυτού, η ένταξη σε κατηγορία συγκεκριμένου πάγιου περιουσιακού στοιχείου γίνεται από την ίδια την επιχείρηση που το χρησιμοποιεί με βάση τη χρήση, το σκοπό και τα ειδικά χαρακτηριστικά του.

Εάν κάποιο πάγιο, παρά τα παραπάνω, δεν μπορεί να ενταχθεί σε μια από τις κατηγορίες του πιο πάνω πίνακα, ο συντελεστής απόσβεσης αυτού θα είναι εκείνος των «λοιπών παγίων στοιχείων» δηλαδή δέκα τοις εκατό (10%) και όχι εκείνος που τυχόν προκύπτει από την ωφέλιμη διάρκεια ζωής του παγίου αυτού.

Με την ΠΟΛ. 1216/24.9.2013 ερμηνευτική εγκύκλιο διευκρινίστηκε ότι δεν πρέπει να γίνεται καταχρηστική εφαρμογή του προβλεπόμενου συντελεστή απόσβεσης 10% των «λοιπών παγίων στοιχείων» κάθε φορά που διαπιστώνεται ότι, κάποια πάγια δεν περιγράφονται επακριβώς στον πίνακα των καθορισθέντων νέων συντελεστών απόσβεσης. Ενδεικτικό παράδειγμα τα «αιολικά πάρκα και οι φωτοβολταϊκές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας» τα οποία κατηγοριοποιούνται στις «μη κτιριακές εγκαταστάσεις» και αποσβένονται με συντελεστή 4%.

Το παράδειγμα αυτό δεν είναι δεσμευτικό για τις παραπάνω επιχειρήσεις καθώς δεν τις υποχρεώνει να χαρακτηρίσουν το σύνολο των παγίων τους ως «μη κτιριακές εγκαταστάσεις». Σε κάθε περίπτωση ο χαρακτηρισμός των παγίων περιουσιακών στοιχείων καθώς

και η υπαγωγή τους σε συγκεκριμένο συντελεστή απόσβεσης είναι θέμα πραγματικό και κρίνεται καταρχήν από την ίδια την επιχείρηση και στη συνέχεια από την αρμόδια ελεγκτική αρχή.

Ο συντελεστής απόσβεσης για τα άυλα στοιχεία και δικαιώματα ισχύει, εφόσον δεν προκύπτει συμβατικά από την αρχική συμφωνία διαφορετική των δέκα (10) ετών οικονομική διάρκεια ζωής, οπότε και ο συντελεστής διαμορφώνεται ως το ηλίκο «1 διά έτη διάρκειας ζωής δικαιώματος».

Με την ΠΟΛ. 1073/31.3.2015 διευκρινίστηκε ότι αναφορικά με τις δαπάνες για βελτιώσεις και προσθήκες σε μισθωμένα ακίνητα, αυτές προσαυξάνουν την αξία του παγίου που αφορούν και αποσβένονται με βάση το σχετικό πίνακα από τον κύριο του παγίου (εκμισθωτή) και όχι από αυτόν που τις πραγματοποίησε. Αντίθετα, ο μισθωτής δεν θα διενεργεί πλέον αποσβέσεις επί των βελτιώσεων και προσθηκών που πραγματοποίησε σε μισθωμένα ακίνητα αλλά θα εκπίπτει τις σχετικές δαπάνες κατά το έτος πραγματοποίησής τους με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 22 και 23 του ν.4172/2013.

Επιπλέον σύμφωνα με τις νέες διατάξεις περί των φορολογικών αποσβέσεων ισχύουν τα παρακάτω:

- Η διενέργεια των φορολογικών αποσβέσεων για κάθε έτος με τους καθορισθέντες νέους συντελεστές αποσβέσεων γίνεται σε ετήσια βάση, είναι **υποχρεωτική και δεν επιτρέπεται η μεταφορά αποσβενόμενων ποσών μεταξύ οικονομικών χρήσεων (φορολογικών ετών)**. Υπόχρεοι είναι φορολογούμενοι, οι οποίοι έχουν στην κυριότητά τους πάγια περιουσιακά στοιχεία, ανεξαρτήτως αν τα χρησιμοποιούν οι ίδιοι ή τα εκμισθώνουν ή τα εκμεταλλεύονται με οποιοδήποτε τρόπο, καθώς και ο μισθωτής σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης.
- Σε περίπτωση, που διενεργηθούν αποσβέσεις αλλά **με συντελεστή μεγαλύτερο από τον προβλεπόμενο, οι επιπλέον αποσβέσεις δεν αναγνωρίζονται φορολογικά** και οι επιχειρήσεις υποχρεούνται με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος να αναμορφώσουν τα προκύψαντα αποτελέσματα με την προσθήκη αυτών ως λογιστική διαφορά, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, αν δεν διενεργηθούν ή διενεργηθούν με συντελεστή μικρότερο από τον προβλεπόμενο, η επιχείρηση χάνει το δικαίωμα να πραγματοποιήσει στο μέλλον τις αποσβέσεις που όφειλε να διενεργήσει και δεν διενήργησε.

- Οι φορολογικές αποσβέσεις **διενεργούνται πλέον μόνο με τη σταθερή μέθοδο απόσβεσης** επί της αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων.
- Η φορολογική απόσβεση ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου **αρχίζει από τον επόμενο μήνα εντός του οποίου χρησιμοποιείται ή τίθεται σε υπηρεσία** και όχι από το μήνα που αυτό άρχισε να χρησιμοποιείται ή να λειτουργεί.
- Σε περίπτωση πώλησης του παγίου πριν την ολοσχερή απόσβεσή του, διενεργούνται αποσβέσεις μέχρι και τον τελευταίο μήνα που χρησιμοποιήθηκε, χωρίς να ενδιαφέρει ο αριθμός των ημερών που χρησιμοποιήθηκε τον μήνα αυτό.
- Το ποσό της φορολογικής απόσβεσης δεν δύναται να υπερβεί το κόστος κτήσης ή κατασκευής, περιλαμβανομένου του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής, καθώς και αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Επομένως, η διενέργεια φορολογικών αποσβέσεων για κάποιο πάγιο διακόπτεται από τη στιγμή που το σύνολο των αποσβέσεων που έχουν διενεργηθεί γι' αυτό γίνει ίσο με την αποσβεστήα αξία του (μείον ένα λεπτό), χωρίς να ενδιαφέρει αν αυτό εξακολουθεί να χρησιμοποιείται παραγωγικά από την επιχείρηση.
- Εάν η αποσβέσιμη αξία (αξία κτήσης) ενός περιουσιακού στοιχείου της επιχείρησης είναι μικρότερη από **χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ**, το εν λόγω στοιχείο μπορεί να **αποσβεστεί εξ ολοκλήρου** μέσα στο φορολογικό έτος που αυτό αποκτήθηκε. Δηλαδή, η εφάπαξ απόσβεση των εν λόγω παγίων δεν είναι υποχρεωτική αλλά δυναμική.
- Οι νέες επιχειρήσεις δύνανται να αναβάλουν την φορολογική απόσβεση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης κατά τα πρώτα τρία (3) φορολογικά έτη.

2.6 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων

Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 26 του νέου Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι τα ποσά των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων και οι διαγραφές αυτών, εκπίπτουν για φορολογικούς σκοπούς, ως εξής:

α) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μέχρι το ποσό των χιλίων (1.000) ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα (12) μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) της εν λόγω απαίτησης, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης,

β) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις άνω του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα (12) μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης, σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Χρόνος υπερημερίας (σε μήνες)	Προβλέψεις (σε ποσοστό)
> 12	50%
> 18	75%
> 24	100%

Στις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. επιπλέον ορίζονται οι περιπτώσεις επισφαλών απαιτήσεων για τις οποίες **δεν επιτρέπεται** ο σχηματισμός προβλέψεων και συγκεκριμένα αυτές είναι:

- Στις περιπτώσεις επισφαλών απαιτήσεων κατά των μετόχων ή εταίρων της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής **10%** και των θυγατρικών εταιρειών της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής **10%**, εκτός αν για την αξίωση που αφορά αυτές τις οφειλές υπάρχει εκκρεμοδικία ενώπιον δικαστηρίου ή διαιτητικού δικαστηρίου, ή εάν ο οφειλέτης έχει υποβάλει αίτημα κήρυξης σε πτώχευση ή υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης ή σε βάρος του έχει εκκινήσει η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης.
- Για επισφαλείς απαιτήσεις που καλύπτονται από ασφάλιση ή οποιαδήποτε εγγυοδοσία ή άλλη ενοχική ή εμπράγματα ασφάλεια ή για οφειλές του Δημοσίου ή των Ο.Τ.Α. ή για εκείνες που έχουν δοθεί με την εγγύηση αυτών των φορέων.

Επομένως με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. παρατηρείται ότι ο υπολογισμός των προβλέψεων γίνεται με βάση το χρόνο κατά τον οποίο παραμένουν ανείσπρακτες οι υπόψη απαιτήσεις και ανάλογα με το ποσό της ληξιπρόθεσμης απαίτησης. Ο νέος τρόπος είναι σε εντελώς διαφορετική λογική με το προϊσχύον καθεστώς διενέργειας προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις σύμφωνα με το οποίο ο υπολογισμός του ποσού της πρόβλεψης γινόταν με πολλαπλασιασμό του κύκλου εργασιών της επιχείρησης προς άλλους επιτηδεύματιες (υπόχρεους συναλλαγών), επί το ποσοστό 0,5% ή 1%, κατά περίπτωση και σύμφωνα με τους περιορισμούς που είχαν τεθεί (πωλήσεις προς το Δημόσιο κ.λπ.) ανεξαρτήτως αν υπήρχαν ή δεν υπήρχαν περιπτώσεις πελατών που καθυστερούσαν τις πληρωμές

τους, ή αν μια απαίτηση για οποιονδήποτε λόγο, καθίστατο επισφαλής ή ανεπίδεκτη είσπραξης.

Με το νέο καθεστώς ικανή και αναγκαία συνθήκη για το σχηματισμό πρόβλεψης ή τη διαγραφή επισφαλών απαιτήσεων είναι **να έχουν αναληφθεί προ του σχηματισμού ή της διαγραφής οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης**. Ως τέτοιες κατάλληλες ενέργειες με την ΠΟΛ. 1056/2.3.2015 διευκρινίστηκε ότι πέραν της άσκησης ένδικου βοηθήματος και της αίτησης για λήψη ασφαλιστικών ή αναγκαστικών μέτρων, κατάλληλες ενέργειες είναι η σφράγιση μίας επιταγής από την εκδότρια τράπεζα, η κατάθεση όλων των απαραίτητων δικαιολογητικών για την έκδοση διαταγής πληρωμής, κ.λπ.. Σε κάθε περίπτωση ο κατάλληλος ή μη χαρακτήρας, ως θέμα πραγματικό, κρίνεται ad hoc με βάση το ύψος της απαίτησης, το φερέγγυο ή μη του καθ' ου η απαίτηση, καθώς και από άλλους παράγοντες και εναπόκειται στην κρίση της ελεγκτικής αρχής. Ωστόσο οι όποιες ενέργειες, που εξαρτώνται από το ύψος της απαίτησης και την φερεγγυότητα του πελάτη, θα πρέπει να διασφαλίζουν το δικαίωμα της επιχείρησης να εισπράξει τις απαιτήσεις της.

Στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις δεν προέβησαν σε κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης, οι προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων δεν θα αναγνωρίζονται φορολογικά και η επιχείρηση θα πρέπει να προβαίνει στη σχετική φορολογική αναμόρφωση των λογιστικών αποτελεσμάτων.

Επίσης με την ερμηνευτική εγκύκλιο του άρθρου 26 του νέου Κ.Φ.Ε. διευκρινίστηκε ότι δεδομένου ότι τα νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία, καθώς και τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και τα οποία επίσης τηρούν απλογραφικά βιβλία (για τους οποίους ο υπολογισμός των προβλέψεων υπόκειται στις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις που εφαρμόζονται και στους υπόχρεους που τηρούν διπλογραφικά βιβλία) δεν τηρούν στα λογιστικά βιβλία τους υπόλοιπα λογαριασμών πελατών, θα παρακολουθούν τις επισφαλείς απαιτήσεις τους εξωλογιστικά, τηρώντας καταστάσεις ανά πελάτη ή χρεώστη και ανά συναλλαγή. Οι καταστάσεις αυτές θα ενημερώνονται κάθε φορά που λαμβάνει χώρα μεταβολή στο υπόλοιπο του επισφαλούς πελάτη και θα είναι διαθέσιμες στη Φορολογική Διοίκηση, όταν αυτές ζητηθούν, συνοδευόμενες από όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν τη λήψη των κατάλληλων ενεργειών και τον τρόπο υπολογισμού των προβλέψεων.

Επίσης, με βάση τις νέες ρυθμίσεις, για τον υπολογισμό των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων λαμβάνονται υπόψη και οι απαιτήσεις από λιανικές πωλήσεις ή παροχή υπηρεσιών προς ιδιώτες, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων. Επιπλέον, τονίζεται ότι με τις νεότερες αυτές διατάξεις δεν περιορίζεται η απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων σε εκείνες που έχουν προέλθει μόνο από πελάτες αλλά καταλαμβάνει κάθε απαίτηση που δεν εισπράχθηκε ή δεν συμψηφίστηκε.

Για παράδειγμα, επιχείρηση, προκειμένου να κατασκευάσει αποθήκες, έχει συνάψει σύμβαση με κατασκευαστική εταιρεία, στην οποία κατέβαλε προκαταβολή 10.000 ευρώ. Η κατασκευαστική εταιρεία όμως περιήλθε σε παύση πληρωμών και δεν κατασκεύασε τις αποθήκες. Η επιχείρηση αυτή μπορεί να σχηματίσει πρόβλεψη για το ποσό της προκαταβολής.

Στην αξία της απαίτησης, προκειμένου για τον υπολογισμό πρόβλεψης επισφαλών απαιτήσεων, δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ με τον οποίο επιβαρύνονται οι πωλήσεις ή υπηρεσίες, καθόσον δεν αποτελεί ακαθάριστο έσοδο της επιχείρησης. Αντίθετα, λαμβάνονται υπόψη τυχόν επιστροφές ή εκπτώσεις επί των διενεργηθεισών πωλήσεων ή παρασχεθεισών υπηρεσιών. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη απαιτήσεις έναντι πελατών τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

Περαιτέρω ορίζεται ότι η πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων ανακτάται άμεσα με τη μεταφορά αυτής στα κέρδη της επιχείρησης, εφόσον η απαίτηση :

α) Καταστεί εισπράξιμη, ή

β) Διαγραφεί

Απαίτηση μπορεί να διαγραφεί για φορολογικούς σκοπούς μόνον εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις :

α) Έχει προηγουμένως εγγραφεί ποσό που αντιστοιχεί στην οφειλή ως έσοδο.

β) Έχει προηγουμένως διαγραφεί από τα βιβλία του φορολογούμενου.

γ) Έχουν αναληφθεί όλες οι κατά νόμο ενέργειες για την είσπραξη της απαίτησης.

Όσον αφορά στην τρίτη προϋπόθεση με την οποία απαιτείται να έχουν αναληφθεί όλες οι κατά νόμο ενέργειες για την είσπραξη της απαίτησης, με αυτές πρέπει να αποδεικνύεται ότι η σχετική απαίτηση είναι ανεπίδεκτη είσπραξης, δηλαδή ότι ο οφειλέτης είναι πράγ-

ματι αφερέγγυος. Η αφερεγγυότητά του μπορεί να αποδεικνύεται ενδεικτικά από τα ακόλουθα:

- α) τελεσίδικη απόφαση δικαστηρίου με την οποία να υποχρεώνεται ο οφειλέτης σε εξόφληση,
- β) πιστοποιητικό υποθηκοφυλακείου από το οποίο να προκύπτει, κατά περίπτωση, η μη ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη ή τα υπάρχοντα τοιαύτα με τα τυχόν βάρη τους,
- γ) σε περίπτωση διενέργειας πλειστηριασμού σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη, είτε κατά τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης είτε συνεπεία μη επιτεύξεως πτωχευτικού συμβιβασμού, αντίγραφο του πίνακα κατάταξης ή διανομής από συμβολαιογράφο που ορίστηκε για τον πλειστηριασμό της περιουσίας του οφειλέτη, από τον οποίο να προκύπτει η μη ικανοποίηση του δανειστή από το εκπλειστηρίασμα,
- δ) τη συμφωνία εξυγίανσης που επικυρώνεται από το πτωχευτικό δικαστήριο σύμφωνα με το έκτο Κεφάλαιο του Πτωχευτικού Κώδικα (ν.3588/2007), με την οποία προβλέπεται, μεταξύ άλλων, και η μείωση των απαιτήσεων των πιστωτών έναντι της επιχείρησης (προπτωχευτική διαδικασία),
- ε) σε περίπτωση επιχείρησης που κηρύσσεται σε κατάσταση πτώχευσης και από τους επίσημους ισολογισμούς της προκύπτει ότι η επιχείρηση αυτή δεν έχει περιουσιακά στοιχεία (ακίνητα, πάγια, χρεόγραφα κλπ.) για να ικανοποιήσει τους οφειλέτες της. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της πτώχευσης. Επομένως, η κήρυξη του οφειλέτη σε κατάσταση πτώχευσης λόγω παύσης πληρωμών δεν επιφέρει από μόνη της απόσβεση της απαίτησης.
- στ) σε περίπτωση διακοπής εργασιών κεφαλαιουχικών εταιρειών.

Τα ανωτέρω είναι ενδεικτικά ούτως ώστε να μην αποκλεισθούν και άλλα τα οποία, είτε από μόνα τους, είτε σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, είναι σε θέση να αποδείξουν ότι δεν είναι δυνατή η είσπραξη της απαίτησης. Σε κάθε περίπτωση όμως η επιχείρηση, η οποία φέρει και το βάρος της απόδειξης για την απώλεια συγκεκριμένης απαίτησης, οφείλει όταν της ζητηθεί να προσκομίσει τα δικαιολογητικά εκείνα που διαθέτει στην αρμόδια για τον έλεγχο της φορολογική αρχή η οποία και θα κρίνει τελικά ως θέμα πραγματικό την επισφάλεια και το ανεπίδεκτο της είσπραξης.

Με την ΠΟΛ. 1113/2.6.2015 έγινε δεκτό ότι αναφορικά με τις προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων που σχηματίζονται χωρίς τα υπόψη ποσά να έχουν εγγραφεί σε αποτελεσματικό λογαριασμό εσόδων (π.χ. προκαταβολές), και επομένως δεν πληρείται η προϋπόθε-

ση να έχει προηγουμένως εγγραφεί ποσό που αντιστοιχεί στην οφειλή ως έσοδο, προκειμένου για τη διαγραφή τους, ότι αν για τις υπόψη επισφάλειες αποδεικνύεται η αφερεγγυότητα του οφειλέτη με βάση τα όσα ορίζονται με στις διατάξεις του άρθρου 26, τότε τα υπόψη ποσά εκπίπτουν φορολογικά κατά το φορολογικό αυτό έτος. Τα ανωτέρω ισχύουν και για το ανεξόφλητο ποσό Φ.Π.Α. επισφαλών απαιτήσεων. Το ποσό αυτό εκπίπτει στο έτος διαγραφής του, με την προϋπόθεση να υπάρχει υποχρέωση απόδοσής του στο Δημόσιο και να έχει ήδη συμπεριληφθεί στη δήλωση Φ. Π. Α. (αρχική ή τροποποιητική) της οικείας περιόδου.

Για την εφαρμογή των διατάξεων και ειδικότερα για την εξεύρεση του ποσού της ληξιπρόθεσμης απαίτησης, αυτό που λαμβάνεται υπόψη δεν είναι το συνολικό ανεξόφλητο υπόλοιπο του εκάστοτε πελάτη ή άλλου χρεώστη αλλά το ανεξόφλητο ποσό της κάθε μίας συναλλαγής με τον πελάτη αυτόν. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση πελατών επιχείρησης των οποίων οι οφειλές έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες και με τους οποίους υφίστανται πέραν της μίας συναλλαγής, οι προβλέψεις θα σχηματίζονται με διαφορετικά ποσοστά επί των οφειλομένων ποσών ανά συναλλαγή και επί τη βάση του χρόνου που αυτά παραμένουν ανείσπρακτα.

Παράδειγμα:

Έστω ότι η επιχείρηση Β Α.Ε., εμφανίζει στο τέλος του φορολογικού έτους 2014 ανεξόφλητο υπόλοιπο απαίτησης του πελάτη της Γ ΑΕ συνολικού ύψους 16.000 ευρώ. Το ανεξόφλητο αυτό υπόλοιπο προκύπτει ως εξής:

Ημερομηνία τιμολογίου	Συνολικό ποσό	Ανεξόφλητο ποσό
01.02.2013	15.000	5.000
15.06.2013	10.000	6.000
31.07.2014	5.000	5.000
Σύνολο		16.000

Η επιχείρηση αυτή έχει προβεί σε όλες τις κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης των εν λόγω απαιτήσεων. Για να υπολογίσει τις εκπιπτόμενες προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων στις 31.12.2014, η επιχείρηση θα πρέπει να ελέγξει το χρόνο που παραμένουν ανείσπρακτα τα τιμολόγια. Σύμφωνα με τις διατάξεις η πρόβλεψη που θα σχηματίσει η επιχείρηση στις 31.12.2014 θα υπολογιστεί ως εξής:

Ημερομηνία τιμολογίου	Χρόνος υπερημερίας	Ποσοστό	Ανεξόφλητο ποσό	Ποσό πρόβλεψης 31.12.2014
01.02.2013	>18 μήνες αλλά <24 μήνες	75%	5.000	3.750
15.08.2013	>12 μήνες αλλά <18 μήνες	50%	6.000	3.000
31.07.2014	<12 μήνες	-	5.000	-
Σύνολα			16.000	6.750

Κατά συνέπεια, για τον συγκεκριμένο πελάτη της η επιχείρηση δικαιούται να σχηματίσει προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων, αναγνωριζόμενες φορολογικά, συνολικού ύψους 6.750 ευρώ. Στις 31.12.2015 υφίστανται τα ίδια ως άνω ανείσπρακτα υπόλοιπα, με αυτά της 31.12.2014. Η επιχείρηση στην πρόβλεψη που θα σχηματιστεί στις 31.12.2015 θα λάβει υπόψη της και τις προβλέψεις που είχε σχηματίσει στις 31.12.2014 ως εξής:

Ημερομηνία τιμολογίου	Χρόνος υπερημερίας	Ποσοστό	Ανεξόφλητο ποσό	Ποσό πρόβλεψης 31.12.2015
01.02.2013	>24 μήνες	100%	5.000	1.250(5.000-3.750)
15.08.2013	>24 μήνες	100%	6.000	3.000(6.000-3.000)
31.07.2014	>12 μήνες αλλά <18 μήνες	50%	5.000	2.500
Σύνολα				6.750

Τέλος στις διατάξεις του άρθρου 26 προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για κάποιες κατηγορίες επιχειρήσεων. Ειδικότερα ορίζεται ότι:

- Οι τράπεζες μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό **1%** επί του ποσού του ετήσιου μέσου όρου των **πραγματικών χορηγήσεων**, όπως αυτό προκύπτει από τις μηνιαίες λογιστικές καταστάσεις τους.
- Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό μέχρι **2%** επί του συνολικού ύψους μισθωμάτων,

τα οποία προκύπτουν από τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, που έχουν συναφθεί μέσα στη διάρκεια του φορολογικού έτους.

- Οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (*factoring*) μπορούν να εκπίπτουν μέχρι **1,5%** επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών που ο φορέας έχει προεξοφλήσει έναντι απαιτήσεων που έχει αναλάβει να εισπράξει από εξαγωγική δραστηριότητα χωρίς δικαίωμα αναγωγής και μέχρι **1%** επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών των προεξοφλήσεων έναντι απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής.
- Οι επιχειρήσεις επαγγελματιών πρακτόρων παιχνιδιών πρόγνωσης της Ο.Π.Α.Π. Α.Ε. δύνανται να εκπέσουν ως ποσό πρόβλεψης επισφαλών απαιτήσεων για τις πραγματοποιούμενες πωλήσεις τους, ποσοστό με κλίμακα 1,5 % για αξίες μέχρι 500.000 ευρώ και 1% για αξίες από 500.001 έως 1.000.000 ευρώ.

2.7 Λοιπές διατάξεις εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα

2.7.1 Φορολογικοί συντελεστές

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. τα κέρδη που αποκτούνται **τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα καθώς και τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία φορολογούνται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα :**

Φορολογητέο εισόδημα (Ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής
$\leq 50.000,00$	26%
$> 50.000,00$	33%

Παρότι δεν υπάρχει ρητή διατύπωση στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 58 του Κ.Φ.Ε., με τη φορολογία των κερδών με την κλίμακα αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας και των μετόχων – εταίρων – μελών κ.λπ. αυτών, για τα κέρδη αυτά (Κορομηλάς, 2014).

Το ποσοστό της προκαταβολής φόρου για τα ανωτέρω πρόσωπα ανέρχεται σε **55%** του φόρου που προκύπτει στη δήλωση, για το φόρο που αναλογεί στο εισόδημα του διανυόμενου φορολογικού έτους.

Αναφορικά με τα κέρδη των νομικών προσώπων και οντοτήτων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία ισχύουν τα παρακάτω:

Όλα τα έσοδα που αποκτούν τα πρόσωπα αυτά θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τα συνολικά κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν **τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία** καθώς και τα νομικά πρόσωπα της περίπτωσης γ' του άρθρου 45 (τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα) που τηρούν απλογραφικά βιβλία φορολογούνται με συντελεστή **26%**. Τούτο ορίζει η παράγραφος 1 του άρθρου 58 του Ν. 4172/2013.

Παρότι δεν υπάρχει ρητή διατύπωση στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 58 του Κ.Φ.Ε., με τη φορολογία των κερδών με το συντελεστή 26% εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση μόνο του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας για τα κέρδη αυτά, χωρίς να εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των μετόχων – εταίρων – μελών (Κορομηλάς, 2014).

Ο αναλογών φόρος αποδίδεται από την εταιρεία στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. με την ετήσια φορολογική δήλωση της Α.Ε., η οποία υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέχρι και την τελευταία ημέρα του έκτου μήνα από το τέλος του φορολογικού έτους (παράγραφοι 1 και 2 άρθρο 68 Ν. 4172/2013). Σχετικά με την **προκαταβολή φόρου** ορίζεται ότι με βάση τη δήλωση που υποβάλλει το νομικό πρόσωπο, βεβαιώνεται ποσό ίσο με **80%** του φόρου που προκύπτει στη δήλωση, για το φόρο που αναλογεί στο εισόδημα του διανυόμενου φορολογικού έτους (παράγραφος 1 άρθρο 71 Ν. 4172/2013).

Τα φορολογηθέντα στην πηγή συνολικά καθαρά κέρδη των ανωτέρω νομικών προσώπων με συντελεστή 26%, τα οποία διανέμονται στους μετόχους ως μερίσμα, έχουν, επιπροσθέτως, παρακράτηση φόρου 10% (συνδυασμένες διατάξεις άρθρων 36 § 1, 62 § 1 περίπτωση α' και 64 § 1 περίπτωση α' του Ν. 4172/2013). Η παρακράτηση του φόρου αυτού (10%) εξαντλεί τη φορολογική υποχρέωση του δικαιούχου του μερίσματος (άρθρο 64 § 3 Ν. 4172/2013). Ο φόρος που παρακρατείται κατά τα άνω αποδίδεται το αργότερο μέχρι

το τέλος του δεύτερου μήνα από την ημερομηνία καταβολής της υποκείμενης σε παρακράτηση πληρωμής (άρθρο 64 § 7 Ν. 4172/2013).

Σημειώνεται ότι στο νέο Κ.Φ.Ε υπάρχουν ειδικές διατάξεις για τους συντελεστές φορολόγησης των νέων επαγγελματιών καθώς και σχετικά με τον τρόπο φορολόγησης των κερδών που προκύπτουν από επιχειρηματική δραστηριότητα που ασκείται σε νησιά με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω των 3.100 κατοίκων καθώς και στο νησί της Κεφαλονιάς. Ειδικότερα ορίζεται ότι:

- Για τα φυσικά πρόσωπα με πρώτη δήλωση έναρξης επιτηδεύματος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και για τα 3 πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας μειώνεται κατά 50%, δηλαδή 25.000 € εφόσον το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημά τους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπερβαίνει τις 10.000,00 ευρώ.
- Για τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και κατοικούν μόνιμα σε νησιά με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω από 3.100 κατοίκους, καθώς και στο νησί της Κεφαλονιάς το φορολογητέο εισόδημα του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, δηλαδή το ποσό των 50.000,00 ευρώ, αυξάνεται κατά **50%** ήτοι γίνεται 75.000,00 ευρώ, προκειμένου να υπολογιστεί το ποσό του φόρου που αναλογεί στο εισόδημά τους. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν μέχρι την 31.12.2015.
- Για τα νομικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα σε νησιά με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω από 3.100 κατοίκους, καθώς και στο νησί της Κεφαλονιάς οι συντελεστές φορολογίας εισοδήματος μειώνονται κατά **40%**. Επομένως για τους τηρούντες διπλογραφικά βιβλία ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος διαμορφώνεται στο **15,60%** ενώ για τους τηρούντες απλογραφικά βιβλία οι συντελεστές διαμορφώνονται στο **15,60%** για τα κέρδη μέχρι 50.000,00 ευρώ και στο **19,80%** για το τμήμα των κερδών πάνω από 50.000,00 ευρώ. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν μέχρι την 31.12.2015.

Κατά το στάδιο της ολοκλήρωσης της παρούσας διπλωματικής ψηφίστηκε στη Βουλή των Ελλήνων ο Ν. 4334/16.7.2015 Φ.Ε.Κ. 80/Α' «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.) με τις

διατάξεις του οποίου επήλθαν ελάχιστες αλλά ουσιαστικές μεταβολές¹⁵ στο νέο Κ.Φ.Ε. Συγκεκριμένα αυξάνεται **από 26% σε 29%** ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, καθώς και τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα που τηρούν απλογραφικά βιβλία. Οι αλλαγές αυτές ισχύουν για τα κέρδη που προκύπτουν στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2015 και μετά. Επιπλέον το ποσοστό της προκαταβολής του φόρου για το επόμενο φορολογικό έτος αυξήθηκε **από 80% στο 100%**. Δεν επήλθε καμία αλλαγή αναφορικά με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος των ατομικών επιχειρήσεων, των προσωπικών εταιρειών κτλ αλλά αυξήθηκε ο συντελεστής προκαταβολής φόρου για το επόμενο φορολογικό έτος **από 55% σε 75%** και μόνο για τα κέρδη φορολογικού έτους 2015. Από το φορολογικό έτος 2016 και επόμενα η προκαταβολή φόρου εισοδήματος, για τα νομικά πρόσωπα αυτά, θα υπολογίζεται με συντελεστή 55%.

2.7.2 Μεταφορά ζημιάς

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 του νέου Κ.Φ.Ε. εάν με τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα το αποτέλεσμα είναι ζημία εντός του φορολογικού έτους, **η ζημία αυτή μεταφέρεται για να συμψηφισθεί με τα επιχειρηματικά κέρδη διαδοχικά στα επόμενα 5 φορολογικά έτη.**

Η κύρια διαφορά με τις αντίστοιχες περί μεταφοράς ζημιάς διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 2238/1994 είναι σε ότι αφορά το εισόδημα των φυσικών προσώπων (Κορομηλάς, 2014).

Ειδικότερα οι ανωτέρω διατάξεις του παλαιού Κ.Φ.Ε. όριζαν το συμψηφισμό των θετικών και των αρνητικών στοιχείων των επιμέρους εισοδημάτων για να εξευρεθεί το συνολικό εισόδημα. Οι διατάξεις του Ν. 4172/2013 δεν επιτρέπουν το συμψηφισμό θετικών και αρνητικών στοιχείων των επιμέρους εισοδημάτων των φυσικών προσώπων, συνεπώς η ζημία που πιθανόν να προκύψει από την ατομική άσκηση επιχειρηματικής δραστηριό-

---

¹⁵ Τα φορολογικά μέτρα του Ν.4334/2015, www.proseminars.eu, Κορομηλάς Γ.

τητας δεν συμψηφίζει εισοδήματα από άλλες πηγές (π.χ. μισθωτή εργασία, κεφάλαιο κ.λπ.) αλλά θα μεταφερθεί για να συμψηφισθεί με τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα στα επόμενα 5 χρόνια.

Περαιτέρω ορίζεται ότι ζημίες που προκύπτουν στην αλλοδαπή δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό των κερδών του ίδιου φορολογικού έτους ούτε να συμψηφιστούν με μελλοντικά κέρδη, με εξαίρεση το εισόδημα που προκύπτει από άλλα κράτη - μέλη της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ., το οποίο δεν απαλλάσσεται στη βάση συνθήκης αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει συνάψει και εφαρμόζει η Ελλάδα

Τέλος εισάγεται ειδικός κανόνας για την αντιμετώπιση καταστρατήγησης της διάταξης για τη μεταφορά ζημίας και το συμψηφισμό σε περίπτωση που στη διάρκεια ενός φορολογικού έτους μεταβληθεί η ιδιοκτησία ή τα δικαιώματα ψήφου μιας επιχείρησης σε ποσοστό άνω του 33%. Προβλέπεται η μη εφαρμογή των διατάξεων περί μεταφοράς ζημίας τόσο για τις ζημίες του διανυόμενου φορολογικού έτους όσο και αυτών της προηγούμενης πενταετίας. Επιτρέπεται όμως η ανταπόδειξη ότι η μεταβολή της ιδιοκτησίας έγινε αποκλειστικά για εμπορικούς ή επιχειρηματικούς λόγους (PWC, Tax Bulletin 09/2013).

2.7.3 Αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα

Από 01.01.2014 καταργείται η φορολόγηση του αγροτικού εισοδήματος σύμφωνα με το άρθρο 42 του ν.2238/94 (τεκμαρτός προσδιορισμός του αγροτικού εισοδήματος) και το εισόδημα που αποκτάται από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα, φορολογείται πλέον σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του αρ. 21 του ν.4172 (με λογιστικό τρόπο) και τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται με συντελεστή δεκατρία τοις εκατό (**13%**) (παρ. 3 του αρ.29 του ν.4172/2013).

Συγκεκριμένα, όσοι αποκτούν εισόδημα από ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το αν απαλλάσσονται ή όχι από την τήρηση βιβλίων και την ένταξη τους ή όχι στο ειδικό καθεστώς Φ.Π.Α., προσδιορίζουν τα ακαθάριστα έσοδα και τα κέρδη τους λογιστικά (με βάση τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία). Οι αγρότες που δεν είναι υπόχρεοι και δεν τηρούν βιβλία θα προσδιορίζουν τα κέρδη τους με βάση τα δεδομένα των φορολογικών στοιχείων που προβλέπονται, και οφείλουν να τηρούν και να διαφυλάσσουν έως το χρόνο παραγραφής. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που αγρότες μη υπόχρεοι σε έκδοση στοιχείων έχουν πραγματοποιήσει και λιανικές πωλήσεις, προσθέτο-

υν στα ακαθάριστα έσοδά τους και τις πωλήσεις αυτές που αποδεικνύονται είτε με απλές αποδείξεις είσπραξης, είτε με οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο.

2.7.4 Αποτίμηση αποθεμάτων

Στις διατάξεις του άρθρου 25 του νέου Κ.Φ.Ε. μολονότι δεν καθορίζεται μέθοδος αποτίμησης για τα αποθέματα και τα ημικατεργασμένα προϊόντα (αποτιμώνται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες λογιστικής), απαγορεύεται η χρησιμοποίηση διαφορετικής μεθόδου αποτίμησης κατά τα 4 έτη μετά το φορολογικό έτος, κατά το οποίο χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά η μέθοδος αποτίμησης που εφάρμοσε η επιχείρηση.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του νόμου 4308/2014 για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα:

- Τα αποθέματα αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος κτήσης.
- Το κόστος κτήσης των αποθεμάτων περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που απαιτούνται για να φθάσουν αυτά στην παρούσα θέση και κατάστασή τους.
- Το κόστος παραγωγής προϊόντος ή υπηρεσίας προσδιορίζεται με μία από τις γενικά αποδεκτές μεθόδους κοστολόγησης και περιλαμβάνει:
  - α) Το κόστος πρώτων υλών, αναλώσιμων υλικών, εργασίας και άλλο κόστος που σχετίζεται άμεσα με το εν λόγω στοιχείο και
  - β) μία εύλογη αναλογία σταθερών και μεταβλητών εξόδων που σχετίζονται έμμεσα με το εν λόγω στοιχείο, στο βαθμό που τα έξοδα αυτά αναφέρονται στην περίοδο παραγωγής.
- Τα κόστη διανομής και διοίκησης δεν επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής.
- Όταν απαιτείται σημαντική περίοδος χρόνου για να καταστούν τα αποθέματα έτοιμα για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή τους, το κόστος των αποθεμάτων μπορεί να επιβαρύνεται με τόκους εντόκων υποχρεώσεων, κατά το μέρος που οι τόκοι αυτοί αναλογούν στα εν λόγω αποθέματα και για την προαναφερθείσα περίοδο.
- Μετά την αρχική αναγνώριση, τα αποθέματα επιμετρώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη αξία μεταξύ κόστους κτήσης και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας.
- Το κόστος κτήσης του τελικού αποθέματος:
  - α) Προσδιορίζεται, σύμφωνα με τη μέθοδο «Πρώτο Εισαχθέν – Πρώτο Εξαχθέν» (FIFO) ή τη μέθοδο του μέσου σταθμικού όρου ή άλλη τεκμηριωμένα γενικά αποδεκτή μέθοδο. Η χρήση της μεθόδου «Τελευταίο Εισαχθέν – Πρώτο Εξαχθέν» (LIFO) δεν επιτρέπεται.

β) Η ίδια μέθοδος χρησιμοποιείται για όλα τα αποθέματα που έχουν παρόμοια φύση και χρήση από την οντότητα. Για αποθέματα με διαφορετική φύση ή χρήση διαφορετικές μέθοδοι μπορεί να δικαιολογούνται.

γ) Το κόστος αποθεμάτων που δεν είναι συνήθως αντικαταστατά, καθώς και των αγαθών ή υπηρεσιών που παράγονται και προορίζονται για ειδικά έργα, προσδιορίζεται με τη μέθοδο του εξατομικευμένου κόστους.

- Οι αγορές αναλώσιμων υλικών που δεν είναι σημαντικές για το μέγεθος της οντότητας μπορούν να αντιμετωπίζονται ως έξοδα της περιόδου.

2.7.5 Μέθοδος προσδιορισμού εσόδων

Στο άρθρο 28 του νέου Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι το εισόδημα των φυσικών και νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του άρθρου 27 του Ν. 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας) στις ακόλουθες περιπτώσεις :

α) Όταν τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον νόμο για τα λογιστικά πρότυπα.

β) Όταν τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

γ) Όταν τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση μετά από σχετική πρόσκληση.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του Ν. 4174/2013 η Φορολογική Διοίκηση δύναται να προβαίνει σε εκτιμώμενο, διορθωτικό ή προληπτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης και με την εφαρμογή μιας ή περισσότερων από τις ακόλουθες τεχνικές ελέγχου:

- ❖ Αρχή των αναλογιών
- ❖ Ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου
- ❖ Καθαρή θέση του φορολογούμενου
- ❖ Σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών
- ❖ Ύψος των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

3. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα μέχρι οικονομικό έτος 2013 βάσει του ν.2238/1994

Η φορολόγηση του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα βάσει του Ν.2238/1994 διαφέρει ανάλογα με το αυτή ασκείται ατομικώς, εταιρικώς μέσω προσωπικής εταιρείας (Ο.Ε./Ε.Ε.) ή εταιρικώς μέσω κεφαλαιουχικής εταιρείας (Α.Ε./Ε.Π.Ε.).

3.1.1 Ατομική επιχείρηση - Ελεύθερος επαγγελματίας

Τα ακαθάριστα εισοδήματα από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (ελευθέριο επάγγελμα ή ατομική επιχείρηση) αφού ανάγονταν σε καθαρά, σύμφωνα με τις κάθε φορά προβλεπόμενες οικείες διατάξεις, αθροίζονταν, και φορολογούνταν σύμφωνα με την παρακάτω ενιαία κλίμακα φορολογίας:

Κλιμάκιο Εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής %	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (ευρώ)	Σύνολο Φόρου (ευρώ)
5.000	0	0	5.000	0
7.000	10	700	12.000	700
4.000	18	720	16.000	1.420
10.000	25	2.500	26.000	3.920
14.000	35	4.900	40.000	8.820
20.000	38	7.600	60.000	16.420
40.000	40	16.000	100.000	32.420
Άνω των 100.000	45			

Επιπλέον για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους 2013 επιβάλλεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα εισοδήματα άνω των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ των φυσικών προσώπων με συντελεστές.

Τα κλιμάκια της ειδικής εισφοράς βάσει του συνολικού καθαρού ατομικού εισοδήματος ή τεκμαρτού εισοδήματος έχουν ως εξής:

Από 12.001,00 έως 20.000,99 : συντελεστής 1%

Από 20.001,00 έως 50.000,99 : συντελεστής 2%

Από 50.001,00 έως 100.000,99 : συντελεστής 3%

Από 100.001,00 και άνω : συντελεστής 4%.

3.1.2 Προσωπικές εταιρείες

Η φορολόγηση των προσωπικών εταιρειών δηλαδή των Ομόρρυθμων και των Ετερόρρυθμων εταιρειών γινόταν ως εξής :

Τα καθαρά κέρδη που απομένουν: «μετά την αφαίρεση των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών Α.Ε. ή συνεταιρισμών και των κερδών από μερίδια ημεδαπής Ε.Π.Ε. ή από τη συμμετοχή σε υπόχρεους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 του Ν. 2238/1994», φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας, μετά την αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβή για μέχρι 3 ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα, που κατέχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής του στις προσωπικές αυτές εταιρείες.

Ο φόρος εισοδήματος για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες προκύπτει με τον πολλαπλασιασμό των φορολογητέων κερδών της χρήσεως, με το συντελεστή φορολογίας του άρθρου 10 § 1 του ν.2238/1994 ο οποίος για την χρήση 2012 ανέρχεται σε ποσοστό **20%**.

Η **επιχειρηματική αμοιβή** προσδιορίζεται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής κάθε δικαιούχου εταίρου στο **50%** των κερδών της εταιρίας, που δηλώθηκαν με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωση. Κατά συνέπεια η επιχειρηματική αμοιβή υπολογίζεται και επί των δηλούμενων με την εμπρόθεσμη αρχική δήλωση λογιστικών διαφορών.

Σε περίπτωση περισσότερων ομόρρυθμων εταίρων με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται, κάθε έτος, από την εταιρία ή κοινωνία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματός της (ΠΟΛ. 1135/2010).

Για τον υπολογισμό της επιχειρηματικής αμοιβής λαμβάνονται υπόψη μόνο οι εταίροι εκείνοι που υπάρχουν κατά την λήξη της χρήσης με την εταιρική ιδιότητα και με βάση τα ποσοστά συμμετοχής τους στην εταιρεία κατά τον χρόνο αυτό, ανεξάρτητα αν κατά την διάρκεια της χρήσης επήλθε η οποιαδήποτε μεταβολή.

Τονίζεται ότι η αφαίρεση από τα συνολικά κέρδη της ομόρρυθμης και ετερόρρυθμης εταιρίας της επιχειρηματικής αμοιβής είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα αν κάποιος από τους δικαιούχους της δεν επιθυμεί να λάβει επιχειρηματική αμοιβή.

Όταν οι εταίροι των παραπάνω εταιρειών είναι Νομικά Πρόσωπα, τότε τα αναλογούντα κέρδη φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας ενώ δεν υφίσταται επιχειρηματική αμοιβή για τους ομόρρυθμους εταίρους νομικά πρόσωπα.

Με την επιβολή του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των εταιριών (φυσικών ή νομικών προσώπων, ημεδαπών ή αλλοδαπών) για τα κέρδη της Ο.Ε. ενώ για την επιχειρηματική αμοιβή έχουν ξεχωριστή φορολογική υποχρέωση καθώς αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και συναθροίζεται με τα λοιπά εισοδήματα του δικαιούχου και φορολογείται με την εκάστοτε φορολογική κλίμακα των εισοδημάτων των φυσικών προσώπων.

3.1.3 Κεφαλαιουχικές εταιρείες

Σύμφωνα με το άρθρο 109 του Ν.2238/1994 για τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του άρθρου 101 (δηλαδή οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες, οι δημόσιες και δημοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα και οι ενώσεις τους, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρίας, καθώς και οι κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων, οι ημεδαπές εταιρίες περιορισμένης ευθύνης και οι ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρίες) για την χρήση 2012 ο φόρος υπολογίζεται με συντελεστή **20%** στο συνολικό φορολογητέο εισόδημά τους.

Από το συνολικό ποσό του φόρου που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και του συμπληρωματικού φόρου εκπίπτουν:

- α) Ο φόρος που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε στο εισόδημα που υπόκειται σε φόρο.
- β) Ο φόρος που αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων, που διανέμονται και με τα οποία έχουν προσαυξηθεί τα υποκείμενα σε φορολογία κέρδη του νομικού προσώπου.
- γ) Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στην αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτήν και υπόκειται σε φορολογία.

Επιπλέον ως προκαταβολή του φόρου με βάση την οριστική δήλωση του νομικού προσώπου ή τον οριστικό τίτλο, ο προϊστάμενος της αρμόδιας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας βεβαιώνει ποσό ίσο **80%** του φόρου που αναλογεί στα εισοδήματα της διαχειριστικής περιόδου ή του ημερολογιακού έτους, κατά περίπτωση, που έληξε.

3.1.4 Λογιστικός προσδιορισμός καθαρού εισοδήματος

Στο άρθρο 31 του Ν.2238/1994 ορίζεται ο τρόπος για να προσδιοριστεί λογιστικά το καθαρό εισόδημα των επιχειρήσεων επί του οποίου θα υπολογιστεί ο φόρος. Οι εν λόγω διατάξεις υπέστησαν τα τελευταία χρόνια συνεχείς τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις, ξαφνικές προσθήκες διατάξεων που κατέληγαν στην διαμόρφωση ενός συμπλέγματος περιορισμών, οι οποίες συνηθέστατα οδηγούσαν στη σύγκρουση της ελεγχόμενης επιχείρησης με την Φορολογική Αρχή¹⁶. Επιπλέον η τυπολατρία, οι αλληλοαναιρούμενες διατάξεις και πολλές φορές «φωτογραφικές» διατάξεις, «τα παραθυράκια» και οι ερμηνείες που πολλές φορές δίδοντο ευνοούσαν κατά κύριο λόγο την ανάπτυξη παραβατικής συμπεριφοράς, συμβάλλοντας και στην γιγάντωση της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής ενώ άλλο αγκάθι ήταν οι συνεχώς εκδιδόμενες εγκύκλιοι και η μη δημοσιοποίηση των ατομικών διοικητικών λύσεων, δηλαδή των απαντήσεων σε ερωτήματα φορολογουμένων, για τις οποίες αν και υπήρχε υποχρέωση δημοσιοποίησης, η πρώτη και τελευταία φορά που τις είδαμε να δημοσιοποιούνται ήταν το 2007 και 2008 (Κορομηλάς, 2014).

Συγκεκριμένα ορίζεται ότι «το καθαρό εισόδημα των επιχειρήσεων που τηρούν βιβλία με την απλογραφική ή διπλογραφική μέθοδο εξευρίσκεται λογιστικώς με έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα, των ακόλουθων εξόδων», από τα οποία και αναφέρουμε παρακάτω ενδεικτικά και επιγραμματικά τις σημαντικότερες διατάξεις.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύοντος Κ.Φ.Ε. προβλέπεται η έκπτωση:

- των γενικών εξόδων διαχείρισης, στα οποία περιλαμβάνονται:
  - Τα έξοδα μισθοδοσίας και αμοιβής του προσωπικού, εφόσον έχουν καταβληθεί ή βεβαιωθεί οι ασφαλιστικές εισφορές,
  - Το τεκμαρτό ενοίκιο των ακινήτων,
  - Τα ποσά που καταβάλλονται λόγω δωρεάς στο Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα νοσηλευτικά ιδρύματα κτλ,
  - Τα ασφάλιστρα που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις για ομαδική ασφάλιση ζωής του εργατοϋπαλληλικού προσωπικού τους μέχρι 1.500 € ανά ασφαλιζόμενο,
  - Του ποσού της δαπάνης των εισφορών που καταβάλλονται σε ταμεία ασφάλισης, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο,

---

¹⁶ www.epixeirisi.gr, "Έκπυπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες- Η νέα διατύπωση του άρθρου 31», Σγουρινάκης Ν., 11.12.2013

καθώς και το ποσό των καταβαλλόμενων εισφορών στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο,

- Των δαπανών για τη συντήρηση και επισκευή των επαγγελματικών γενικά εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και αυτοκινήτων οχημάτων. Για τα επιβατικά αυτοκίνητα Ι.Χ. εκπίπτουν οι δαπάνες μέχρι ένα ποσοστό αναλόγως των κυβικών εκατοστών τους (μέχρι 1.600 cc εκπίπτει το 70% των δαπανών ενώ πάνω από 1.600 cc εκπίπτει το 35%),
- Της αξίας των πρώτων και βοηθητικών υλών που χρησιμοποιήθηκαν,
- Των δεδουλευμένων κάθε είδους τόκων δανείων ή πιστώσεων, γενικά, της επιχείρησης εξαιρουμένων των τόκων υπερημερίας,
- Των ποσών των κάθε είδους φόρων, τελών και δικαιωμάτων, που βαρύνουν την επιχείρηση εξαιρουμένων των φόρων ακίνητης περιουσίας, του φόρου εισοδήματος κ.α.,
- Τα ποσά των αποσβέσεων για τα ενσώματα ή άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας,
- Των μαθηματικών αποθεμάτων των ασφαλιστικών εταιριών,
- Της ζημίας που πραγματοποιήθηκε από φθορά, απώλεια ή υποτίμηση κεφαλαίου,
- Του ποσού των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων. Το ποσό της πρόβλεψης αυτής υπολογίζεται σε ποσοστό μισό τοις εκατό (0,5%) επί της αναγραφόμενης αξίας στα τιμολόγια πώλησης ή παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, μετά την αφαίρεση: αα) των επιστροφών ή εκπτώσεων, ββ) της αξίας των πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών προς το Δημόσιο, δήμους, δημόσιες επιχειρήσεις, οργανισμούς ή επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και γγ) του ειδικού φόρου κατανάλωσης πετρελαιοειδών, του φόρου κατανάλωσης καπνού και λοιπών φόρων που εμπεριέχονται στην τιμή πώλησης, ενώ ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για τις εταιρείες τηλεφωνίας, ύδρευσης, παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κ.α.,
- Των δικαιωμάτων ή αποζημιώσεων που καταβάλλονται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς για τη χρησιμοποίηση τεχνικής βοήθειας, ευρεσιτεχνιών κ.α.,
- Οι δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας κατά το χρόνο της πραγματοποίησής τους, προσαυξημένες κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%),

- Των δαπανών επισκευής και συντήρησης που πραγματοποιούνται σε μισθούμενα ακίνητα, κατά το χρόνο της πραγματοποίησής τους,
- Των ποσών των δαπανών διαφημίσεων που βαρύνουν την επιχείρηση κατά το έτος της έκδοσης του προβλεπόμενου φορολογικού στοιχείου,
- Των μισθωμάτων που καταβάλλει ο μισθωτής στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ν. 1665/1986 (ΦΕΚ 194/Α'),
- Των εξόδων για διοικητική υποστήριξη, οργάνωση, αναδιοργάνωση και για υπηρεσίες γενικά που παρέχονται στην επιχείρηση από επιχειρήσεις που ανήκουν στον ίδιο ημεδαπό ή αλλοδαπό όμιλο ή και από τρίτους για σκοπούς που σχετίζονται με τα γενικότερα συμφέροντα του ομίλου με την επιφύλαξη των διατάξεων περί ενδοομιλικών συναλλαγών,
- Των ζημιών που προκύπτουν από συμβάσεις ή πράξεις επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, οι οποίες πραγματοποιούνται για κάλυψη κινδύνων,
- Των ποσών για την αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών και του λογισμικού (SOFTWARE) που παρέχονται στους υπαλλήλους της επιχείρησης για τηλεργασία,
- Των εξόδων διανυκτέρευσης σε ξενοδοχείο, αλλοδαπών πελατών, αντιπροσώπων και διευθυντικών στελεχών ημεδαπών ή αλλοδαπών επιχειρήσεων,
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για επιμόρφωση του προσωπικού της με την προϋπόθεση ότι η επιμόρφωση έχει σχέση με το αντικείμενο εργασιών της επιχείρησης,
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για την κάλυψη του ενοικίου κατοικίας των εργαζομένων,
- Των χρηματικών βραβείων που καταβάλλει επιχείρηση σε εργαζομένους της λόγω των εξαιρετικών επιδόσεων που έχουν επιτύχει αποδεδειγμένα στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που σπουδάζουν και μέχρι τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ για κάθε εργαζόμενο.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για την αγορά ειδικής ενδυμασίας του προσωπικού,
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για δαπάνες ταξιδιών που πραγματοποιούν στην αλλοδαπή διευθυντικά και άλλα στελέχη της που εργάζονται σε αυτήν,

- Των ενοικίων που καταβάλλει η επιχείρηση για τη διαμονή εργαζομένων της σε ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια ή οικίες που βρίσκονται σε διαφορετικό μέρος από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, λόγω εκτός έδρας εργασίας τους,
- Του ανταποδοτικού τέλους που καταβάλλει επιχείρηση λόγω της συμμετοχής της σε συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης,
- Των δώρων της επιχείρησης προς πελάτες, επιχειρήσεις ή μη, εφόσον φέρουν την επωνυμία της και έχει καταβληθεί το αναλογούν δημοτικό τέλος για τη συνολική αξία των δώρων αυτών. Το ποσό της δαπάνης που εκπίπτει με βάση τις διατάξεις της περίπτωσης αυτής, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δεκαπέντε (15) ευρώ για κάθε δώρο χωριστά,
- Το 50% των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για έξοδα κινητής τηλεφωνίας.

4. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα για οικονομικό έτος 2014 βάσει του ν.4110/2013

Το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) ήταν ένα μεταβατικό στάδιο αναφορικά με την φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό συνέβη καθώς, ενώ συνέχιζε να ισχύει ο Κ.Φ.Ε. Ν.2238/1994, επήλθαν αλλαγές στον τρόπο φορολόγησης των επιχειρήσεων που προσέγγιζαν το πνεύμα του νέου Κ.Φ.Ε..

Συγκεκριμένα την 23/1/2013 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ τ. Α', με αριθμό 17, (Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος κ.λπ.) ο φορολογικός νόμος 4110/2013 που επιγραμματικά επέφερε τις παρακάτω αλλαγές, που καταλαμβάνουν τα κέρδη που αποκτώνται από 1/1/2013 και μετά, καθιερώνοντας ενιαίο τρόπο φορολόγησης των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του φορέα, και εισάγοντας διακριτές φορολογικές κλίμακες ανά πηγή εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα, με παράλληλη κατάργηση της κλίμακας «γενικών διατάξεων». Έτσι ο Ν. 4110/2013 έθεσε τις βάσεις και αποτέλεσε μια πρόγευση της φορολογικής μεταρρύθμισης που επήλθε με τον νέο Κ.Φ.Ε.. Συγκεκριμένα¹⁷ :

- Εισάγεται νέος τρόπος φορολόγησης, με βάση τον οποίο υφίσταται διαφορετική φορολογική μεταχείριση σε φυσικά πρόσωπα με εισοδήματα ίδιου ύψους προερχόμενα από διαφορετικές πηγές. Ειδικότερα α) το ετήσιο εισόδημα από μισθωτές

¹⁷ PWC Tax Bulletin 01/2013

υπηρεσίες (από μισθούς, συντάξεις, επιδόματα, παροχές σε είδος κ.λπ.) θα φορολογείται με κλίμακα τριών συντελεστών φόρου: 22% για τα πρώτα 25.000 ευρώ, 32% για τα επόμενα 17.000 ευρώ (από τις 25.001 έως τις 42.000 ευρώ) και 42% για το επιπλέον ποσό, πέραν των 42.000 ευρώ. Το ποσό φόρου που προκύπτει από την κλίμακα αυτή θα μειώνεται κατά 2.100 ευρώ, εφόσον το ετήσιο εισόδημα είναι μέχρι 21.000 ευρώ. Για εισοδήματα πάνω από 21.000 ευρώ, η έκπτωση φόρου των 2.100 ευρώ θα μειώνεται κατά 100 ευρώ για κάθε επιπλέον 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι το επίπεδο εισοδήματος των 42.000 ευρώ, στο οποίο η έκπτωση θα μηδενίζεται. β) Το εισόδημα από ατομικές επιχειρήσεις ή ελευθέρια επαγγέλματα θα φορολογείται με 26% για τα πρώτα 50.000 ευρώ και με 33% για τυχόν επιπλέον ποσό πέραν των 50.000 ευρώ. Το εισόδημα από γεωργική δραστηριότητα θα φορολογείται για το έτος 2013 με την κλίμακα φορολογίας των μισθωτών και για το έτος 2014 και τα επόμενα με συντελεστή 13%. γ) Το εισόδημα από ενοίκια θα φορολογείται με 10% για τα πρώτα 12.000 ευρώ και με 33% για τυχόν επιπλέον ποσό πέραν των 12.000 ευρώ.

- Θεσπίζεται κλίμακα φορολόγησης των κερδών των προσωπικών εταιρειών, με δύο κλιμάκια εισοδήματος, με συντελεστή 26% για εισοδήματα έως 50.000 ευρώ και 33% για το υπερβάλλον ποσό εισοδήματος (προοδευτικός συντελεστής), εφόσον τηρούνται απλογραφικά βιβλία, ενώ όταν τηρούνται διπλογραφικά βιβλία φορολογούνται με τον εταιρικό συντελεστή 26%. Στην τελευταία περίπτωση, σε περίπτωση διανομής κερδών, στην ουσία, εφαρμόζεται αντίστοιχη φορολόγηση με τις κεφαλαιουχικές εταιρείες, δηλαδή παρακράτηση φόρου 10%, και γίνεται και ευθεία παραπομπή στις διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος περινομικών προσώπων. Η διάταξη ισχύει για εισοδήματα που αποκτώνται από οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.
- Παύει να φορολογείται ως εισόδημα από επιχειρήσεις η επιχειρηματική αμοιβή του ομορρύθμου εταίρου.
- Αυξάνεται ο φορολογικός συντελεστής για τα νομικά πρόσωπα που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Α.Ε, Ε.Π.Ε κτλ) από 20% σε 26%. Ο νέος συντελεστής ισχύει για εισοδήματα οικονομικού έτους 2014 και μετά.
- Μειώνεται ο συντελεστής παρακράτησης στα μερίσματα ή κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν ημεδαπές Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε. και συνεταιρισμοί από 25% σε 10%. Με την παρακράτηση εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση. Η διάταξη ισ-

χύει για διανεμόμενα κέρδη που εγκρίνονται από Γενικές Συνελεύσεις ή άλλο αρμόδιο όργανο από 1.1.2014 και μετά.

- Επέρχεται αλλαγή όσον αφορά τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας, καθώς ενώ πριν το νόμο πραγματοποιείτο αφαίρεση από τα κέρδη της χρήσης των αφορολογητών εσόδων και αυτών που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο, πλέον με τον νόμο 4110/2013 καταργήθηκε η ειδική φορολογία των κατά ειδικό τρόπο εισοδημάτων και η φορολόγηση των εσόδων αυτών γίνεται με τις γενικές διατάξεις.
- Επέρχονται κάποιες αποσπασματικές και όχι ιδιαίτερα δραστικές αλλαγές στις δαπάνες, με σημαντικότερη την αλλαγή συντελεστών αποσβέσεων, καθιστώντας υποχρεωτική την απόσβεση μόνο με σταθερή μέθοδο, (και όχι και με φθίνουσα κατ' επιλογή της επιχείρησης) χρησιμοποιώντας πάγιους συντελεστές απόσβεσης, οι οποίοι ορίζονται στο νόμο.

5. Φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα σε άλλες χώρες

Στην επόμενη ενότητα επιχειρείται μια επιγραμματική παράθεση των βασικότερων χαρακτηριστικών και πλεονεκτημάτων των φορολογικών συστημάτων τεσσάρων άλλων ευρωπαϊκών χωρών εστιάζοντας στις διατάξεις που αφορούν την φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας προκειμένου να γίνει σύγκριση με το ελληνικό φορολογικό σύστημα και να εξαχθούν συμπεράσματα στο τέλος της εργασίας . Οι χώρες καθώς και τα κριτήρια με βάση τα οποία επιλέχθηκαν ήταν τα παρακάτω:

- **η Κύπρος**, λόγω των στενών οικονομικών σχέσεων με την Ελλάδα καθώς εκεί δραστηριοποιούνται πολλές ελληνικές επιχειρήσεις,
- **η Βουλγαρία**, μια γειτονική χώρα με την οποία επίσης υπάρχει μεγάλη συναλλακτική δραστηριότητα ενώ παράλληλα τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της μεταφοράς έδρας πολλών ελληνικών επιχειρήσεων, κυρίως της Βόρειας Ελλάδας στην χώρα αυτή,
- **η Ισπανία**, μια χώρα που ευρωπαϊκού νότου με παρόμοια δημοσιονομικά προβλήματα με την Ελλάδα,
- **η Σουηδία**, μια χώρα που είναι ενταγμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά έχει το δικό της εθνικό νόμισμα.

5.1 Κύπρος¹⁸

Η Κυπριακή φορολογική νομοθεσία και η εφαρμογή της είναι **σαφής** από τη φύση της. Το φορολογικό σύστημα της Κύπρου είναι διεθνώς γνωστό σαν ένα από τα πιο προνομι- ακά στην Ευρώπη. **Οι φορολογικοί δείκτες της χώρας έχουν παραμείνει** οι ίδιοι από την ένταξη της στην ΕΕ, το 2004, γεγονός που **επιτρέπει σε κάποιον να σχεδιάσει την επένδυσή του** στην Κυπριακή Δημοκρατία και να γνωρίζει ακριβώς τη φορολόγηση και τα αποτελέσματα της επένδυσής του χωρίς να αναλαμβάνει το παραμικρό ρίσκο. Επομέ- νως ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα του Κυπριακού Φορολογικού συστήματος είναι η σταθερότητα του.

Ο συντελεστής εταιρικού φόρου ανέρχεται στο 12,5%, για το παγκόσμιο εισόδημα των εταιρειών και είναι ο δεύτερος χαμηλότερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά τη Βουλγα- ρία.

Εκτός των συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας, η Κύπρος επωφελείται και της ο- δηγίας μεταξύ μητρικών-θυγατρικών, βάσει της οποίας οι κυπριακές εταιρείες όταν δια- νέμουν μέρισμα σε θυγατρικές εταιρείες μέλη της ΕΕ δεν παρακρατούν φόρο στα μερίσ- ματα.

5.2 Βουλγαρία

Η Βουλγαρία ενάχθηκε στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιανουάριο του 2007. Την περίοδο αυτή αρχίζει ουσιαστικά και η προσαρμογή του φορολογικού της συστήμα- τος στους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των κρατών που την απαρτίζουν. Κύριος στόχος της αλλαγής αυτής αποτέλεσε η διαφάνεια του συστήματος σύμφωνα με το δίκαιο της Ε.Ε. αλλά και η βελτίωση των συνθηκών για αύξηση της επιχειρηματικότη- τας με βασική αλλαγή την κατάργηση της προοδευτικής φορολογικής κλίμακας και την θέσπιση ενός ενιαίου συντελεστή **δέκα τοις εκατό (10%) ο οποίος ισχύει για την φο- ρολόγηση τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων¹⁹**.

---

¹⁸ www.mof.gov.cy

¹⁹ www.minfin.bg/en

Ειδικότερα, τα νομικά πρόσωπα φορολογούνται με συντελεστή 10% επί των πραγματοποιούμενων ετήσιων κερδών τους, τα οποία υπολογίζονται βάση των λογιστικών κερδών σύμφωνα με τις Βουλγάρικες Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές, όσον αφορά τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, όσον αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις. Το εισόδημα των φυσικών προσώπων φορολογείται στη Βουλγαρία στην περίπτωση που οι υπόχρεοι είναι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας ή παραμένουν σε αυτήν για περισσότερες από 183 ημέρες, μέσα σε μια χρονική περίοδο 365 ημερών

Αναφορικά με τις αλλαγές που έγιναν, οι κυριότερες αφορούσαν την παροχή διάφορων διευκολύνσεων για τα νομικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα στην Βουλγαρία όπως η εισαγωγή κάποιων εξαιρέσεων σχετικά με τις προκαταβολές των φόρων των επιχειρήσεων αλλά και κάποιες απαλλαγές φόρου για ορισμένες δαπάνες ενώ παράλληλα δόθηκε η δυνατότητα να αφαιρούνται ελλείμματα απογραφής σε κάποιες επιχειρήσεις. Όσον αφορά την φορολόγηση των φυσικών προσώπων, με την κατάργηση της προοδευτικής κλίμακας φόρου εμφανίστηκε σαφή ελάφρυνση από 10% έως 14% σε ορισμένες περιπτώσεις φορολογουμένων.

Από τα ανωτέρω είναι φανερό πως η φορολογία των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω των μεγάλων βελτιώσεων καθώς και της μείωσης των συντελεστών οδήγησε στην διαμόρφωση ενός αρκετά ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης.

5.3 Ισπανία

Η Ισπανική Φορολογική Υπηρεσία²⁰ αποτελεί έναν οργανισμό με δικό του νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας, ενώ έχει **ξεχωριστό οικονομικό σύστημα** από την υπόλοιπη δημόσια διοίκηση και **αυτονομία** στην διαχείριση των χρηματικών και ανθρώπινων πόρων.

Η χώρα αυτή της Ιβηρικής Χερσονήσου εδώ και αρκετά χρόνια έχει αναπτύξει ένα αρκετά **σύγχρονο πληροφοριακό σύστημα** με διαρκή ανανέωση σε σχέση με την συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών με σκοπό την όσο το δυνατόν καλύτερη συμμόρφωση των φορολογουμένων και την αποφυγή της φορολογικής απάτης.

Γενικότερα το ισπανικό φορολογικό σύστημα αποτελεί ένα άκρως ανταγωνιστικό σύστημα μεταξύ των χωρών της Ευρώπης καθώς διακρίνεται για την **προτοπορία και την τεχνολογική του δομή**.

---

²⁰ Agencia Tributaria – www.agenciatributaria.es

Σύμφωνα με το φορολογικό σύστημα της χώρας όλες οι επιχειρήσεις και γενικά τα νομικά πρόσωπα που στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου εμφανίζουν κέρδη φορολογούνται με την γενική ενιαία κλίμακα που αφορά τα εισοδήματα των νομικών προσώπων. Ο φορολογικός συντελεστής επί των κερδών των επιχειρήσεων είναι **28% για το 2015** ενώ υπάρχουν και οι περιπτώσεις όπου επιχειρήσεις συγκεκριμένων δραστηριοτήτων φορολογούνται με διαφορετικό συντελεστή όπως για παράδειγμα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις όπου μικρομεσαία χαρακτηρίζεται μια επιχείρηση αν την προηγούμενη χρονιά είχε τζίρο μικρότερο από 3.000.000 €. Από τα εισοδήματα των επιχειρήσεων αφαιρούνται συνήθως κάποια ποσά με σκοπό την μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης όπως το 20% από τις επενδύσεις κερδών, το 5% έως 10% της εκπαίδευσης των υπαλλήλων, το 10% με 15% των πράσινων επενδύσεων, το 10% των επενδύσεων σε θέματα πληροφοριακών συστημάτων και διαδικτύου καθώς και 6.000 € μείωση φόρου για την πρόσληψη ΑΜΕΑ. Τέλος μια σημαντική ρύθμιση που υπάρχει στο ισπανικό φορολογικό σύστημα είναι ότι για τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν ζημιές ο νόμος ρητά αναφέρει πως αυτές μεταφέρονται σε χρονική περίοδο **έως δεκαπέντε ετών**.

Το μεγαλύτερο και σημαντικότερο όπλο που έχει η Ισπανική Φορολογική Διοίκηση στα χέρια της, είναι το Πληροφοριακό της Σύστημα. Στο πληροφοριακό σύστημα της χώρας βρίσκονται αποθηκευμένες 3.500 εκατομμύρια εγγραφές για στοιχεία των φορολογούμενων μέσα από το διαρκή εμπλουτισμό της βάσης δεδομένων με στοιχεία από εξωτερικές αλλά και εσωτερικές πηγές πληροφόρησης. Τα στοιχεία αυτά συλλέγονται, φιλτράρονται και οδηγούν σε μια πλήρη εικόνα για την οικονομική κατάσταση των φορολογούμενων και για μια πιο αντικειμενική φορολόγηση.

5.4 Σουηδία²¹

Η Σουηδική φορολογική διοίκηση αποτελείται από **μια κεντρική υπηρεσία, επτά τομείς** και τμήμα μεγάλων οφειλετών. Σε κάθε έναν από τους επτά τομείς υπάρχουν ένα ή περισσότερα φορολογικά γραφεία, στα οποία το κοινό καθώς και οι μεσαίου και μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, μπορούν να απευθύνονται για την επίλυση φορολογικών ζητημάτων τους.

---

²¹ Το φορολογικό σύστημα της Σουηδίας, www.roedoy.gr, Αλεξόπουλος Μιχάλης

Πλεονεκτήματα του **συγκεντρωτικού συστήματος** με μια κεντρική διοίκηση και επτά τομείς είναι τα εξής:

- Ομοιομορφία στην εφαρμογή των κανόνων
- Καλύτερη συμμόρφωση στους νόμους
- Παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών
- Εστίαση στην παραγωγή
- Αποδοτικότερη χρήση των ανθρωπίνων πόρων

Ο φορολογικός συντελεστής για τις ανώνυμες εταιρείες, τις επιχειρήσεις περιορισμένης ευθύνης, τις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τις ασφαλιστικές είναι 26,3%.

Στην Σουηδία υφίσταται υψηλή φορολόγηση η οποία θεωρείται ότι μπορεί να λειτουργεί για πολλούς ως αποτρεπτικός παράγοντας νέων επενδύσεων (εισροή ξένων κεφαλαίων) και κυρίως από επιχειρήσεις του εξωτερικού, οι οποίες πιθανότατα να στραφούν σε χώρες με ηπιότερη φορολογία. Ωστόσο έχει επικρατεί θετική άποψη των πολιτών για την φορολογική διοίκηση και το έργο που επιτελεί θεωρώντας ότι προασπίζει τα συμφέροντά τους μέσω της δίκαιης αντιμετώπισης όλων των πολιτών. Οι Σουηδοί πολίτες έχουν **πολύ ανεπτυγμένη φορολογική συνείδηση** η οποία πηγάζει αρχικά από το γεγονός ότι αισθάνονται ασφάλεια ότι το φορολογικό τους σύστημα είναι δίκαιο και αντιμετωπίζει όλους τους πολίτες ισότιμα. Επιπρόσθετα πιστεύουν στην **ανταποδοτικότητα των φόρων** που πληρώνουν στο κράτος.

6. Ενδεικτικά παραδείγματα φορολόγησης

Στο κεφάλαιο αυτό της εργασίας παρατίθενται πρακτικά παραδείγματα φορολόγησης φυσικών και νομικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα προκειμένου να καταδειχθεί αφενός η διαφορετική φορολογική μεταχείριση των φυσικών προσώπων ανάλογα με την πηγή από την οποία προέρχεται το εισόδημα τους και η μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση των νομικών προσώπων διαχρονικά.

6.1 Παραδείγματα φορολόγησης Φυσικού Προσώπου που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα

6.1.1 Παράδειγμα φορολόγησης ίδιου εισοδήματος από δύο διαφορετικές πηγές

Αρχικά παραθέτουμε ένα παράδειγμα φορολόγησης για δύο διαφορετικούς φορολογούμενους – φυσικά πρόσωπα οι οποίοι αποκτούν εντός του φορολογικού έτους 2014 το ίδιο εισόδημα ο καθένας από διαφορετική πηγή (κατηγορία).

Έστω ο Α φορολογούμενος αποκτά 30.000 € εισόδημα από άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (ατομική επιχείρηση) και ο Β φορολογούμενος αποκτά επίσης 30.000 € εισόδημα από ακίνητη περιουσία (εκμίσθωση ακινήτου).

Η φορολόγηση τους θα γίνει ως εξής:

- ο Α φορολογούμενος θα φορολογηθεί σύμφωνα με την κλίμακα του αρθ.29 του Κ.Φ.Ε. ενώ επιπλέον θα του επιβληθεί και το τέλος επιτηδεύματος ύψους 650 € (άρθρο 31 Ν.3986/2011) Επομένως ο φόρος εισοδήματος για τον ανωτέρω φορολογούμενο υπολογίζεται ως εξής:

$$30.000 \times 26\% = 7.800 + 650 \text{ τέλος επιτηδεύματος} = 8.450 \text{ €}$$

Επιπρόσθετα ο ανωτέρω φορολογούμενος θα καταβάλει και προκαταβολή φόρου ίση με το 55% του φόρου της τρέχουσας χρήσης δηλαδή:

$$8.450 \text{ €} \times 55\% = 4.647,50 \text{ €}$$

- ο Β φορολογούμενος θα φορολογηθεί σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 39 ενώ ο υπολογισμός του φόρου θα γίνει με την κλίμακα της παρ.4 αρθ.40 του Κ.Φ.Ε..

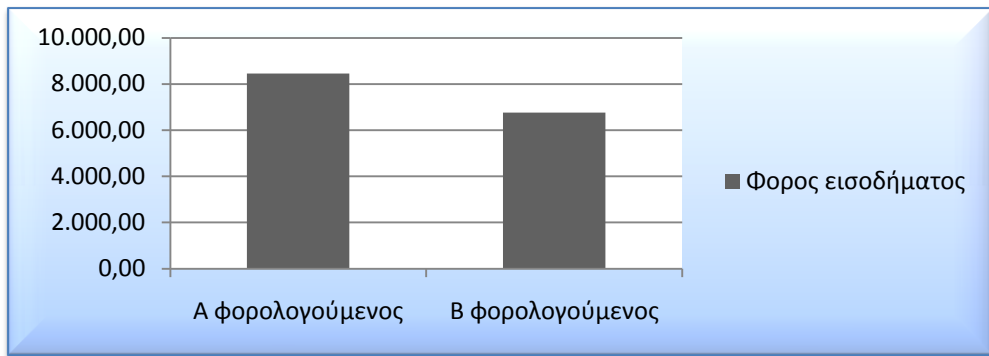
Όπως προκύπτει από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 39 ο εκμισθωτής εκπίπτει ποσοστό 5% για δαπάνες επισκευής, συντήρησης, ανακαίνισης ή άλλες πάγιες και λειτουργικές ανάγκες του ακινήτου, επομένως το καθαρό ποσό που θα μεταφερθεί στην κλίμακα για φορολόγηση είναι:

$$30.000 \text{ €} - (30.000 \text{ €} \times 5\%) = 30.000 \text{ €} - 1.500 \text{ €} = 28.500 \text{ €}$$

Επομένως ο φόρος εισοδήματος για τον ανωτέρω φορολογούμενο υπολογίζεται ως εξής:

$$12.000 \times 11\% + 16.500 \times 33\% = 1.320 \text{ €} + 5.445 \text{ €} = 6.765 \text{ €}$$

Από το παραπάνω παράδειγμα, προκύπτει ότι η φορολόγηση εισοδήματος από ατομική επιχείρηση είναι σαφώς βαρύτερη για το ίδιο ύψος εισοδήματος σε σχέση με άλλες πηγές.

6.1.2 Παράδειγμα φορολόγησης Φυσικού Προσώπου με εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα διαχρονικά

Σε αυτή την ενότητα παραθέτουμε ένα παράδειγμα φορολόγησης του ίδιου φυσικού προσώπου που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, με το ίδιο ύψος εισοδήματος, συγκρίνοντας τον τρόπο φορολόγησης για το οικονομικό 2013 (χρήση 2012) και για το φορολογικό έτος 2014.

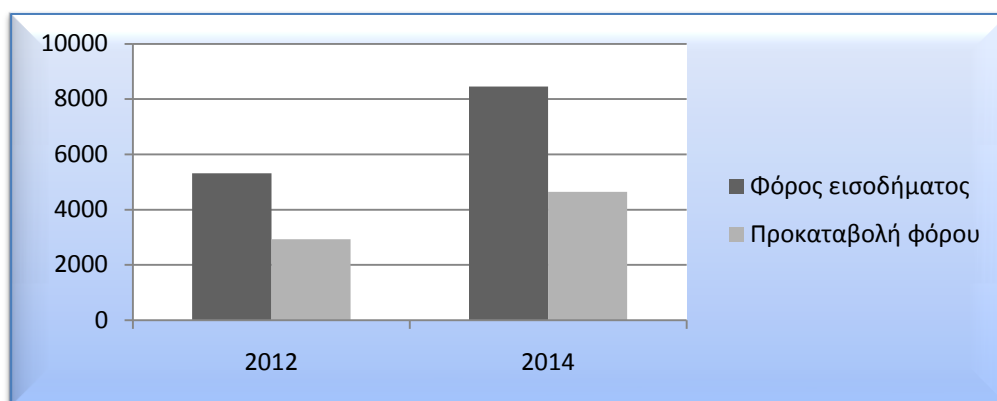
Έστω ο φορολογούμενος Α, που αναφέρθηκε και στο προηγούμενο παράδειγμα, με εισόδημα από ατομική επιχείρηση. Όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα ο φόρος εισοδήματος για το **φορολογικό έτος 2014** θα ανέρχεται σε **8.450 €** και η προκαταβολή φόρου για το επόμενο φορολογικό έτος θα είναι **4.647,50 €**.

Για το οικονομικό έτος 2013 ο ανωτέρω φορολογούμενος, αν υποθεθεί ότι είχε το ίδιο ύψος εισοδήματος δηλ. 30.000 €, για κατέβαλε για φόρο εισοδήματος σύμφωνα με την ισχύουσα κλίμακα φορολογίας φόρο που θα υπολογιζόταν σε **5.320 €** ως εξής:

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος
5.000	0	0
7.000	10	700
4.000	18	720
10.000	25	2.500
4.000	35	1.400
30.000		5.320

Επιπλέον θα οφειλόταν προκαταβολή φόρου για το επόμενο οικονομικό έτος ύψους 55% επί του φόρου δηλαδή, $5.320 \text{ €} \times 55\% = 2.926 \text{ €}$.

Επομένως η αύξηση στον φόρο θα ήταν της τάξεως του 58,8%.

6.2 Παραδείγματα φορολόγησης Νομικού Προσώπου

Στην ενότητα αυτή παραθέτουμε ενδεικτικά παραδείγματα φορολόγησης για το φορολογικό έτος 2014 για μια ομόρρυθμη εταιρεία αρχικά με τήρηση απλογραφικών βιβλίων και στην συνέχεια με τήρηση διπλογραφικών βιβλίων και σύγκριση του προκύπτοντος φόρου με τα δεδομένα που θα προέκυπταν το οικονομικό έτος 2013 ενώ στην συνέχεια ακολουθεί παράδειγμα για την φορολόγηση μιας ανώνυμης εταιρείας.

6.2.1 Προσωπική εταιρεία (Ο.Ε.) με τήρηση απλογραφικών βιβλίων

Έστω, για το φορολογικό έτος 2014, ομόρρυθμη εταιρεία (Ο.Ε.), στην οποία συμμετέχουν 3 εταίροι με ποσοστά συμμετοχής 60%, 30% και 10% έκαστος, με τα ακόλουθα δεδομένα :

Καθαρό εισόδημα χρήσης	108.000,00
Δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση	12.000,00
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος προηγούμενου έτους	15.000,00
Παρακρατηθείς Φ.Ε. από πωλήσεις στο Δημόσιο	6.000,00

Αρχικά υπολογίζουμε τα φορολογητέα κέρδη επί των οποίων θα υπολογιστεί ο φόρος εισοδήματος ως εξής:

Καθαρά κέρδη χρήσης	108.000,00
Πλέον: Μη εκπιπτόμενες στη φορολογία εισοδήματος δαπάνες	12.000,00

Σύνολο φορολογητέων κερδών (μετά τη φορολογική αναμόρφωση)	120.000,00
---	-------------------

Επομένως ο φόρος εισοδήματος προσδιορίζεται ως ακολούθως:

Φορολογητέα κέρδη	120.000,00
(50.000,00 χ 26%)	13.000,00
(70.000,00 χ 33%)	<u>23.100,00</u>
Κύριος φόρος εισοδήματος	<u>36.100,00</u>
Μείον: Φόρος εισοδήματος που προκαταβλήθηκε	15.000,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	<u>6.000,00</u>
Χρεωστικό ποσό	15.100,00

Σημειώνεται ότι με τη φορολογία των ανωτέρω κερδών εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας και των εταίρων της για τα κέρδη αυτά.

Στην συνέχεια υπολογίζεται η προκαταβολή για το επόμενο φορολογικό έτος:

Κύριος φόρος εισοδήματος	36.100,00
Συντελεστής προκαταβολής	55%
Αρχικό ποσό	19.855,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	<u>6.000,00</u>
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	13.855,00

Επομένως το συνολικό ποσό για καταβολή που θα προκύψει για την Ο.Ε. με βάση τα παραπάνω δεδομένα του παραδείγματος θα είναι το εξής:

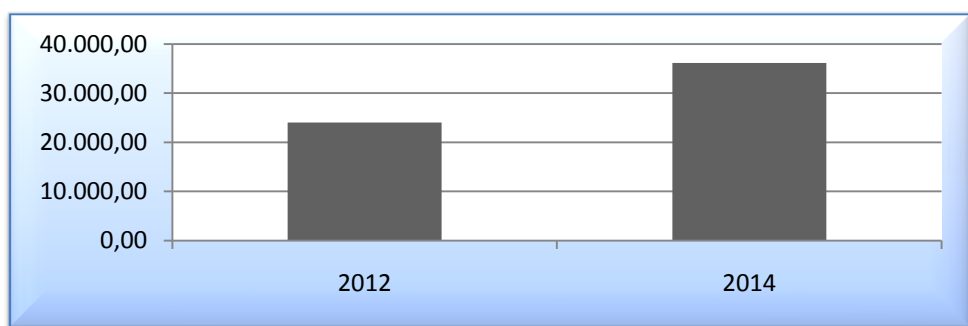
Χρεωστικό ποσό φόρου εισοδήματος	15.100,00
Πλέον: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	13.855,00
Σύνολο για καταβολή	28.955,00

Για το οικονομικό έτος 2013 (χρήση 2012) για την ίδια εταιρεία, έστω με τα αντίστοιχα δεδομένα, ο φόρος εισοδήματος, η προκαταβολή και το συνολικό ποσό για καταβολή θα υπολογίζονταν ως εξής:

Φορολογητέα κέρδη	120.000,00
Συντελεστής	20%
Κύριος φόρος εισοδήματος	24.000,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που προκαταβλήθηκε	15.000,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	6.000,00

Χρεωστικό ποσό	3.000,00
Κύριος φόρος εισοδήματος	24.000,00
Συντελεστής προκαταβολής	55%
Αρχικό ποσό	13.200,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	6.000,00
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	7.200,00
Χρεωστικό ποσό φόρου εισοδήματος	3.000,00
Πλέον: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	7.200,00
Σύνολο για καταβολή	10.200,00

Επομένως η αύξηση στο φόρο εισοδήματος είναι της τάξης του 50,4%.

6.2.2 Προσωπική εταιρεία (Ο.Ε.) με τήρηση διπλογραφικών βιβλίων

Έστω η ίδια Ο.Ε. που αναφέρθηκε στο προηγούμενο παράδειγμα αλλά με τήρηση διπλογραφικών βιβλίων. Ο υπολογισμός των αντίστοιχων φορολογικών ποσών θα γίνει ως ακολούθως:

Φορολογητέα κέρδη	120.000,00
Συντελεστής	26%
Κύριος φόρος εισοδήματος	31.200,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που προκαταβλήθηκε	15.000,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	6.000,00
Χρεωστικό ποσό	10.200,00
Κύριος φόρος εισοδήματος	31.200,00
Συντελεστής προκαταβολής	55%
Αρχικό ποσό	17.160,00
Μείον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	6.000,00

Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	11.160,00
--------------------------------------	------------------

Χρεωστικό ποσό φόρου εισοδήματος	10.200,00
Πλέον: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	11.160,00
Σύνολο για καταβολή	21.360,00

Σημειώνεται ότι με τη φορολογία των κερδών εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας για τα κέρδη αυτά ενώ η φορολογική υποχρέωση των εταίρων εξαντλείται αφού παρακρατηθεί ο φόρος εισοδήματος με το συντελεστή 10% (περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 64).

Επομένως τα κέρδη προς διάθεση για την εν λόγω Ο.Ε. θα ανέρχονται σε:

Καθαρά κέρδη 108.000 € - Φόρος εισοδήματος 31.200 € = Διανεμόμενα κέρδη 76.800 €

Η κατανομή των διανεμόμενων κερδών στους εταίρους και η αντίστοιχη φορολογία τους παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Εταίροι – Ποσοστά συμμετοχής		Μικτό ποσό	Φόρος (10%)	Καθαρό ποσό
Εταίρος Α	60%	46.080,00	4.608,00	41.472,00
Εταίρος Β	30%	23.040,00	2.304,00	20.736,00
Εταίρος Γ	10%	7.680,00	768,00	6.912,00
Σύνολο	100%	76.800,00	7.680,00	69.120,00

Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθεται η σύγκριση των φορολογικών επιβαρύνσεων, για την Ο.Ε. με τήρηση απλογραφικών και διπλογραφικών βιβλίων με τα δεδομένα του παραδείγματος, μεταξύ του φορολογικού έτους 2014 που αναπτύξαμε παραπάνω και του φόρου που θα προέκυπτε για την εταιρεία και τους εταίρους το οικονομικό έτος 2013. Ο φόρος των εταίρων για το οικονομικό έτος 2013 υπολογίστηκε με την ισχύουσα για το έτος αυτό κλίμακα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων του Ν. 2238/1994 με την παραδοχή ότι δεν έχουν εισοδήματα από άλλες πηγές.

Είδος Φόρου	Οικονομικό έτος 2013	Φορολογικό έτος 2014	
		(Απλογραφικά βιβλία)	(Διπλογραφικά βιβλία)
Φόρος εταιρείας	12.000,00	36.100,00	31.200,00
Φόρος εταίρου Α	7.420,00	-	4.608,00
Φόρος εταίρου Β	1.920,00	-	2.304,00

Φόρος εταίρου Γ	100	-	768,00
Σύνολο φόρου	21.440,00	36.100,00	38.880,00
Συντελεστής συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης (επί των φορολογητέων κερδών)	17,87%	30,08%	32,40%
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής -Effective tax rate (επί των λογιστικών κερδών)	19,85%	33,43%	36,00%

Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει η μεγάλη αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης για την Ο.Ε.. Συγκεκριμένα ο συντελεστής φορολογικής επιβάρυνσης επί των φορολογητέων κερδών αυξήθηκε από το 17,87% το οικονομικό έτος 2013 σε 30,08% για την Ο.Ε. με τήρηση απλογραφικών βιβλίων και 32,40% για την Ο.Ε. με τήρηση διπλογραφικών βιβλίων. Η αύξηση του πραγματικού φορολογικού συντελεστή (effective tax rate) επί των λογιστικών κερδών ήταν από το 19,85% σε 33,43% και 36,00% αντίστοιχα.

6.2.3 Κεφαλαιουχική εταιρεία (Α.Ε.)

Έστω ανώνυμη εταιρεία για το φορολογικό έτος 2014 με τα παρακάτω δεδομένα:

Καθαρά κέρδη ισολογισμού χρήσης	130.000,00
Δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση	20.000,00
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος (δήλωση προηγούμενου οικονομικού έτους)	15.000,00
Παρακρατηθείς Φ.Ε. από πωλήσεις στο Δημόσιο	8.000,00

Ο προσδιορισμός των φορολογητέων κερδών, του φόρου εισοδήματος, της προκαταβολής φόρου καθώς και του τακτικού αποθέματος, του πρώτου μερίσματος και του τρόπου διάθεσης των αποτελεσμάτων της ως άνω Α.Ε. απεικονίζονται παρακάτω:

Καθαρά κέρδη χρήσης	130.000,00
Πλέον: Μη εκπιπτόμενες στη φορολογία εισοδήματος δαπάνες	20.000,00
Σύνολο φορολογητέων κερδών (μετά τη φορολογική αναμόρφωση)	150.000,00

Φορολογητέα κέρδη	150.000,00
Συντελεστής	26%
Κύριος φόρος εισοδήματος	39.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που προκαταβλήθηκε	15.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	<u>8.000,00</u>
Χρεωστικό ποσό	16.000,00

Κύριος φόρος εισοδήματος	39.000,00
Συντελεστής προκαταβολής	80%
Αρχικό ποσό	31.200,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	<u>8.000,00</u>
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	23.200,00

Χρεωστικό ποσό φόρου εισοδήματος	16.000,00
Πλέον: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	23.200,00
Σύνολο για καταβολή	39.200,00

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	39.000,00
Υπόλοιπο για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού	91.000,00
Συντελεστής	5%
Τακτικό αποθεματικό	4.550,00

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	39.000,00
Μειον: Τακτικό αποθεματικό	4.550,00
Υπόλοιπο για σχηματισμό πρώτου μερίσματος	86.450,00
Συντελεστής	35%
Ελάχιστο πρώτο μέρισμα (μικτό ποσό)	30.257,50

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	39.000,00
Κέρδη προς διάθεση	91.000,00

Η διάθεση των κερδών θα γίνει ως εξής:

Τακτικό αποθεματικό	4.550,00
---------------------	----------

Πρώτο μέρισμα	30.257,50
Υπόλοιπο κερδών εις νέον	56.192,50

Πρώτο μέρισμα (μικτό ποσό)	30.257,50
Συντελεστής φορολογίας μερισμάτων	10%
Φόρος εισοδήματος διανεμομένων κερδών	3.025,75
Καθαρό ποσό διανεμομένων κερδών	27.231,75

Τα αντίστοιχα μεγέθη για το οικονομικό 2013 για την ίδια Α.Ε. με τα ίδια δεδομένα θα ήταν τα παρακάτω:

Καθαρά κέρδη χρήσης	130.000,00
Πλέον: Μη εκπιπόμενες στη φορολογία εισοδήματος δαπάνες	20.000,00
Σύνολο φορολογητέων κερδών (μετά τη φορολογική αναμόρφωση)	150.000,00

Φορολογητέα κέρδη	150.000,00
<i>Συντελεστής</i>	20%
Κύριος φόρος εισοδήματος	30.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που προκαταβλήθηκε	15.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	8.000,00
Χρεωστικό ποσό	7.000,00

Κύριος φόρος εισοδήματος	30.000,00
<i>Συντελεστής προκαταβολής</i>	80%
Αρχικό ποσό	24.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος που παρακρατήθηκε	8.000,00
Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	16.000,00

Χρεωστικό ποσό φόρου εισοδήματος	7.000,00
Πλέον: Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	16.000,00
Σύνολο για καταβολή	23.000,00

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	30.000,00
Υπόλοιπο για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού	100.000,00

Συντελεστής	5%
Τακτικό αποθεματικό	5.000,00

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	30.000,00
Μειον: Τακτικό αποθεματικό	5.000,00
Υπόλοιπο για σχηματισμό πρώτου μερίσματος	95.000,00
Συντελεστής	35%
Ελάχιστο πρώτο μέρισμα (μικτό ποσό)	33.250,00

Καθαρά κέρδη ισολογισμού	130.000,00
Μειον: Φόρος εισοδήματος	30.000,00
Κέρδη προς διάθεση	100.000,00

Η διάθεση των κερδών θα γίνει ως εξής:

Τακτικό αποθεματικό	5.000,00
Πρώτο μέρισμα	33.250,00
Υπόλοιπο κερδών εις νέον	61.750,00

Πρώτο μέρισμα (μικτό ποσό)	33.250,00
Συντελεστής φορολογίας μερισμάτων	25%
Φόρος εισοδήματος διανεμομένων κερδών	8.312,50
Καθαρό ποσό διανεμομένων κερδών	24.937,50

Παρατηρείται επομένως και για την Α.Ε. μια αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης για φόρο εισοδήματος από το οικονομικό έτος 2013 στο φορολογικό έτος 2014 από 30 χιλ. € σε 39 χιλ. € δηλαδή κατά 30%.

7. Έρευνα

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας διεξήχθη έρευνα με ερωτηματολόγιο την περίοδο από 22 Ιουνίου μέχρι 13 Ιουλίου. Τα ερωτήματα που κλήθηκαν να απαντήσουν οι ερωτώμενοι αφορούσαν σε θέματα που έχουν προκύψει έπειτα από την εφαρμογή του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος σχετικά με την φορολόγηση της επιχειρη-

ματικής δραστηριότητας. **Σκοπός της έρευνας** ήταν η καταγραφή των απόψεων των ερωτώμενων αναφορικά με την αξιολόγηση του νέου Κ.Φ.Ε. συνολικά ως νομοθέτημα, την αξιολόγηση συγκεκριμένων διατάξεων αναφορικά κυρίως με τις μη εκπιπτόμενες δαπάνες καθώς και η κατάθεση απόψεων για αυτές και τέλος η καταγραφή απόψεων σχετικά με το ύψος των συντελεστών φορολόγησης και των επιπτώσεων που έχουν στην οικονομική ανάπτυξη.

Συντάχθηκε ερωτηματολόγιο **24 ερωτημάτων** (συν μια ερώτηση για ελεύθερη καταγραφή παρατηρήσεων επί των ερωτημάτων και του θέματος της έρευνας) επί των οποίων οι απαντήσεις που μπορούσαν να δοθούν ήταν κυρίως με κλίμακα από το «διαφωνώ απολύτως» έως το «συμφωνώ απολύτως».

Αναφορικά με την μεθοδολογία σύνταξης του ερωτηματολογίου, τα ερωτήματα προέκυψαν από την ανάλυση των άρθρων που αναλύθηκαν στα πρώτα κεφάλαια την διπλωματικής εργασίας όσον αφορά την φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και επικεντρώθηκαν σε αμφιλεγόμενα σημεία που προέκυψαν από την επισκόπηση της σχετικής αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας. Έπειτα από μερικές ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα ακολούθησαν ερωτήσεις με εστίαση στις διατάξεις περί εκπιπτόμενων και μη επιχειρηματικών δαπανών καθώς και τον τρόπο φορολόγησης και το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα μετά την εισαγωγή του νέου Κ.Φ.Ε.

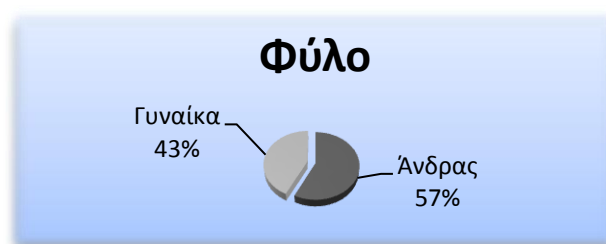
Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε με ηλεκτρονικό τρόπο από τον διαδικτυακό τόπο Google Forms και διανεμήθηκε μέσω e-mail. Λόγω του εξειδικευμένου αντικείμενου και του γεγονότος ότι αφορά ένα πρόσφατο νομοθέτημα το οποίο εφαρμόζεται για πρώτη φορά επιχειρήθηκε στοχευμένη επιλογή του δείγματος από κλάδους επαγγελματικών που έχουν ασχοληθεί με το αντικείμενο σε βάθος, είτε από την πλευρά της εφαρμογής του είτε από την πλευρά του ελέγχου, και μπορούν να το προσεγγίσουν κριτικά. Απευθύνθηκε σε υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών (κυρίως των ελεγκτικών υπηρεσιών – Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.), Κέντρο Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.), Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε), λογιστές - φοροτεχνικούς, ορκωτούς ελεγκτές λογιστές από μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, επιχειρηματίες και υψηλόβαθμα στελέχη μεγάλων εισηγμένων στο Χ.Α.Α. επιχειρήσεων.

7.1 Αποτελέσματα έρευνας

Στην έρευνα συμμετείχαν **68 άτομα**.

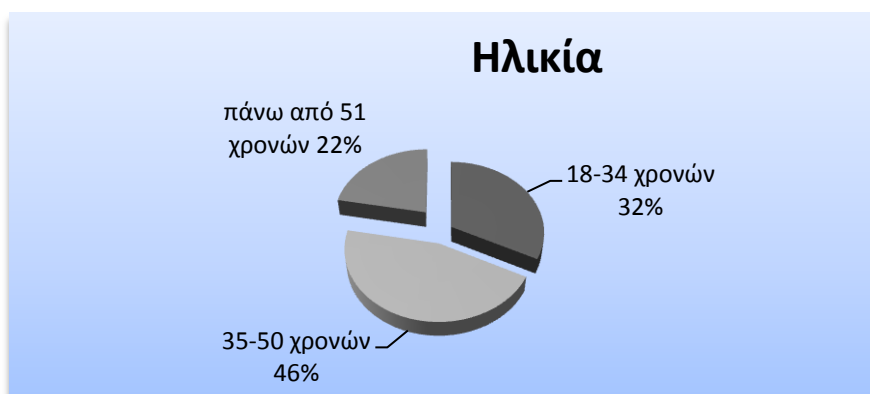
Οι πρώτες 5 ερωτήσεις αφορούσαν κάποια γενικά στοιχεία σχετικά με την ταυτότητα, την επαγγελματική ενασχόληση, την εμπειρία κτλ των ερωτώμενων.

- Όσον αφορά το φύλο το 57% ήταν άντρες και το 43% γυναίκες.

- Αναφορικά με την ηλικιακή κατανομή των ερωτώμενων, το 33% ήταν μεταξύ 18-34 χρονών, το 46% μεταξύ 35-50 χρονών και το 22% πάνω από 51 χρονών.

Ηλικία	Άτομα	Ποσοστό
18-34 χρονών	22	33%
35-50 χρονών	31	46%
πάνω από 51 χρονών	15	22%

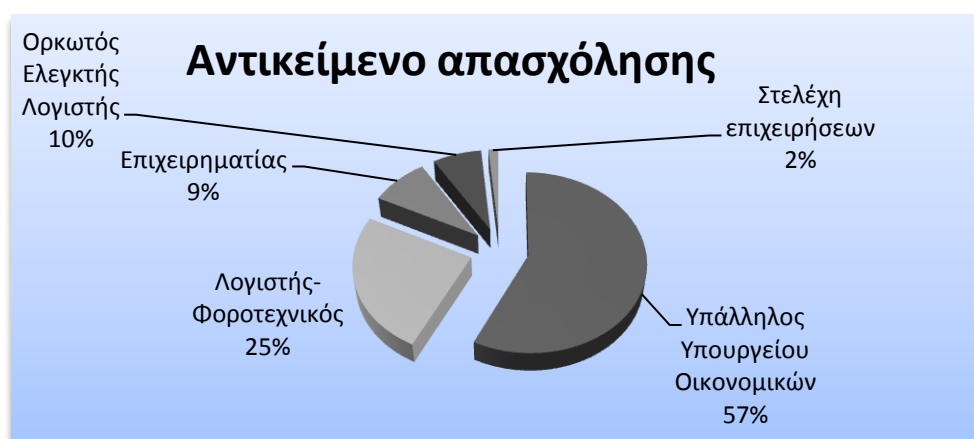
- Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων ήταν κατά 1,5% απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 48,5% απόφοιτοι Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι., 48,5% κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και 1,5% κάτοχοι διδακτορικού τίτλου.

Επίπεδο σπουδών	Άτομα	Ποσοστό
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	1	1,5%
Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	33	48,5%
Μεταπτυχιακό	33	48,5%
Διδακτορικό	1	1,5%

- Αναφορικά με την επαγγελματική ενασχόληση, το 57% ήταν υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών, το 25% λογιστές-φοροτεχνικοί, το 9% επιχειρηματίες, το 7% ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές και το 1% στελέχη επιχειρήσεων.

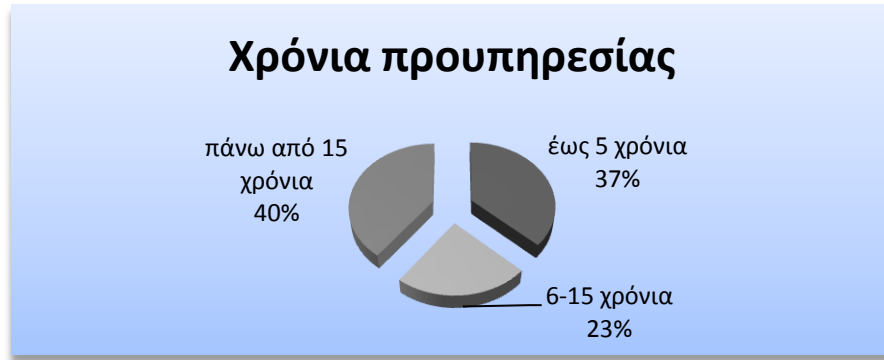
Αντικείμενο απασχόλησης	Άτομα	Ποσοστό
Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	39	57%
Λογιστής-Φοροτεχνικός	17	25%
Επιχειρηματίας	6	9%
Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής	5	7%
Στελέχη επιχειρήσεων	1	2%

- Αναφορικά με το χρόνο προϋπηρεσίας των ερωτώμενων, το 37% ήταν έως 5 χρόνια, το 24% μεταξύ 6-15 χρόνων και το 40% πάνω από 15 χρόνια.

Χρόνια προϋπηρεσίας στον κλάδο	Άτομα	Ποσοστό
έως 5 χρόνια	25	37%
6-15 χρόνια	16	24%
πάνω από 15 χρόνια	27	40%

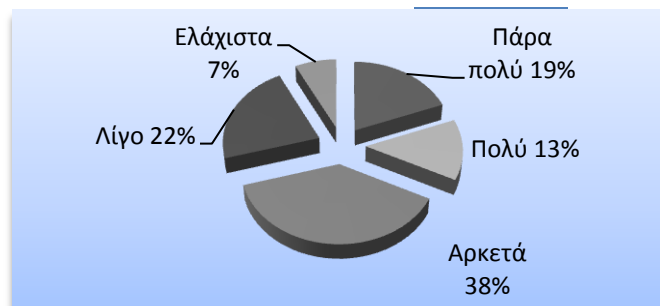

Οι επόμενες 20 ερωτήσεις αφορούσαν το κύριο κομμάτι της έρευνας για την καταγραφή των απόψεων των ερωτώμενων για ορισμένες διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε.

- Στην πρώτη ερώτηση ρωτήθηκε ο **βαθμός** ενασχόλησης των ερωτώμενων **με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε.** προκειμένου να γίνει ξεχωριστή καταγραφή των απαντήσεων των άλλων εξειδικευμένων ερωτήσεων ανάλογα με το πόσο έχει ασχοληθεί κάποιος ερωτώμενος.

Η πλειοψηφία (38%) είχε ασχοληθεί «αρκετά» ενώ το ποσοστό των ερωτώμενων που είχαν ασχοληθεί «πολύ» και «πάρα πολύ» ανήλθε σωρευτικά σε 32%.

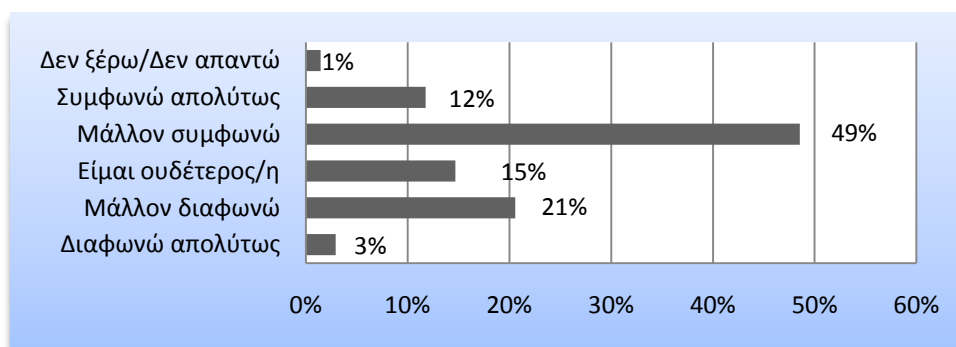
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Πάρα πολύ	13	19%
Πολύ	9	13%
Αρκετά	26	38%
Λίγο	15	22%
Ελάχιστα	5	7%

- Στην επόμενη ερώτηση ρωτήθηκε ο βαθμός συμφωνίας με την άποψη ότι «**Ο νέος Κ.Φ.Ε. (Ν.4172/2013) συμβάλλει στην απλοποίηση και στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού φορολογικού συστήματος**»

Οι απαντήσεις «μάλλον συμφωνώ» και «συμφωνώ απόλυτα» σωρευτικά ανήλθαν στο 60%. Το ποσοστό των λογιστών - φοροτεχνικών και των ορκωτών ελεγκτών σωρευτικά που συμφώνησε με την ανωτέρω διατύπωση ήταν ακόμη υψηλότερο (82%). Το μεγαλύτερο ποσοστό διαφωνίας προήλθε από τους Υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών με μικρή εμπειρία (32%). Συνολικά οι ερωτώμενοι με εμπειρία (πάνω από 15 χρόνια) συμφώνησαν σε ποσοστό 59%. Μεταξύ των παρατηρήσεων που καταγράφηκαν από τους ερωτώμενους που διαφώνησαν, ήταν ότι οι αλλαγές που έγιναν ήταν στο πλαίσιο μνημονιακών δεσμεύσεων και όχι με στόχο την ουσιαστική φορολογική αναμόρφωση ενώ από εκείνους που συμφώνησαν, καταγράφηκαν παρατηρήσεις ότι ο νέος Κ.Φ.Ε. σαφέστατα υπερτερεί του προηγούμενου νομοθετήματος, ωστόσο οι ερμηνευτικές εγκύκλιοι που εκδίδονται δεν είναι πάντα οι αναμενόμενες με αποτέλεσμα να έχουν χαθεί οι καλές προοπτικές για το νομοθέτημα.

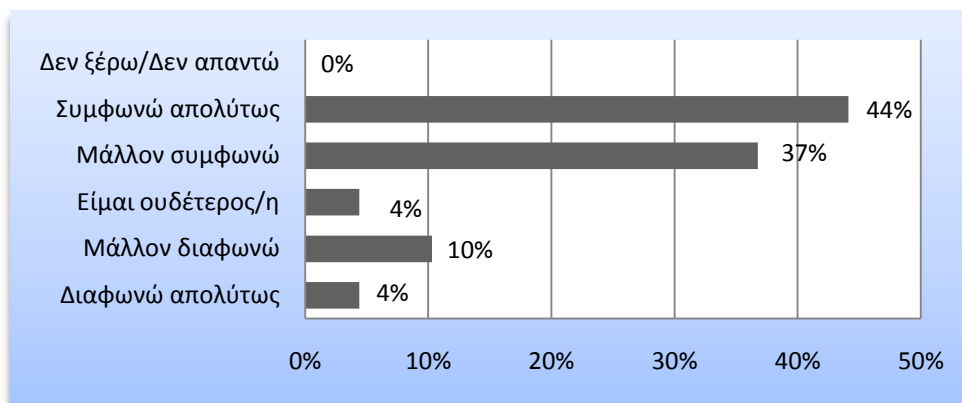
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	2	3%
Μάλλον διαφωνώ	14	21%
Είμαι ουδέτερος/η	10	15%
Μάλλον συμφωνώ	33	49%
Συμφωνώ απολύτως	8	12%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	1%

- Στην επόμενη ερώτηση ρωτήθηκαν κατά πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι «**Η προϋπόθεση έκπτωσης των δαπανών «να πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές της» (άρθρο 22, Ν.4172/13) ενέχει μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας και η διάταξη αυτή μπορεί να αποτελέσει διελκυστίδα μεταξύ της φορολογικής αρχής και των επιχειρήσεων».**

Το ποσοστό συμφωνίας ήταν πολύ υψηλό καθώς προσέγγισε το 81% των ερωτώμενων, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν ακόμη μεγαλύτερο για τους Υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών (90%). Οι λογιστές-φοροτεχνικοί συμφώνησαν σε ποσοστό 76%. Οι ερωτώμενοι που διαφώνησαν ήταν κυρίως επιχειρηματίες οι οποίοι διαφώνησαν σε ποσοστό 83% σημειώνοντας στις παρατηρήσεις τους ότι η διάταξη είναι σαφής και άκρως απαραίτητη για την έκπτωση των δαπανών από τα ακαθάριστα έσοδά τους.

Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	3	4%
Μάλλον διαφωνώ	7	10%
Είμαι ουδέτερος/η	3	4%
Μάλλον συμφωνώ	25	37%
Συμφωνώ απολύτως	30	44%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	0	0%

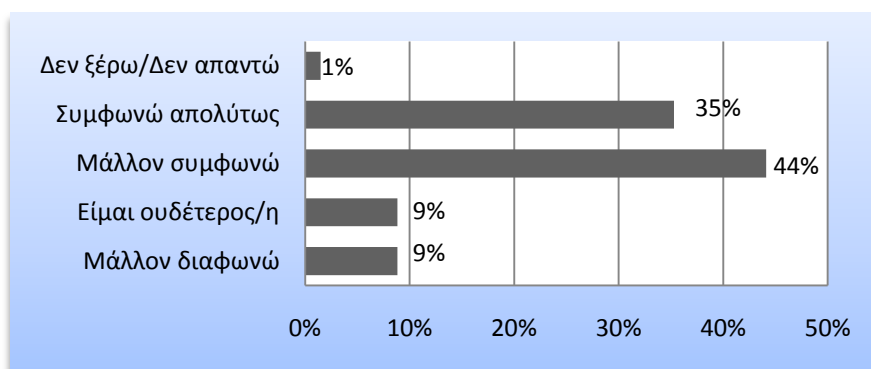

- Στην επόμενη ερώτηση ρωτήθηκαν κατά πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι «**Η ύπαρξη περιοριστικού κατάλογου 13 περιπτώσεων μη εκπιπτόμενων επιχειρηματικών δαπανών στον νέο Κ.Φ.Ε. (άρθρο 23 Ν.4172/13) κρίνεται επωφελής δεδομένης της πολυνομίας, της πληθώρας ερμηνευτικών εγκυκλίων και**

της συνεχούς αναθεώρησης των προισχυουσών διατάξεων (άρθρο 31 Ν.2238/94)»

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων απάντησε ότι μάλλον συμφωνεί ενώ συνολικά το ποσοστό συμφωνίας ανήλθε σε 79%. Το ποσοστό συμφωνίας για τους λογιστές – φοροτεχνικούς άγγιξε το 94% ενώ για τους Υπαλλήλους του Υπ.Οικ. το 67%. Οι ερωτώμενοι με εμπειρία πάνω από 15 χρόνια, που ήταν και σε θέση να συγκρίνουν διεξοδικότερα την παρούσα με την προηγούμενη κατάσταση, συμφώνησαν σε ποσοστό 85%.

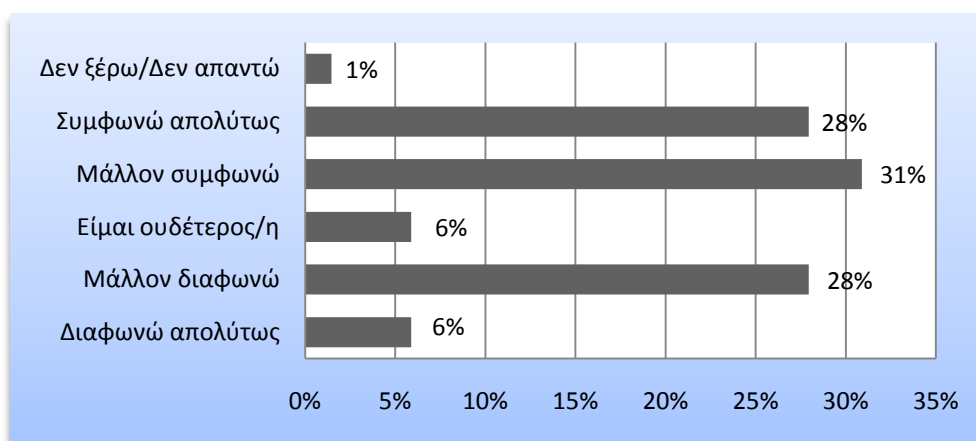
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	1	1%
Μάλλον διαφωνώ	6	9%
Είμαι ουδέτερος/η	6	9%
Μάλλον συμφωνώ	30	44%
Συμφωνώ απολύτως	24	35%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	1%

- Η επόμενη ερώτηση διατυπώθηκε ως εξής «Στον προηγούμενο Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνονταν διατάξεις (άρθρο 31 Ν.2238/94) περί έκπτωσης συγκεκριμένων δαπανών κατά ένα σταθερό ποσοστό (π.χ. 50% δαπανών κινητής τηλεφωνίας, ποσοστά δαπανών επιβατικών Ι.Χ. αναλόγως κυβικών κ.α) σε αντιδιαστολή με τον νέο Κ.Φ.Ε σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου εκπίπτουν όλες οι δαπάνες εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 22 με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23. Πιστεύετε ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. ήταν υποκειμενικές και δεν συνέβαλαν στην ορθή φορολογική αναμόρφωση των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων;»

Οι απαντήσεις ποίκιλαν, με το συνολικό ποσοστό διαφωνίας να ανέρχεται σε 34% και συμφωνίας σε 59%. Το ποσοστό διαφωνίας διαμορφώθηκε σε αυτό το ύψος λόγω κυρίως των απαντήσεων των Υπαλλήλων του Υπ.Οικ. των οποίων οι παρατηρήσεις ανέφεραν ότι το προηγούμενο καθεστώς βοηθούσε στην γρήγορη και αποτελεσματική διεξαγωγή του φορολογικού ελέγχου. Από την άλλη πλευρά οι λογιστές-φοροτεχνικοί συμφώνησαν σε πολύ υψηλό ποσοστό (94%).

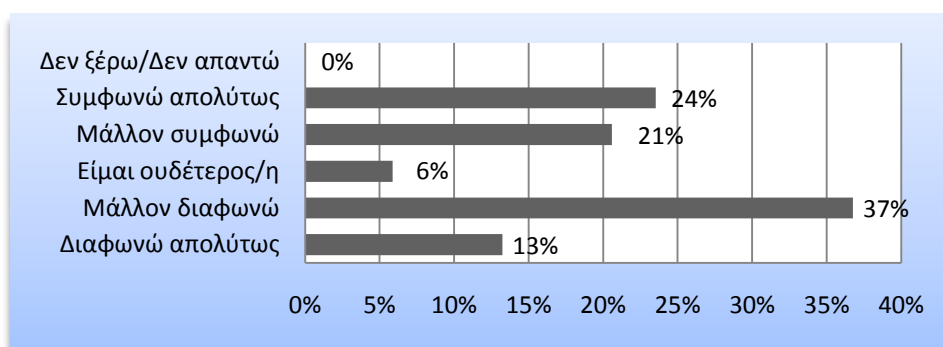
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	4	6%
Μάλλον διαφωνώ	19	28%
Είμαι ουδέτερος/η	4	6%
Μάλλον συμφωνώ	21	31%
Συμφωνώ απολύτως	19	28%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	1%

- Η επόμενη ερώτηση ήταν η ακόλουθη «Στις διατάξεις του άρθρου 23 του νέου Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνεται διάταξη περί μη έκπτωσης δαπανών αγοράς αγαθών ή λήψης υπηρεσιών εφόσον η εξόφληση δεν έχει γίνει με τραπεζικό μέσο πληρωμής (σήμερα το όριο ανέρχεται σε άνω των 500 € δαπάνες). Πιστεύετε ότι η διάταξη αυτή αυξάνει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις (πχ σε περίπτωση τήρησης απλογραφικών βιβλίων) και δυσχεραίνει την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου (πχ σε περίπτωση τμηματικής εξόφλησης);»

Και σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις ποίκιλαν με το μεγαλύτερο ποσοστό να διαφωνεί (50%). Το ποσοστό συμφωνίας ανήλθε σε 44% ενώ ειδικότερα για τους λογιστές-φοροτεχνικούς ανήλθε στο 70%. Οι ερωτώμενοι που διαφώνησαν σημείωσαν στις παρατηρήσεις ότι αν και υπάρχουν ορισμένα προβλήματα στην εφαρμογή της εν λόγω διάταξης, αυτά μπορούν εύκολα να ξεπεραστούν καθώς το μέτρο αυτό είναι πολύ σημαντικό για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής καθώς μεταξύ άλλων η πληρωμή με τραπεζικό μέσο γίνεται προκειμένου να εφαρμοσθούν οι σύγχρονες ελεγκτικές μέθοδοι των έμμεσων μεθόδων ελέγχου για όλα τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	9	13%
Μάλλον διαφωνώ	25	37%
Είμαι ουδέτερος/η	4	6%
Μάλλον συμφωνώ	14	21%
Συμφωνώ απολύτως	16	24%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	0	0%

- Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης ακολούθησαν 2 ερωτήματα για την ίδια διάταξη.

Αρχικά ρωτήθηκε «Πιστεύετε ότι η συγκεκριμένη διάταξη, που αναφέρεται στην προηγούμενη ερώτηση, βοηθά στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος;»

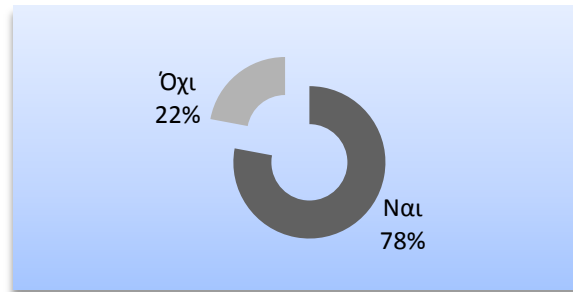
και ακολούθως «Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, θεωρείτε ότι το συγκεκριμένο όριο πρέπει:

α) να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω, και σε ποιο ποσό

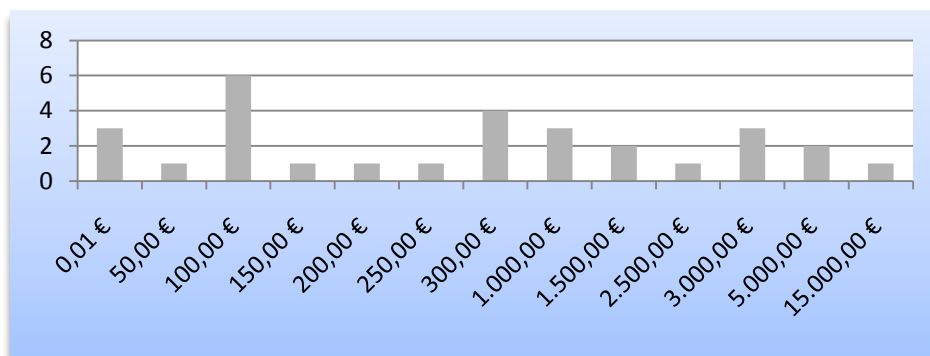
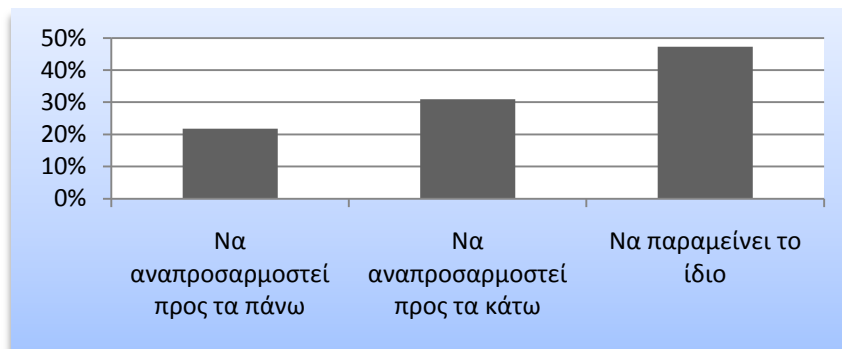
β) να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω, και σε ποιο ποσό

γ) να παραμείνει το ίδιο»

Αναφορικά με το αν με την διάταξη αυτή αντιμετωπίζεται η φοροδιαφυγή και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος η πλειοψηφία (78%) απάντησε θετικά. Το μεγαλύτερο ποσοστό θετικής άποψης καταγράφηκε από τους υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομικών (90%).

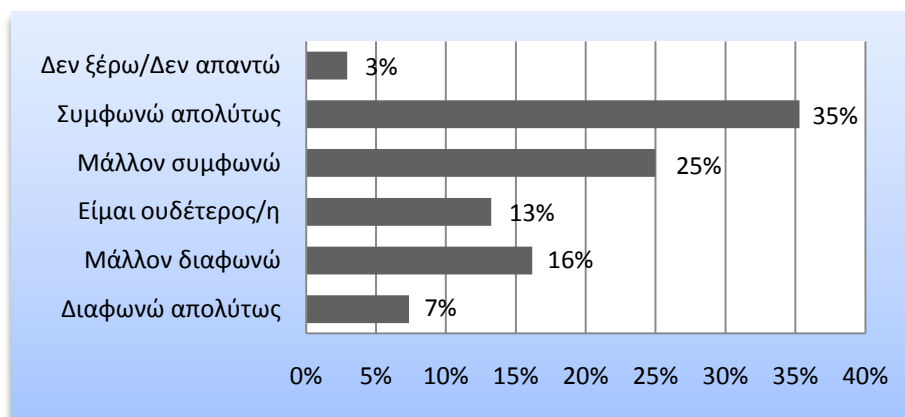
Σχετικά με την αναπροσαρμογή του ποσού των 500 € η πλειοψηφία απάντησε ότι πρέπει να παραμείνει το ίδιο (47%). Αναφορικά με την αναπροσαρμογή του εν λόγω ποσού ποσοστό 31% απάντησε να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω και 22% προς τα πάνω. Οι ερωτώμενοι που απάντησαν πως το ως άνω όριο πρέπει να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω ήταν κυρίως επιχειρηματίες ενώ εκείνοι που επέλεξαν την αναπροσαρμογή προς τα κάτω προέρχονταν από τον κλάδο των υπαλλήλων του Υπ.Οικ. Οι απαντήσεις για το ύψος του ποσού ποίκιλαν και παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα. Τις περισσότερες απαντήσεις πήρε το ποσό 100 € δηλαδή να διενεργούνται με μετρητά μόνο οι πολύ χαμηλού ύψους συναλλαγές.

- Η επόμενη άποψη για την οποία ζητήθηκε ο βαθμός συμφωνίας ήταν η ακόλουθη «**Η διάταξη περί προκαταβολής του παρακρατούμενου φόρου (26%) επί συναλλαγών με επιχειρήσεις σε κράτη μη συνεργάσιμα ή με προνομιακό φορολογικό καθεστώς προκειμένου να καταστεί η δαπάνη εκπιπτόμενη με πρόβλεψη επιστροφής του εφόσον αποδειχθεί ότι πρόκειται περί συνήθους συναλλαγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς (περίπτωση γ άρθρου 23 Ν.4172/13) οδηγεί σε πρόσθετη γραφειοκρατία και μπορεί να ζημιώσει τις επιχειρήσεις**»

Το ποσοστό συμφωνίας ανήλθε σε 60% (συγκεκριμένα για τους λογιστές-φοροτεχνικούς ανήλθε σε 71%) ενώ ένα ποσοστό 13% απάντησε ότι είναι ουδέτερο καταγράφοντας ότι ναί μεν η διάταξη αυτή αντιμετωπίζει προβλήματα, όμως μπορεί να τροποποιηθεί προκειμένου να αντιμετωπιστούν περιπτώσεις φοροαποφυγής. Το ποσοστό της απόλυτης συμφωνίας για τους επιχειρηματίες ανήλθε στο 100%.

Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	5	7%
Μάλλον διαφωνώ	11	16%
Είμαι ουδέτερος/η	9	13%
Μάλλον συμφωνώ	17	25%
Συμφωνώ απολύτως	24	35%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	3%

- Οι επόμενες δυο ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούσαν τις διατάξεις περί αποσβέσεων.

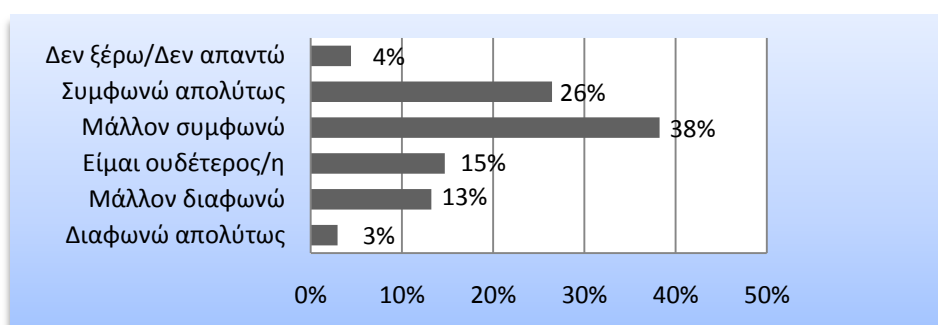
Αρχικά ρωτήθηκε ο βαθμός συμφωνίας με την άποψη ότι «**Η θέσπιση 9 κατηγοριών παγίων περιουσιακών στοιχείων με αντίστοιχους συντελεστές φορολογικών αποσβέσεων (άρθρο 24 Ν.4172/13) αφαιρεί από τις επιχειρήσεις (κυρίως τους τηρούντες απλογραφικά βιβλία, για τους οποίους σύμφωνα με τα**

Ε.Λ.Π. ταυτίζονται οι φορολογικές και οι λογιστικές αποσβέσεις) την διακριτική ευχέρεια επιλογής ανώτερου/κατώτερου συντελεστή ανάλογα με την κατάσταση περίπτωση ωφέλιμη διάρκεια ζωής των παγίων, που παρείχαν οι προϊσχύουσες διατάξεις (Π.Δ. 299/03).»

Ο βαθμός συμφωνίας των ερωτώμενων με την άποψη αυτή ανήλθε σε ποσοστό 65%. Πιο αναλυτικά για τους λογιστές-φοροτεχνικούς το ποσοστό συμφωνίας άγγιξε το 88% ενώ συνολικά οι ερωτώμενοι με μεγάλη εμπειρία (πάνω από 15 χρόνια) συμφώνησαν σε ποσοστό 70%.

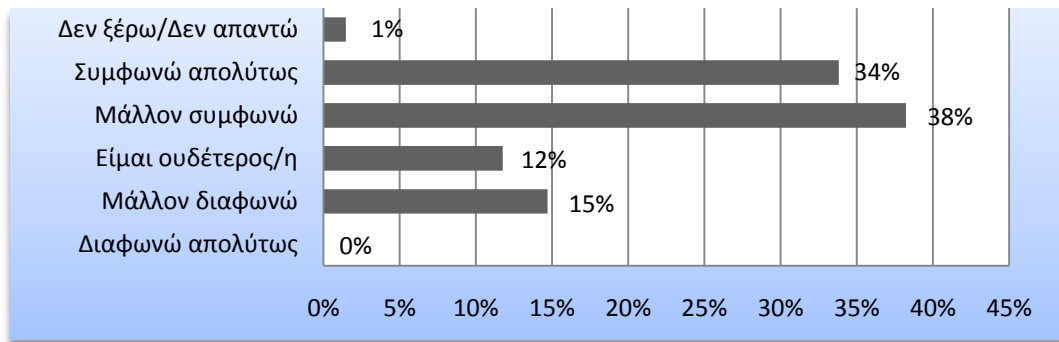
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	2	3%
Μάλλον διαφωνώ	9	13%
Είμαι ουδέτερος/η	10	15%
Μάλλον συμφωνώ	26	38%
Συμφωνώ απολύτως	18	26%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	3	4%

Σε συνέχεια με το θέμα των αποσβέσεων ρωτήθηκε το εξής «**Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. (άρθρο 24 Ν.4172/13) δικαιούχος διενέργειας φορολογικών αποσβέσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που είναι αντικείμενο χρηματοοικονομικής μίσθωσης είναι ο μισθωτής, σε αντίθεση με το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο. Πιστεύετε ότι οι νέες διατάξεις είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;**»

Οι ερωτώμενοι που απάντησαν θετικά στο παραπάνω ερώτημα ανήλθαν σε ποσοστό 72%. Συγκεκριμένα οι λογιστές-φοροτεχνικοί συμφωνήσαν σε ποσοστό 76% και οι υπάλληλοι του Υπ.Οικ. σε ποσοστό 67%. Συνολικά οι ερωτώμενοι με μεγάλη εμπειρία συμφώνησαν σε ποσοστό 85%.

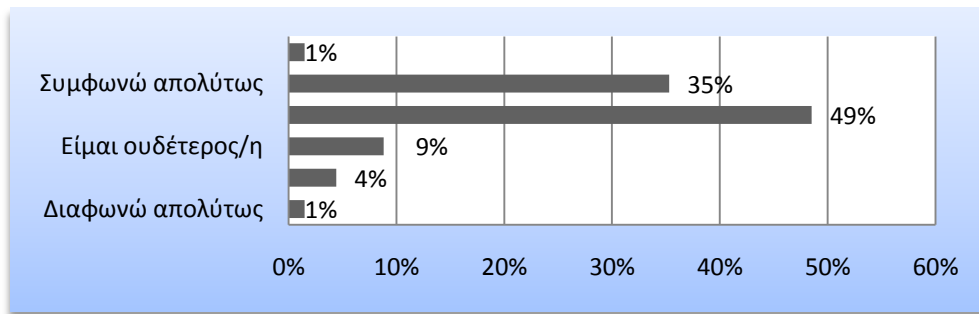
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	0	0%
Μάλλον διαφωνώ	10	15%
Είμαι ουδέτερος/η	8	12%
Μάλλον συμφωνώ	26	38%
Συμφωνώ απολύτως	23	34%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	1%

- Οι επόμενες δύο ερωτήσεις είχαν ως θέμα τον νέο τρόπο σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων. Αρχικά ρωτήθηκε «**Ο νέος τρόπος σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανείσπρακτες και εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για την διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης (άρθρο 26 Ν.4172/13) είναι δικαιότερος αναφορικά με τις προισχύουσες διατάξεις (σταθερός συντελεστής 0,5%-1% επί τζίρου).**»

Οι ερωτώμενοι απάντησαν σε πολύ υψηλό ποσοστό ότι συμφωνούν (84%). Συγκεκριμένα οι λογιστές-φοροτεχνικοί συμφωνήσαν σε ποσοστό 82% και οι υπάλληλοι του Υπ.Οικ. σε ποσοστό 79%. Συνολικά οι ερωτώμενοι με μεγάλη εμπειρία συμφώνησαν σε ποσοστό 85%.

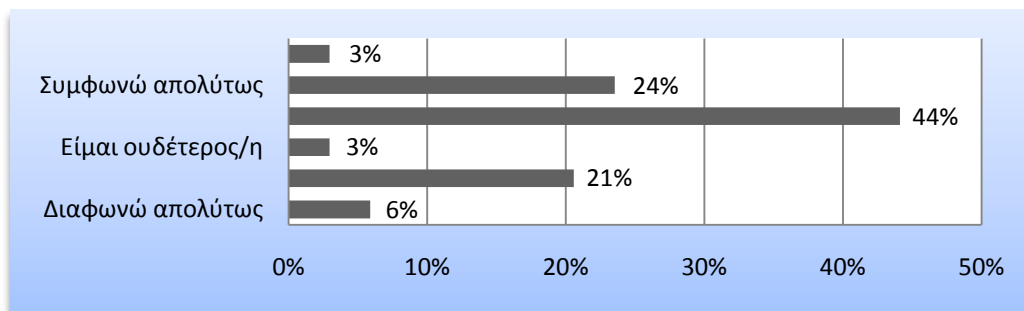
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	1	1%
Μάλλον διαφωνώ	3	4%
Είμαι ουδέτερος/η	6	9%
Μάλλον συμφωνώ	33	49%
Συμφωνώ απολύτως	24	35%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	1%

- Η δεύτερη ερώτηση σχετικά με την πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων διατυπώθηκε ως εξής «**Η καθιέρωση νέου τρόπου σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανείσπρακτες (άρθρο 26 Ν.4172/13) καθίσταται δυσχερής για ορισμένους φορολογούμενους (πχ τηρούντες απλογραφικά βιβλία)**»

Το συνολικό ποσοστό συμφωνίας ήταν 68% ενώ οι ερωτώμενοι που διαφώνησαν ανήλθαν σε ποσοστό 27%. Στις παρατηρήσεις τους οι ερωτώμενοι μεταξύ άλλων για το συγκεκριμένο θέμα σημείωσαν ότι ο νέος τρόπος σχηματισμού προβλέψεων επισφαλών καθίσταται προβληματικός όχι μόνο για τους τηρούντες απλογραφικά λογιστικά αρχεία αλλά και για επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά αν το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους καθιστά την παρακολούθηση των επισφαλών πελατών δυσχερή (μεγάλη πελατειακή βάση που μπορεί να οδηγεί σε μεγάλο αριθμό επισφαλών πελατών μικρής όμως αξίας γεγονός που καθιστά την παρακολούθησή τους αλλά και την αξίωση της απαίτησης οικονομικά ασύμφορη για την επιχείρηση).

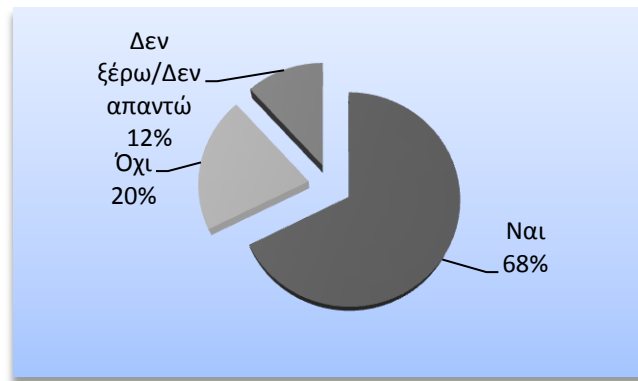
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	4	6%
Μάλλον διαφωνώ	14	21%
Είμαι ουδέτερος/η	2	3%
Μάλλον συμφωνώ	30	44%
Συμφωνώ απολύτως	16	24%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	3%

- Οι τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούσαν τον νέο τρόπο φορολόγησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, το ύψος των συντελεστών φορολόγησης και την σύνδεσή τους με την οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Αρχικά ρωτήθηκε «**Θεωρείτε ότι η καθιέρωση συντελεστή φορολογίας 26% στα κέρδη των νομικών προσώπων και 10% στα διανεμόμενα κέρδη δεν ευνοεί την επανεπένδυση των κερδών και την ανάπτυξη;**» και σε συνέχεια αυτής της ερώτησης ακολούθησε επόμενο σχετικό ερώτημα το οποίο ήταν «**Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, ποιο πιστεύετε ότι πρέπει να είναι το ποσοστό των ανωτέρω συντελεστών φορολογίας;**»

Στο πρώτο ερώτημα το 68% απάντησε ότι το συγκεκριμένο ύψος των φορολογικών συντελεστών δεν ευνοεί την επανεπένδυση των κερδών και την ανάπτυξη, ενώ το 20% απάντησε αρνητικά. Το 12% απάντησε «Δεν ξέρω/Δεν απαντώ». Μεταξύ των παρατηρήσεων που καταγράφηκαν σχετικά με το ύψος των φορολογικών συντελεστών ήταν ότι οι υψηλοί συντελεστές διαμορφώνουν αρνητικό αίσθημα του φορολογικού δικαίου μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών φορολογουμένων και αντικίνητρο για την έκδοση φορολογικών στοιχείων, άρα απώλεια εσόδων για το κράτος και αντικίνητρο για την συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας κάτι που είναι καταστροφή για την οικονομία της χώρας μας καθότι αυτή αποτελεί την ραχοκοκαλιά της.

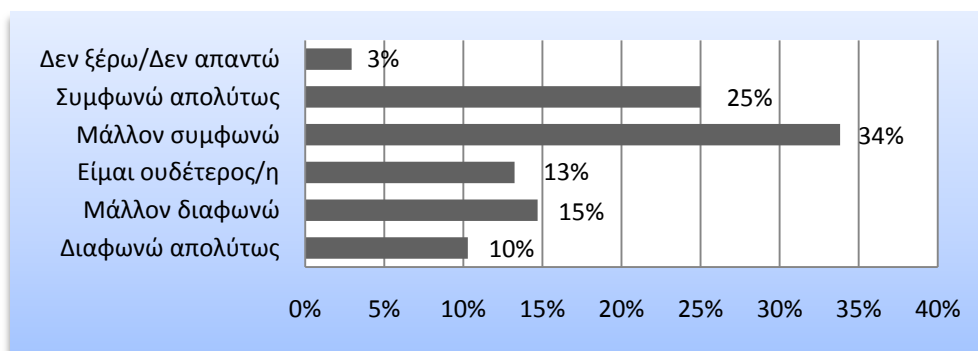
Στη ερώτηση για το ύψος των συντελεστών φορολογίας η πλειοψηφία (54% των ερωτώμενων που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση) απάντησε ότι οι συντελεστές φορολογίας θα έπρεπε να είναι 15% για τα κέρδη και 20% για τα διανεμόμενα κέρδη. Αναλυτικά όλες οι απαντήσεις παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Απάντηση	Άτομα
5% στα κέρδη και τα διανεμόμενα κέρδη να φορολογούνται στα φυσικά πρόσωπα	1
7% στα κέρδη και 45% στα διανεμόμενα κέρδη	1
10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη	12
10% και τα δύο ποσοστά	1
15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη	25
15% και τα δύο ποσοστά	3
15% στα κέρδη και τα διανεμόμενα κέρδη να φορολογούνται στα φυσικά πρόσωπα	1
20% στο σύνολο	1
Το ίδιο ποσοστό και στις δύο περιπτώσεις	1

- Η επόμενη ερώτηση αφορούσε το ακόλουθο θέμα «**Με βάση τις διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. η επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνταν διαφορετικά αναλόγως με το να ασκούνταν ατομικά, εταιρικά μέσω προσωπικής εταιρείας ή εταιρικά μέσω κεφαλαιουχικής εταιρείας οδηγώντας σε στρεβλώσεις. Πιστεύετε ότι ο νέος τρόπος φορολόγησης σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. όπου η φορολογική επιβάρυνση είναι ουσιαστικά η ίδια, ανεξαρτήτως εταιρικής μορφής της επιχειρηματικής δραστηριότητας, είναι προς την σωστή κατεύθυνση;**»

Το συνολικό ποσοστό συμφωνίας ανήλθε σε ποσοστό 59%. Το ποσοστό που απάντησε αρνητικά ήταν 25%. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων που απάντησαν αρνητικά ήταν επιχειρηματίες σημειώνοντας στις παρατηρήσεις τους ότι οι συνθήκες λειτουργίας και δραστηριότητας μεταξύ των ατομικών, των προσωπικών και των κεφαλαιουχικών εταιρειών είναι πολύ διαφορετικές και ως εκ τούτου θα πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης.

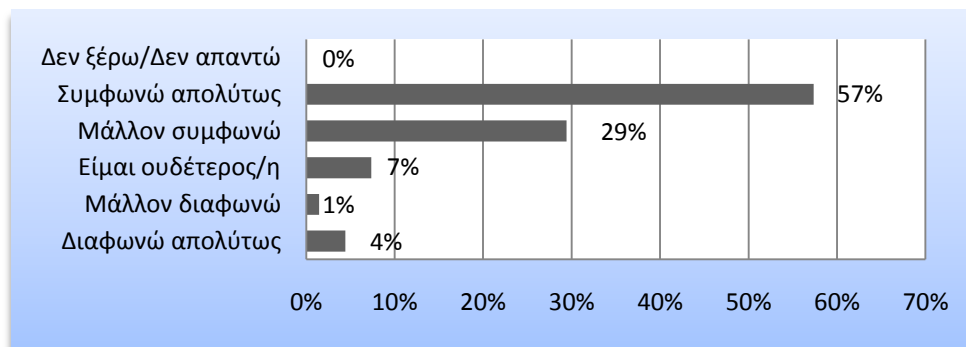
Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	7	10%
Μάλλον διαφωνώ	10	15%
Είμαι ουδέτερος/η	9	13%
Μάλλον συμφωνώ	23	34%
Συμφωνώ απολύτως	17	25%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	3%

- Η τελευταία ερώτηση ήταν η εξής «**Δεδομένης της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, η υπερφορολόγηση των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την προσπάθεια να καταστεί ανταγωνιστική**»

Το συνολικό ποσό συμφωνίας ανήλθε στο 87% με το ποσοστό των ερωτώμενων που συμφώνησαν απόλυτα να ανέρχεται στο 57%. Συγκεκριμένα οι λογιστές-φοροτεχνικοί συμφώνησαν σε πολύ μεγάλο ποσοστό (94%), όπως και οι υπάλληλοι του Υπ.Οικ. (82%).

Απάντηση	Άτομα	Ποσοστό
Διαφωνώ απολύτως	3	4%
Μάλλον διαφωνώ	1	1%
Είμαι ουδέτερος/η	5	7%
Μάλλον συμφωνώ	20	29%
Συμφωνώ απολύτως	39	57%
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	0	0%

8. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Από την ανάλυση των σχετικών διατάξεων φορολογίας εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, την παράθεση ενδεικτικών συγκριτικών πρακτικών παραδειγμάτων φορολόγησης ατομικών, προσωπικών και κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων, την σύγκριση με τα φορολογικά συστήματα που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες και τέλος την έρευνα που διενεργήθηκε με ερωτηματολόγιο προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα ενώ παράλληλα γίνονται ορισμένες προτάσεις που μπορεί να βελτιώσουν τις όποιες στρεβλώσεις ή αστοχίες διαπιστώθηκαν στις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε.

❖ Γενικά για τον Νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος

Με το νέο Κ.Φ.Ε. εισάγεται ένα καινούργιο σύστημα που διαπνέεται από διαφορετική φιλοσοφία σε σχέση με το προϊσχύον νομοθέτημα, δηλαδή τη θέσπιση γενικών αρχών χωρίς εκτεταμένη περιπτώσιολογία, και τη στροφή σε ένα substance over form σύστημα, οδηγώντας στην **απλοποίηση** και στον **εκσυγχρονισμό του ελληνικού φορολογικού συστήματος** σύμφωνα με τις παγκόσμιες βέλτιστες πρακτικές.

Ωστόσο για να μπορέσει να λειτουργήσει ο νέος Κ.Φ.Ε. θα πρέπει το ελληνικό φορολογικό σύστημα να διέπεται από **σταθερότητα**. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι το κυπριακό και το σουηδικό φορολογικό σύστημα που αναλύθηκαν σε προηγούμενη ενότητα των οποίων βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η σταθερότητα. Για να ευνοείται η επιχειρηματικότητα το φορολογικό σύστημα μιας χώρας θα πρέπει να είναι σταθερό. Το ίδιο σημαίνει, όχι απλώς να μη γίνονται νομοθετικές αλλαγές που να αφορούν το τρέχον

ή το επόμενο φορολογικό έτος, αλλά **ο σχεδιασμός να γίνεται σε βάθος τουλάχιστον πενταετίας** και να δίδονται τουλάχιστον δυο επιπλέον χρόνια ως περιθώριο προσαρμογής προκειμένου να μπορεί κανείς να καταρτίσει επιχειρηματικό σχέδιο, να προβλέψει χρηματοροές και κέρδη προς διανομή και να πείσει υποψήφιους επενδυτές από το εξωτερικό να τοποθετήσουν τα χρήματά τους σε νέες επενδύσεις στη χώρα.

Δυστυχώς βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι η απόλυτη αβεβαιότητα για το ποιο θα είναι το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης μια επιχείρησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας ένα ακόμη φορολογικό νομοσχέδιο ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο (Ν.4334/2015), στο πλαίσιο μνημονιακών δεσμεύσεων της Ελλάδας, το οποίο επέφερε ουσιαστικές τροποποιήσεις στο νέο Κ.Φ.Ε. όπως η αύξηση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία από το 26% στο 29% και η αύξηση του ποσοστού της προκαταβολής φόρου για το επόμενο φορολογικό έτος από το 80% στο 100%. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν για τα κέρδη που προκύπτουν στα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2015 και μετά.

❖ Διακριτή φορολόγηση ανάλογα με την κατηγορία εισοδήματος

Η γενική αρχή που χαρακτήριζε το φορολογικό σύστημα της χώρας, ως προς την άμεση φορολογία (φορολογία εισοδημάτων), μέχρι το οικονομικό 2013, ικανοποιούσε σε σημαντικό βαθμό τις συνταγματικές επιταγές. Τα ακαθάριστα εισοδήματα, ανεξαρτήτως πηγής προέλευσης, αφού ανάγονταν σε καθαρά, σύμφωνα με τις κάθε φορά προβλεπόμενες οικείες διατάξεις, αθροίζονταν και ακολουθούσε η φορολόγησή τους σύμφωνα με μία ενιαία κλίμακα φορολογίας.

Με την εισαγωγή του νέου Κ.Φ.Ε, πέραν του γεγονότος ότι διαμορφώνεται διαφορετικός χαρακτηρισμός των πηγών των εισοδημάτων (συνενώνοντας αυτές από έξι σε τέσσερις), καθιερώνεται για τα φυσικά πρόσωπα η διακεκριμένη φορολόγηση των εισοδημάτων, αναλόγως της πηγής προέλευσης αυτών. Συγκεκριμένα, το (καθαρό) εισόδημα που προέρχεται από την παροχή μισθωτής εργασίας, όπως αυτή ορίζεται για σκοπούς ΚΦΕ στην παρ. 2, του άρθρου 12 (Ν 4172/2013), φορολογείται βάσει κλίμακας (άρθρο 15 και άρθρο 16), το καθαρό εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογείται βάσει άλλης κλίμακας (άρθρο 29, Ν 4172/13) και τέλος το εισόδημα από ακίνητα φορολογείται

βάσει τρίτης κλίμακας (άρθρο 40, Ν 4172/2013). Αυτοτελείς φορολογίες εφαρμόζονται για εισοδήματα που προέρχονται από άλλες πηγές (μερίσματα, τόκοι, δικαιώματα, υπεραξία μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας και τίτλων).

Επιπλέον δεν υφίσταται πλέον αφορολόγητο όριο, με εξαίρεση τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις, όπου στη θέση του αφορολόγητου έχει καθιερωθεί μια μη επιστρεπτέα μείωση φόρου 2.100 ευρώ για εισοδήματα μέχρι 21.000 ευρώ μειούμενη κατά 100 ευρώ για κάθε 1.000 ευρώ αύξησης του εισοδήματος. Τα εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα και από ακίνητα φορολογούνται από το πρώτο λεπτό του ευρώ, χωρίς κανένα αφορολόγητο όριο, έμμεσα ή άμεσα, όπως επίσης και τα εισοδήματα από τόκους, μερίσματα και δικαιώματα για τα οποία έχει παρακρατηθεί φόρος εισοδήματος, ο οποίος έχει εξαντλήσει τη φορολογική υποχρέωση για αυτά.

Η παραπάνω αλλαγή αντίκειται στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της φορολογικής ισότητας και της φοροδοτικής ικανότητας.

Η συνταγματική επιταγή της εισφοράς στα κοινά σύμφωνα με τη φοροδοτική ικανότητα του καθενός δεν ισχύει πλέον καθώς με αυτόν τον τρόπο φορολόγησης, φορολογούμενοι με το ίδιο εισόδημα από διαφορετική κατηγορία προέλευσης έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση ενώ από τα παράδοξα είναι η βαρύτερη φορολογική επιβάρυνση φορολογουμένων με μικρότερο εισόδημα προερχόμενο από μία πηγή εν σχέσει προς άλλους με μεγαλύτερο εισόδημα, το οποίο προέρχεται από περισσότερες πηγές.

Επιπλέον δεν λαμβάνεται υπόψη η φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων η οποία επηρεάζεται μεταξύ άλλων και από την οικογενειακή τους κατάσταση. Με τον νέο τρόπο φορολόγησης ένας άγαμος φορολογούμενος έχει ακριβώς την ίδια φορολογική επιβάρυνση με αυτόν που βαρύνεται με ένα ή δύο ή τρία ή και περισσότερα παιδιά εφόσον αποκτούν το ίδιο ύψος εισοδήματος.

Ο άδικος αυτός τρόπος φορολόγησης των εισοδημάτων θα πρέπει να αντικατασταθεί με ένα δικαιότερο που θα λαμβάνει υπόψη τη βασική συνταγματική επιταγή της φορολογίας του εισοδήματος βάσει της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας έτσι ώστε η διαφορετική φορολογική μεταχείριση κατηγοριών φορολογουμένων, δεν πρέπει να είναι αυθαίρετη, αλλά να στηρίζεται σε γενικά και αντικειμενικά κριτήρια ανταποκρινόμενα στις ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες τελεί κάθε κατηγορία φορολογουμένων, ενόψει και των εκάστοτε κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Επιπλέον θα πρέπει να υφίσταται ίση φορολόγηση χωρίς διαφορές που να σχετίζονται με την πηγή των εισοδημάτων, ώστε να ενισχυθεί το αίσθημα δικαίου και ισότητας μεταξύ των φορολογουμένων και να καμφθεί η φορολογική αντίσταση.

❖ Εκπιπτόμενες και μη εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Η πρώτη από τις τρεις προϋποθέσεις έκπτωσης των δαπανών σύμφωνα με το άρθρο 22 είναι οι δαπάνες να πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές. Για το πρώτο σκέλος της προϋπόθεσης (να πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης) δόθηκαν σαφείς οδηγίες με την ερμηνευτική εγκύκλιο ΠΟΛ 1113/2015 λαμβάνοντας υπόψη και τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας που έχουν εκδοθεί κατά καιρούς. Για το δεύτερο σκέλος ,δηλαδή τις **συνήθεις εμπορικές συναλλαγές** της επιχείρησης, δεν έχουν δοθεί επαρκείς διευκρινήσεις και καθώς η συγκεκριμένη διατύπωση επιδέχεται διάφορες ερμηνείες, μπορεί να αποτελέσει διελκυστίνδα μεταξύ των ελεγχόμενων επιχειρήσεων και της Φορολογικής Αρχής αν δεν αλλάξει η διατύπωση ή δεν δοθούν σαφείς διευκρινήσεις.

Ένα από τα θετικά σημεία του νέου Κ.Φ.Ε. αφορά στην ύπαρξη **περιοριστικού καταλόγου μη εκπιπτόμενων δαπανών στο άρθρο 23** σε αντίθεση με ότι ίσχυε στον προηγούμενο κώδικα όπου είχαμε ένα μακρύ και ενδεικτικό κατάλογο εκπιπτόμενων δαπανών με συνεχείς τροποποιήσεις. Πλέον τα θέματα των, εκπιπτόμενων και μη, δαπανών απλοποιούνται, γεγονός που αφενός μπορεί να μειώσει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις και αφετέρου να βοηθήσει στην αποτελεσματικότερη διενέργεια του φορολογικού ελέγχου συμβάλλοντας έτσι στην αποφυγή αντιπαραθέσεων μεταξύ της ελεγχόμενης επιχείρησης και της Φορολογικής Αρχής. Στην συνέχεια σημειώνουμε κάποιες παρατηρήσεις επί των διατάξεων των μη εκπιπτόμενων δαπανών.

Η προϋπόθεση της **εξόφλησης με τραπεζικό μέσο** για την έκπτωση των δαπανών όπως προέκυψε και από την έρευνα είναι πολύ σημαντική και βοηθά στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η έρευνα κατέδειξε ότι το όριο των 500 € θα πρέπει να παραμείνει το ίδιο ενώ αρκετοί ήταν εκείνοι που ισχυρίστηκαν ότι θα πρέπει να μειωθεί ενώ υπάρχουν εισηγήσεις από θεσμικά όργανα, όπως αυτή της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, όπως όλες οι συναλλαγές ανεξαρτήτως ποσού να διεξάγονται μέσω του τραπεζικού συστήματος με κάποιες ίσως εξαιρέσεις για τις συναλλαγές πολύ μικρού ύψους. Η εν λόγω ρύθμιση θα βοηθούσε άμεσα στην βελτίωση της εισπρα-

ξιμότητας της έμμεσης φορολογίας (Φ.Π.Α.) ενώ μακροπρόθεσμα θα αποτελούσε ένα σημαντικό εργαλείο στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Άλλωστε η πρόσφατη αρνητική εμπειρία της επιβολής capital controls στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μπορεί να έχει ως θετικό αποτέλεσμα την αύξηση της χρήσης χρεωστικών και πιστωτικών καρτών από τους Έλληνες καταναλωτές στις καθημερινές τους συναλλαγές, όπως κατά κόρον συμβαίνει στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Αναφορικά με την μη εκπτώσιμότητα των **τόκων υπερημερίας** (εκτός των τόκων υπερημερίας δανειακής σύμβασης που εκπίπτουν) υπάρχουν δύο απόψεις. Σύμφωνα με την μία πλευρά δεν θα ήταν λογικό να αναγνωρίζεται για έκπτωση μια δαπάνη που προκύπτει από την καταστρατήγηση των όρων μιας σύμβασης ενώ κατά την άλλη πλευρά, που αντιπροσωπεύει κυρίως παράγοντες της αγοράς, ίσως η διάταξη αυτή θα μπορούσε να αναθεωρηθεί στην παρούσα οικονομική συγκυρία δεδομένης της πιστωτικής ασφυξίας πολλών επιχειρήσεων οι οποίες προσφέρουν όρους έμμεσης χρηματοδότησης κατά τις εμπορικές συναλλαγές τους καθώς είναι πολύ δύσκολη η χρηματοδότηση από το πιστωτικό σύστημα. Εξ άλλης όψεως αποτελεί στρέβλωση οι τόκοι υπερημερίας να φορολογούνται για τον αντισυμβαλλόμενο που τους εισπράττει και να μην αναγνωρίζονται για έκπτωση για αυτόν που τους καταβάλλει.

Σχετικά με τον χειρισμό του τεκμαρτού ενοικίου στην περίπτωση της **ιδιοχρησιμοποίησης γης ή ακινήτου** προέκυψε ότι είναι φορολογικά αδιάφορο για τα νομικά πρόσωπα και οντότητες, όμως δεν ισχύει το ίδιο για τα **φυσικά πρόσωπα** που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα όπως καταδείχθηκε και με την παράθεση παραδείγματος στην ενότητα 2.4 της παρούσας εργασίας. Το εν λόγω θέμα θα πρέπει να ρυθμιστεί προκειμένου να εξαλειφθεί η στρέβλωση που παρατηρείται σύμφωνα με την οποία υφίσταται φορολογικό όφελος για τα φυσικά πρόσωπα.

Επίσης ένα θέμα που μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση και αντιπαραθέσεις κατά την διάρκεια ενός φορολογικού ελέγχου είναι η διατύπωση περί μη έκπτωσης των δαπανών ψυχαγωγίας. Με την ερμηνευτική εγκύκλιο δεν δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινήσεις και επομένως θα τίθεται συνεχώς και κατά περίπτωση το κατά πόσο η κάθε δαπάνη ψυχαγωγίας πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 22 προκειμένου να καταστεί εκπεστέα.

Αναφορικά με την μη έκπτωση των δαπανών της περίπτωσης ιγ του άρθρου 23 (για αγορά και λήψη υπηρεσιών από φορολογικούς κατοίκους μη συνεργάσιμων ή με προνομιακό καθεστώς κρατών κτλ) αν δεν έχει προκαταβληθεί ο παρακρατούμενος φόρος η διάταξη

αυτή θα πρέπει να αναθεωρηθεί ή καταργηθεί. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η εν λόγω διάταξη οδηγεί σε πρόσθετη γραφειοκρατία και μπορεί να ζημιώσει τους ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα. Η εν λόγω διάταξη μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα για πολλές ελληνικές επιχειρήσεις καθώς χώρα με προνομιακό καθεστώς φορολόγησης θεωρείται και η Κύπρος καθώς ο φορολογικός συντελεστής της (12,5%) είναι κατώτερος από το πενήντα τοις εκατό (50%) του συντελεστή φορολογίας νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που θα οφείλονταν σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας (δηλαδή 26%). Το ίδιο ισχύει και για άλλες γειτονικές χώρες (Βουλγαρία, FYROM, κτλ) με τις οποίες οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν εκτεταμένη συναλλακτική δραστηριότητα.

Γίνεται αντιληπτό ότι οποιαδήποτε διάταξη εισάγει περιορισμούς που έχουν σκοπό τη καταπολέμηση της φοροαποφυγής είναι θεμιτή, υπό την αίρεση ότι οι φορολογικές διατάξεις δεν δημιουργούν σημαντικούς εμπορικούς «περιορισμούς» με αρνητικά αποτελέσματα στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας. Όμως η ρύθμιση αυτή αναμένεται να δημιουργήσει σοβαρές ταμειακές δυσχέρειες σε εισαγωγικές επιχειρήσεις και επιπλέον να αυξήσει το λειτουργικό κόστος ενώ δημιουργεί και αθέμιτο ανταγωνισμό με τις ανωτέρω χώρες οι οποίες είναι ενταγμένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

❖ Αποσβέσεις

Με το νέο καθεστώς διενέργειας αποσβέσεων ο νομοθέτης δεν υιοθέτησε την αναλυτική ούτε την ειδική κατηγοριοποίηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων όπως ίσχυε με τις παλαιότερες διατάξεις (Π.Δ. 100/1998, Π.Δ. 299/2003). Πλέον υφίστανται 9 γενικές κατηγορίες παγίων στις οποίες η ένταξη συγκεκριμένου πάγιου περιουσιακού στοιχείου γίνεται από την ίδια την επιχείρηση που το χρησιμοποιεί με βάση τη χρήση, το σκοπό και τα ειδικά χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα υπάρχει ταύτιση των λογιστικών και των φορολογικών αποσβέσεων για τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία που είναι και η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων. Το γεγονός της περιορισμένης επιλογής συντελεστών απόσβεσης δημιουργεί πρόβλημα καθώς δεν δίνει την δυνατότητα σε αυτές τις επιχειρήσεις να αποσβέσουν τα πάγια περιουσιακά τους στοιχεία σύμφωνα με την εύλογη αξία τους όπως εκείνοι την έχουν εκτιμήσει. Αυτό μπορούσε να διορθωθεί είτε με την αύξηση των κατηγοριών των παγίων που προβλέπει ο νέος Κ.Φ.Ε. είτε με την παροχή της δυνατότητας μη ταύτισης φορολο-

γικών και λογιστικών αποσβέσεων και στις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία όπως παρέχεται στις επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία.

Παρατηρείται ότι το ύψος των συντελεστών των φορολογικών αποσβέσεων του άρθρου 24 παρουσιάζει διαφοροποίηση (σημαντικές μειώσεις) αναφορικά με τους προϊσχύοντες συντελεστές που ίσχυαν μέχρι 31/12/2012 σύμφωνα με το ΠΔ 299/2003 σε αρκετές κατηγορίες παγίων περιουσιακών στοιχείων. Το γεγονός αυτό θα έχει ως επίπτωση την αύξηση των λογιστικών κερδών των επιχειρήσεων, κυρίως για επιχειρήσεις με πάγια περιουσιακά στοιχεία σημαντικής αξίας, και την συνακόλουθη αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης.

Μια από τις σημαντικές αλλαγές στο νέο πλαίσιο διενέργειας αποσβέσεων είναι το γεγονός ότι σε περίπτωση περιουσιακού στοιχείου που είναι αντικείμενο χρηματοοικονομικής μίσθωσης δικαιούχος διενέργειας των φορολογικών αποσβέσεων είναι πλέον ο μισθωτής. Όπως προέκυψε από το παράδειγμα που παραθέσαμε στην ενότητα 2.5 της παρούσας εργασίας με το νέο καθεστώς δεν αλλάζει το συνολικό ύψος της εκπιπτόμενης δαπάνης από τον μισθωτή αλλά ο τρόπος και η κατανομή της δαπάνης στα φορολογικά έτη καθώς πλέον ο μισθωτής δεν εκπίπτει το μίσθωμα αλλά τους τόκους και τις αποσβέσεις του παγίου.

❖ Πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων

Ανάμεσα στις θετικές αλλαγές που εισήγαγε ο νέος Κ.Φ.Ε. ήταν η καθιέρωση νέου τρόπου σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων καθώς πλέον λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος που παραμένουν αυτές ανεξπρακτες και προϋπόθεση είναι να έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για την διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης.

Ο νέος τρόπος είναι ορθότερος σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς κατά το οποίο η πρόβλεψη σχηματιζόταν με την εφαρμογή ενός σταθερού συντελεστή επί των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης ανεξάρτητα αν αυτά προέρχονταν από επισφαλείς απαιτήσεις ή όχι.

Τα όποια προβλήματα εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης πχ στις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία και οι οποίες δεν παρακολουθούν τις απαιτήσεις στα βιβλία τους, μπορούν να ξεπεραστούν με τη τήρηση ειδικών εξωλογιστικών αρχείων.

❖ Ενιαία επιχειρηματικότητα

Με τον νέο Κ.Φ.Ε. η επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται στο εξής ενιαία και δεν διακρίνεται πλέον για τις ανάγκες της φορολογίας σε εμπορική, αγροτική, βιοτεχνική, βιομηχανική, παροχής υπηρεσιών ή από ελευθέρια επαγγέλματα. Πλέον εισάγεται μια τελείως διαφορετική φιλοσοφία και αντιμετώπιση των κερδών, αυτής των ατομικών και των προσωπικών επιχειρήσεων με εξομοίωση με τις υπόλοιπες μορφές εταιριών και σχετική απλοποίηση στον υπολογισμό. Έτσι αποκαθίσταται μια ισορροπία σχετικά με την φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς όλοι οι συντελεστές φορολόγησης (effective tax rates) συγκλίνουν και αποφεύγονται περιπτώσεις φοροαποφυγής μέσω της αλλαγής της νομικής μορφής της άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Βέβαια η διαφοροποίηση του συντελεστή φορολόγησης των προσωπικών εταιριών, με κριτήριο το είδος των τηρούμενων βιβλίων, δημιουργεί προβληματισμό ως προς την παρὰβίαση της αρχής της φορολογικής ισότητας.

Ωστόσο αναφορικά με το είδος των τηρούμενων βιβλίων είναι επιβεβλημένη η μείωση του ορίου βάσει του οποίου κάποιος εντάσσεται στην κατηγορία τήρησης διπλογραφικών βιβλίων (1.500.000 €) ή έστω η υποχρέωση παρακολούθησης από τους τηρούντες απλογραφικά βιβλία ορισμένων πολύ σημαντικών δεδομένων, όπως είναι η ταμειακή κίνηση, η παρακολούθηση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων, ώστε με αυτό τον τρόπο να δύναται να διενεργηθεί ουσιαστικός φορολογικός έλεγχος σε αυτές τις επιχειρήσεις με τελικό στόχο να παταχθεί η φοροδιαφυγή.

❖ Ύψος φορολογικής επιβάρυνσης

Όπως προέκυψε και από την αντιπαραβολή του ελληνικού φορολογικού συστήματος με αντίστοιχα γειτονικών και όχι μόνο ευρωπαϊκών χωρών η φορολογική επιβάρυνση για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα υψηλή. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες αλλαγές η επιβάρυνση αυτή προβλέπεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή κερδών των επιχειρήσεων στο 29% και του ποσοστού της προκαταβολής στο 100% δημιουργώντας αντικίνητρο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

στην Ελλάδα και εμπόδιο στην προσπάθεια να καταστεί η ελληνική οικονομία ανταγωνιστική.

Με την μείωση των φορολογικών συντελεστών τόσο στα φυσικά πρόσωπα όσο και στα νομικά πρόσωπα, το κράτος θα εξασφαλίσει περισσότερα φορολογικά έσοδα, αφού θα ενισχυθεί το διαθέσιμο εισόδημα καθώς και η κατανάλωση, ενώ παράλληλα θα μειωθεί και το κίνητρο της φοροδιαφυγής.

Οι επενδύσεις και οι επιλογές των επιχειρηματιών είναι ευαίσθητες στα φορολογικά κίνητρα. Η απλότητα και η σταθερότητα των φορολογικών κανόνων επίσης παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση επενδύσεων ενώ παράλληλα η φορολογία μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για ενίσχυση της παραγωγικής διαδικασίας προσδίδοντας συγκριτικά πλεονεκτήματα σε τομείς της οικονομίας. Κάθε ορθολογικό φορολογικό σύστημα πρέπει να διακρίνεται από διαφάνεια, απλότητα, σταθερότητα, λειτουργικότητα και στόχευση στην ανάπτυξη.

Ανάμεσα στις προτάσεις που έχουν κατά καιρούς κατατεθεί από φορείς της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας είναι η μείωση του φορολογικού συντελεστή. Η εφαρμογή ενός υψηλού συντελεστή φορολόγησης των κερδών και παράλληλα ενός χαμηλού συντελεστή παρακράτησης επί των διανεμομένων κερδών δεν ευνοεί την επανεπένδυση τους. Όπως προέκυψε και από την έρευνα που διεξήχθη, η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε ότι η μείωση του φορολογικού συντελεστή των κερδών στο 15% με παράλληλη αύξηση του συντελεστή επί των διανεμομένων κερδών στο 20%, αποτελεί την ορθότερη επιλογή καθώς με αυτόν τον τρόπο δεν μεταβάλλεται ο συνολικός πραγματικός φορολογικός συντελεστής (effective tax rate).

Ανάμεσα στις προτάσεις των επιχειρηματιών περιλαμβάνονται η μείωση ή και η κατάργηση της προκαταβολής φόρου σαν έννοια από το Ελληνικό φορολογικό σύστημα ως άδικης, άνισης, και εσφαλμένης ρύθμισης ακόμη και για τα δημόσια έσοδα, λόγω και της εικονικότητας που προάγει. Επίσης η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος καθώς είναι αδιανόητο το κράτος να απαιτεί συνδρομή από κάποιον μόνο και μόνο για να επιχειρήσει ακόμα και για να ανοίξει μια μικρή ατομική επιχείρηση.

❖ Σύγκριση με άλλα φορολογικά συστήματα

Στο πέμπτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας επιχειρήθηκε μια επιγραμματική ανάλυση τεσσάρων άλλων φορολογικών συστημάτων ευρωπαϊκών χωρών, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία αναλύθηκαν στο κεφάλαιο αυτό, με εστίαση στον τρόπο φορολόγησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας . Κύριος στόχος αυτής της παράθεσης ήταν μέσα από την σύγκριση με το ελληνικό φορολογικό πλαίσιο να γίνουν προτάσεις για θέματα τα οποία αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία στις χώρες αυτές και τα οποία θα μπορούσαν να έχουν εφαρμογή και την Ελληνική πραγματικότητα.

Αναφορικά με το κυπριακό φορολογικό σύστημα διαπιστώθηκε ότι ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα του είναι η σταθερότητά και η σαφήνεια του. Αυτό βοηθά τις επιχειρήσεις να καταρτίσουν επιχειρηματικά σχέδια και γενικότερα να σχεδιάσουν την επένδυσή τους. Επιπλέον η Κύπρος διαθέτει ένα πολύ χαμηλό συντελεστή φορολογίας για τις εταιρείες , τον δεύτερο χαμηλότερο στην ΕΕ γεγονός που έχει βοηθήσει να αναπτυχθεί γενικότερα η επιχειρηματικότητα στην χώρα αυτή.

Ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές για τις επιχειρήσεις διαθέτει και η Βουλγαρία για αυτό και τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έντονη κινητικότητα όσον αφορά την μετεγκατάσταση ελληνικών επιχειρήσεων στην χώρα αυτή.

Από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα του ισπανικού φορολογικού συστήματος είναι το σύγχρονο πληροφοριακό του σύστημα το οποίο διακρίνεται για την πρωτοπορία και την τεχνολογική του υποδομή. Το γεγονός αυτό βοηθά στην διαμόρφωση μιας πλήρους εικόνας για τον κάθε φορολογούμενο το οποίο οδηγεί σε μια πιο αντικειμενική φορολόγηση κάτι που θα μπορούσε να αποτελέσει οδηγό και για τα αντίστοιχα συστήματα που διαθέτει η ελληνική φορολογική αρχή.

Τέλος, στην Σουηδία το φορολογικό σύστημα διακρίνεται για τον συγκεντρωτικό του χαρακτήρα ενώ παρά τους υψηλούς συντελεστές φορολόγησης παρατηρείται ανεπτυγμένη φορολογική συνείδηση η οποία οφείλεται στην ανταποδοτικότητα των φόρων ένα φαινόμενο που δεν παρατηρείται στην ελληνική πραγματικότητα το οποίο είναι και από τους σημαντικότερους παράγοντες αύξησης της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.

9. Επίλογος

Υφίσταται διαχρονικά κοινή πεποίθηση ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό απέναντι στις επιχειρήσεις. Οι συνεχείς τροποποιήσεις, η πολυπλοκότητα του και οι έκτακτες εισφορές που γίνονται μόνιμες ακυρώνουν κάθε πρόβλεψη και βγάζουν εκτός πλαισίου κάθε μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο προγραμματισμό. Η αβεβαιότητα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στην Ελλάδα και αιτία για αποχώρηση πολλών επιχειρήσεων από την χώρα μας.

Τελικός μακροπρόθεσμος στόχος της αναμόρφωσης της φορολογικής πολιτικής πρέπει να είναι η μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων ώστε να αποκατασταθεί το αίσθημα φορολογικής δικαιοσύνης, μέσω της διεύρυνσης της φορολογικής βάσης, η οποία θα πρέπει να προέλθει κυρίως από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και όχι την επιβολή νέων φόρων ή τη συνεχή αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ήδη φορολογουμένων.

Πρωτίστως η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και η εδραίωση ενός κλίματος κοινωνικής δικαιοσύνης, όπου όλοι θα συμμετέχουν ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα, θα συμβάλλει στην προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης ώστε να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση των ήδη φορολογουμένων που έχει αυξηθεί υπέρμετρα τα τελευταία χρόνια.

Προφανώς για το κράτος η φορολογία αποτελεί το πρώτιστο μέσο συλλογής των αναγκαίων εσόδων που με την ορθολογική κατανομή τους μπορεί να επιτυγχάνει την ανάπτυξη της χώρας, την ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος και την μείωση της ανεργίας όμως η αυξημένη φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων μπορεί να επιβραδύνει σημαντικά τόσο τις άμεσες ξένες επενδύσεις, όσο και την επιχειρηματικότητα.

Ωστόσο, και στο σημείο αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε η ερμηνεία και εφαρμογή των μέτρων να μην καταλήξει σε βάρος της υγιούς επιχειρηματικότητας και να αποτελέσουν άλλον έναν λόγο αποθάρρυνσης μελλοντικών επενδύσεων στη χώρα μας, με δεδομένο ότι η ύπαρξη δρακόντειων κανόνων δεν σημαίνει απαραίτητα και επιτυχία στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, πρέπει να αποτελεί μεγάλη προτεραιότητα η απλοποίηση του πλαισίου είσπραξης φόρων και φορολογικής συμμόρφωσης.

Η εμπειρία δείχνει ότι μεγαλύτερη ίσως σημασία και από το ύψος του φορολογικού συντελεστή για τη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού επενδυτικού φορολογικού κλίματος είναι η

απλότητα και σταθερότητα του φορολογικού συστήματος αλλά και η βεβαιότητα για τον τρόπο εφαρμογής του, και για αυτό, καλό είναι οι οποιεσδήποτε αποφάσεις για αλλαγή του τρόπου φορολόγησης των εταιρειών (και όχι μόνο του συντελεστή) να ανακοινωθούν και εφαρμοστούν σύντομα με τρόπο απλό και συνεπή. Η παράταση της αβεβαιότητας για το φορολογικό καθεστώς είναι βέβαιο ότι δημιουργεί στάση αναμονής και οδηγεί σε αναβολή, αν όχι κατάργηση, διαφόρων επενδυτικών σχεδίων για τη χώρα μας.

Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία

1. Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Ν.4172/2013 (Φ.Ε.Κ.167/Α') Ανάλυση και Ερμηνεία, Κορομηλάς Α. Γιώργος, Tax Advisors, Αθήνα 2014
2. Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, Ανάλυση-Ερμηνεία, Δ. Σταματόπουλου - Α. Καραβοκύρη, www.forin.gr Τράπεζα Φορολογικής Πληροφόρησης, Αθήνα 2014
3. Αλλαγές στη φορολογία εισοδήματος των Ανωνύμων Εταιρειών με το Ν.4110/2013, Αληφαντής Γ., www.oetak.gr, 2013
4. PWC Tax Bulletin 09/2013, www.pwc.com/gr
5. PWC Tax Bulletin 01/2013, www.pwc.com/gr
6. Δίκαιο των εμπορικών εταιρειών, Νάσος Χρ. Μπασαγιάννης-Βιργινία Θεωδοροπούλου –Δένδια, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013
7. Αστικός Κώδικας, "ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ" ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΔΣΑ
8. Μεταφρασσεις Επικαιροποιημένου Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής(04/2012, 12/2012, 05/2012)
9. «Νομική μορφή οντοτήτων και λογιστικά βιβλία», www.epixeirisi.gr, Σγουρινάκης Ν., 05.02.2015
10. «Εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες- Η νέα διατύπωση του άρθρου 31», www.epixeirisi.gr, Σγουρινάκης Ν., 11.12.2013
11. «Χρειάζεται δίκαιος ΚΦΕ και όχι νέος», Κορομηλάς Γ., Ημερησία 28/03/2015
12. Το φορολογικό σύστημα της Σουηδίας, www.roedoy.gr, Αλεξόπουλος Μιχάλης
13. Τα φορολογικά μέτρα του Ν.4334/2015, www.proseminars.eu, Κορομηλάς Γ.
14. Distributional implications of tax evasion in Greece, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe, Matsaganis, Manos and Flevotomou, Maria (2010), GreeSE Paper No. 31. The Hellenic Observatory, LSE, London, UK.
15. Tax differences and foreign direct investment in the EU27, Åsa Hansson and Karin Olofsdotter, Department of Economics, Lund University, March 2010.
16. Distributional Implications of Tax Evasion in Greece, Manos Matsaganis and Maria Flevotomou, GreeSE Paper No 31, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe, January 2010.

17. Corporate Tax Harmonisation in Europe: A Guide to the Debate, Stephen Bond-Lucy Chennells-Michael P. Devereux-Malcolm Gammie-Edward Troup, The Institute for Fiscal Studies.
18. Tax systems in European Union Countries Economics Department Working Papers No. 301, Isabelle Joumard, Organisation for Economic Co-operation and Development.
19. Tax Harmonisation in Europe The Determination of Corporate Taxable Income in the EU Member States, Andreas Oestreicher and Christoph Spengel, Discussion Paper No 07-035 Center for European Economic Research.
20. Taxation Papers-Alternative Systems of Business Tax in Europe: An applied analysis of ACE and CBIT Reforms, Ruud A. de Mooij and Michael P. Devereux , Working Paper No 17 2009.
21. Options for Reforming The Tax System in Greece , Chiara Bronchi, OECD Economics Department Working Papers No. 291.
22. Crisis, Threats and Ways Out for the Greek Economy, Nicos Christodoulakis, Cyprus Economic Policy Review, Vol. 4.

Νόμοι - ΠΟΛ

1. Νόμος 4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 167/23-07-2013
2. Αιτιολογική έκθεση Νόμου 4172/2013, www.hellenicparliament.gr
3. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, www.hellenicparliament.gr
4. Νόμος 4174/2013 «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 170/26-07-2013
5. Νόμος 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 251/24-11-2014
6. Νόμος 4072/2012 «Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος – Νέα εταιρική μορφή – Σήματα – Μεσίτες Ακινήτων – Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 86/11-04-2012

7. Νόμος 4110/2013 «Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις, ΦΕΚ Α' 17/23-01-2013
8. Νόμος 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», ΦΕΚ Α'151/16-09-1994
9. Νόμος 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)», ΦΕΚ Α' 80/16-07-2015
10. ΠΟΛ. 1003/2014
11. ΠΟΛ. 1113/2015
12. ΠΟΛ. 1216/2014
13. ΠΟΛ. 1139/2015
14. ΠΟΛ. 1039/2015
15. ΠΟΛ. 1073/2015
16. ΠΟΛ. 1056/2015
17. ΠΟΛ. 1037/2015
18. ΠΟΛ. 1135/2010

Ηλεκτρονικές Πηγές

1. www.mnec.gr
2. www.epixeirisi.gr
3. www.taxheaven.gr
4. www.mof.gov.cy
5. www.minfin.bg/en
6. www.agenciatributaria.es

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Άρθρα Νόμου 4172/2013 σχετικά με την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (κωδικοποίηση μέχρι τον Ν.4334/2015)

Άρθρο 7. Φορολογητέο εισόδημα

1. Φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε. από το ακαθάριστο εισόδημα.

2. Ο Κ.Φ.Ε. διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων:

α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,

β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,

γ) εισόδημα από κεφάλαιο και

δ) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

(...)

Άρθρο 21. Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα

1. Ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της, όπως αυτά προκύπτουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Ειδικά, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων. Ειδικά, για τους ασκούντες ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα, οι αγροτικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις που χορηγούνται στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, περιλαμβάνονται στον προσδιορισμό του κέρδους από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα μόνο κατά το μέρος των ενισχύσεων και επιδοτήσεων που υπερβαίνει τα δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ, οι δε αγροτικές αποζημιώσεις στο σύνολό τους, δεν συνυπολογίζονται.

2. Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.), όπως ισχύει. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά, σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ως «επιχειρηματική συναλλαγή» θεωρείται κάθε μεμονωμένη ή συμπωματική πράξη με την οποία πραγματοποιείται συναλλαγή ή και η συστηματική διενέργεια πράξεων στην οικονομική αγορά με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Κάθε τρεις ομοειδείς συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εντός ενός εξαμήνου θεωρούνται συστηματική διενέργεια πράξεων. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται για τους τίτλους του άρθρου 42 που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη αγορά ή πολυμερή μηχανισμό διαπραγμάτευσης, συμπεριλαμβανομένης και της Εναλλακτικής Αγοράς του Χρηματιστηρίου Αθηνών, ή για τα ομόλογα που εκδίδονται από εισηγμένες εταιρείες, καθώς και για τα κρατικά ομόλογα. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μπορεί να προβλέπεται η ε-

φαρμογή του προηγούμενου εδαφίου και σε κάθε άλλη ρυθμιζόμενη αγορά ή άλλους τίτλους. Σε περίπτωση συναλλαγών που αφορούν ακίνητα, η περίοδος του δεύτερου εδαφίου είναι δύο (2) έτη.

4. Κάθε προσαύξηση περιουσίας που προέρχεται από παράνομη ή αδικαιολόγητη ή άγνωστη πηγή ή αιτία θεωρείται κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

Άρθρο 22. Εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Κατά τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα, επιτρέπεται η έκπτωση όλων των δαπανών, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23 του Κ.Φ.Ε., οι οποίες:

- α) πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές της,
- β) αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και η αξία της συναλλαγής δεν κρίνεται κατώτερη ή ανώτερη της αγοραίας, στη βάση των στοιχείων που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση,
- γ) εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται και αποδεικνύονται με κατάλληλα δικαιολογητικά.

(.....)

Άρθρο 23. Μη εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες

Οι ακόλουθες δαπάνες δεν εκπίπτουν:

α) τόκοι από δάνεια που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους, εκτός από τα τραπεζικά δάνεια, διατραπεζικά δάνεια, καθώς και τα ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν ανώνυμες εταιρείες κατά το μέτρο που υπερβαίνουν τους τόκους που θα προέκυπταν εάν το επιτόκιο ήταν ίσο με το επιτόκιο των δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, όπως αυτό αναφέρεται στο στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος για την πλησιέστερη χρονική περίοδο πριν την ημερομηνία δα-
νεισμού,

β) κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων (500) ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής,
γ) οι μη καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές,

δ) προβλέψεις εκτός των οριζομένων στο άρθρο 26,

ε) πρόστιμα και ποινές, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων,

στ) η παροχή ή λήψη αμοιβών σε χρήμα ή είδος που συνιστούν ποινικό αδίκημα,

ζ) ο φόρος εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων του τέλους επιτηδεύματος και των έκτακτων εισφορών, που επιβάλλεται για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., καθώς και ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ. Π. Α.) που αναλογεί σε μη εκπιπόμενες δαπάνες, εφόσον δεν είναι εκ-
πεστέος ως Φ. Π. Α. εισροών,

η) το τεκμαρτό μίσθωμα της παραγράφου 2 του άρθρου 39 σε περίπτωση ιδιόχρησης κατά το μέτρο που υπερβαίνει το τρία τοις εκατό (3%) επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου,

θ) οι δαπάνες για την οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων που αφορούν στη σίτιση και διαμονή πελατών ή εργαζομένων της κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακο-
σίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό
τοις εκατό (0,5%) επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,

ι) οι δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, σίτισης και διαμονής φιλοξενούμενων προσώ-
πων κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το

μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό τοις εκατό (0,5%) επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,

ια) οι δαπάνες ψυχαγωγίας. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογούμενου έχει ως κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας και οι δαπάνες αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής,

ιβ) προσωπικές καταναλωτικές δαπάνες και

ιγ) Το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που εμπίπτει σε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Είναι κατά το χρόνο έκδοσης του παραστατικού ή κατά το χρόνο διενέργειας της συναλλαγής φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 65 του Κ.Φ.Ε..

β) Είναι κατά το χρόνο έκδοσης του παραστατικού ή κατά το χρόνο διενέργειας της συναλλαγής φορολογικός κάτοικος σε κράτος που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, σύμφωνα με το άρθρο 65 του Κ.Φ.Ε..

γ) Είναι συνδεδεμένη εν τοις πράγμασι εταιρεία, χωρίς να έχει συμμορφωθεί πριν τη διενέργεια της συναλλαγής ή την έκδοση του παραστατικού με τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών (άρθρο 21 του ν. 4174/2013).

δ) Δεν διαθέτει στην έδρα της ή σε συνδεδεμένη επιχείρηση την απαιτούμενη οργάνωση και υποδομή για τη διενέργεια – κατ' επάγγελμα – ομοειδών συναλλαγών, κατά συνήθεια και επάγγελμα με τη συναλλαγή για την οποία εκδόθηκε το παραστατικό.

Για τις περιπτώσεις γ' και δ' ο φορολογούμενος οφείλει, προκειμένου να μην εμπίπτει στη μη έκπτωση της δαπάνης, και πριν τη διενέργεια του φορολογικού ελέγχου, να προσκομίσει πλήρη απόδειξη ότι δεν συντρέχουν για τη συγκεκριμένη εταιρεία οι αναφερόμενες συνθήκες.

Για τις περιπτώσεις α', β', γ' και δ', προκειμένου ο φορολογούμενος να μην εμπίπτει στη μη έκπτωση της δαπάνης, θα πρέπει να καταβάλει παρακρατούμενο φόρο που προκύπτει από τον ισχύοντα στην Ελλάδα φορολογικό συντελεστή φόρου εισοδήματος για επιχειρηματική δραστηριότητα επί του συνόλου της εν λόγω δαπάνης. Εφόσον, εντός τριμήνου από τη συναλλαγή, ο φορολογούμενος αποδείξει ότι πρόκειται περί συνήθους συναλλαγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς, θα επιστρέφεται αζημίως για το Δημόσιο ο παρακρατηθείς φόρος στον φορολογούμενο. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ρυθμίζονται οι διαδικασίες για την εφαρμογή της παρούσας περίπτωσης και ειδικότερα η διαδικασία ελέγχου που προβλέπεται για τις περιπτώσεις γ' και δ' ανωτέρω.

Άρθρο 24. Φορολογικές Αποσβέσεις

1. Κατά τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα, οι φορολογικές αποσβέσεις των στοιχείων του ενεργητικού εκπίπτουν από:

α) τον κύριο των παγίων στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης σε όλες τις περιπτώσεις εκτός της περίπτωσης β',

β) τον μισθωτή, σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης, ο όρος «χρηματοοικονομική μίσθωση» σημαίνει οποιαδήποτε προφορική ή έγγραφη σύμβαση με την οποία ο εκμισθωτής (κύριος) υποχρεούται έναντι μισθώματος να παραχωρεί στον μισθωτή (χρήστη) τη χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου, εφόσον πληρούνται ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια:

α) η κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου περιέρχεται στον μισθωτή με τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης,

β) η σύμβαση της μίσθωσης περιλαμβάνει όρο συμφέρουσας προσφοράς για την εξαγορά του εξοπλισμού σε τιμή κατώτερη της αγοραίας αξίας,

γ) η περίοδος της μίσθωσης καλύπτει τουλάχιστον το ενενήντα τοις εκατό (90%) της οικονομικής διάρκειας ζωής του περιουσιακού στοιχείου όπως αυτή προκύπτει από τον πίνακα της παραγράφου 4 ακόμη και στην περίπτωση που ο τίτλος δεν μεταβιβάζεται κατά τη λήξη της μίσθωσης,

δ) κατά τη σύναψη της σύμβασης της μίσθωσης, η παρούσα αξία των μισθωμάτων ανέρχεται τουλάχιστον στο ενενήντα τοις εκατό (90%) της αγοραίας αξίας του περιουσιακού στοιχείου που εκμισθώνεται,

ε) τα περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται είναι τέτοιας ειδικής φύσης που μόνον ο μισθωτής δύναται να τα μεταχειριστεί δίχως να προβεί σε σημαντικές αλλοιώσεις. Στην περίπτωση της μίσθωσης οχημάτων στην έννοια του μισθώματος σύμφωνα με την περίπτωση δ' δεν συμπεριλαμβάνονται τα κόστη λειτουργίας και κυκλοφορίας του οχήματος.

3. Εδαφικές εκτάσεις, έργα τέχνης, αντίκες, κοσμήματα και άλλα πάγια στοιχεία ενεργητικού επιχειρήσεων που δεν υπόκεινται σε φθορά και αχρήστευση λόγω παλαιότητας, δεν υπόκεινται σε φορολογική απόσβεση.

4. Κόστος κτήσης ή κατασκευής, περιλαμβανομένου και του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής αποκατάστασης του περιβάλλοντος αποσβένονται, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Κατηγορία ενεργητικού επιχείρησης	Συντελεστής φορολογικής απόσβεσης (% ανά φορολογικό έτος)
Κτίρια, κατασκευές, εγκαταστάσεις, βιομηχανικές και ειδικές εγκαταστάσεις, μη κτιριακές εγκαταστάσεις, αποθήκες και σταθμοί, περιλαμβανομένων των παραρτημάτων τους (και ειδικών οχημάτων φορτοεκφόρτωσης)	4
Εδαφικές εκτάσεις που χρησιμοποιούνται σε εξόρυξη και λατομεία, εκτός αν χρησιμοποιούνται για τις υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	5
Μέσα μαζικής μεταφοράς, περιλαμβανομένων αεροσκαφών, σιδηροδρομικών συρμών, πλοίων και σκαφών	5
Μηχανήματα, εξοπλισμός εκτός Η/Υ και λογισμικού	10
Μέσα μεταφοράς ατόμων	16
Μέσα μεταφοράς εμπορευμάτων («εσωτερικές εμπορευματικές μεταφορές»)	12
Άυλα στοιχεία και δικαιώματα και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	10
Εξοπλισμός Η/Υ, κύριος και περιφερειακός και λογισμικό	20
Λοιπά πάγια στοιχεία της επιχείρησης	10

Ο συντελεστής φορολογικής απόσβεσης του προηγούμενου πίνακα για τα άυλα στοιχεία και δικαιώματα ισχύει, εφόσον δεν προκύπτει συμβατικά από την αρχική συμφωνία διαφορετική των δέκα (10) ετών οικονομική διάρκεια ζωής, οπότε και ο συντελεστής διαμορφώνεται ως το ημίτιο «1 διά έτη διάρκειας ζωής δικαιώματος». Σε περίπτωση δικαιωμάτων που θεμελιώθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης, για την αναπόσβεστη αξία (εναπομείνουσα αξία) ως διάρκεια δικαιώματος λαμβάνεται η υπολειπόμενη διάρκεια του δικαιώματος.

5. Ο υπολογισμός των φορολογικών αποσβέσεων είναι υποχρεωτικός, γίνεται σε ετήσια βάση και δεν επιτρέπεται η μεταφορά αποσβενόμενων ποσών μεταξύ οικονομικών χρήσεων.

6. Η φορολογική απόσβεση ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου αρχίζει από τον επόμενο μήνα εντός του οποίου χρησιμοποιείται ή τίθεται σε υπηρεσία από τον φορολογούμενο κατ' αναλογία με τους συντελεστές της παραγράφου 4.

7. Το ποσό της φορολογικής απόσβεσης δεν δύναται να υπερβεί το κόστος κτήσης ή κατασκευής, περιλαμβανομένου του κόστους βελτίωσης, ανανέωσης και ανακατασκευής, καθώς και αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Εάν η αποσβέσιμη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου της επιχείρησης είναι μικρότερη από χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ, το εν λόγω στοιχείο μπορεί να αποσβεστεί εξ ολοκλήρου μέσα στο φορολογικό έτος που αποκτήθηκε το περιουσιακό στοιχείο. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ποσό που ορίζεται στο προηγούμενο εδάφιο μία φορά ανά πέντε έτη, με βάση τα κατάλληλα στοιχεία που δημοσιεύονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.).

8. Οι νέες επιχειρήσεις δύναται να αναβάλουν την φορολογική απόσβεση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης κατά τα πρώτα τρία (3) φορολογικά έτη.

9. Ο υπολογισμός της τιμής κτήσης σύμφωνα με τα άρθρα 41 και 42 γίνεται με βάση τις φορολογικές αποσβέσεις.

Άρθρο 25. Αποτίμηση αποθεμάτων και ημικατεργασμένων προϊόντων

Τα αποθέματα και τα ημικατεργασμένα προϊόντα αποτιμώνται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες λογιστικής. Ωστόσο, ο φορολογούμενος δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει διαφορετική μέθοδο αποτίμησης κατά τα τέσσερα (4) έτη μετά το φορολογικό έτος κατά το οποίο χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά η μέθοδος αποτίμησης που εφάρμοσε η επιχείρηση.

Άρθρο 26. Επισφαλείς απαιτήσεις

1. Τα ποσά των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων και οι διαγραφές αυτών, με την επιφύλαξη των οριζομένων στις παραγράφους 5 έως 7 του παρόντος άρθρου, εκπίπτουν για φορολογικούς σκοπούς, ως εξής:

α) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μέχρι το ποσό των χιλίων (1.000) ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα (12) μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) της εν λόγω απαίτησης, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης, β) για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις άνω του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ που δεν έχουν εισπραχθεί για διάστημα άνω των δώδεκα (12) μηνών, ο φορολογούμενος δύναται να σχηματίσει πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων, εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης της εν λόγω απαίτησης, σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Χρόνος υπερημερίας (σε μήνες)	Προβλέψεις (σε ποσοστό %)
> 12	50
> 18	75
> 24	100

2. Ανεξάρτητα από την παράγραφο 1, ο σχηματισμός προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων δεν επιτρέπεται στις περιπτώσεις επισφαλών απαιτήσεων κατά των μετόχων ή εταίρων της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δέκα τοις εκατό (10%) και των θυγατρικών εταιρειών της επιχείρησης με ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δέκα τοις εκατό (10%), εκτός αν για την αξίωση που αφορά αυτές τις οφειλές υπάρχει εκκρεμοδικία ενώπιον δικαστηρίου ή διαιτητικού δικαστηρίου, ή εάν ο οφειλέτης έχει υποβάλει αίτημα κήρυξης σε πτώχευση ή υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης ή σε βάρος του έχει εκκινήσει η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης. Επίσης, δεν επιτρέπεται ο σχηματισμός προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις που καλύπτονται από ασφάλιση ή οποιαδήποτε εγγυοδοσία ή άλλη ενοχική ή εμπράγματη ασφάλεια ή για οφειλές του Δημοσίου ή των Ο.Τ.Α. ή για εκείνες που έχουν δοθεί με την εγγύηση αυτών των φορέων.

3. Η πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων, σύμφωνα με την παράγραφο 1, ανακτάται άμεσα με τη μεταφορά αυτής της πρόβλεψης στα κέρδη της επιχείρησης, εφόσον η απαίτηση: α) καταστεί εισπράξιμη ή β) διαγραφεί.

4. Απαίτηση δύναται να διαγραφεί για φορολογικούς σκοπούς μόνον εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α) έχει προηγουμένως εγγραφεί ποσό που αντιστοιχεί στην οφειλή ως έσοδο,

β) έχει προηγουμένως διαγραφεί από τα βιβλία του φορολογούμενου και

γ) έχουν αναληφθεί όλες οι κατά νόμο ενέργειες για την είσπραξη της απαίτησης.

5. Οι τράπεζες μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επί του ποσού του ετήσιου μέσου όρου των πραγματικών χορηγήσεων, όπως αυτό προκύπτει από τις μηνιαίες λογιστικές καταστάσεις τους. Τέτοιες χορηγήσεις συνιστούν οι απαιτήσεις κεφαλαίου και οι απαιτήσεις των εγγεγραμμένων τόκων, όχι όμως και επισφαλών ή μη εισπράξιμων τόκων των επισφαλών απαιτήσεων ή απαιτήσεων μη παραγωγικών, τους οποίους οι τράπεζες δικαιούνται να μην εμφανίζουν ή εγγράφουν στα βιβλία τους, υποχρεούμενες να αποδεικνύουν ότι πρόκειται για τέτοιους τόκους, καθώς και η κάλυψη στο σύνολό του ή εν μέρει ομολογιακού δανείου ιδιωτικών επιχειρήσεων ή η απόκτηση μετοχών κατά τη σύσταση ανώνυμης εταιρείας ή αύξηση του κεφαλαίου της, για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι τίτλοι των ομολογιών ή μετοχών παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας. Στις χορηγήσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια γενικά προς το Δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα δάνεια γενικά για τα οποία δόθηκε εγγύηση του Δημοσίου και οι καταθέσεις σε άλλες τράπεζες. Πέρα από το ποσοστό έκπτωσης που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο οι τράπεζες μπορούν να εκπίπτουν από το εισόδημά τους, για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων της χρήσης πρόσθετες ειδικές κατά περίπτωση προβλέψεις για την απόσβεση απαιτήσεων κατά πελατών τους, για τις οποίες έχει διακοπεί ο λογισμός τόκων.

6. Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να εκπίπτουν προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων σε ποσοστό μέχρι δύο τοις εκατό (2%) επί του συνολικού ύψους μισθωμάτων, τα οποία προκύπτουν από τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, που έχουν συναφθεί μέσα στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Το ποσό αυτό της πρόβλεψης για κάθε φορολογικό έτος, συναθροιζόμενο με το ποσό της πρόβλεψης, η οποία διενεργήθηκε σε προγενέστερα φορολογικά έτη και εμφανίζεται στα τηρούμενα βιβλία της επιχείρησης, δεν μπορεί να υπερβεί το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

7. Οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) μπορούν να εκπίπτουν μέχρι ενάμισι τοις εκατό (1,5%) επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών που ο φορέας έχει προεξοφλήσει έναντι απαιτήσεων που έχει αναλάβει να εισπράξει από εξαγωγική δραστηριότητα χωρίς δικαίωμα αναγωγής, καθώς και μέχρι ένα τοις εκατό (1%) επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών των προεξοφλήσεων έναντι απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής.

8. Στις επιχειρήσεις επαγγελματιών πρακτόρων παιχνιδιών πρόγνωσης της εταιρείας «Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε.» (Ο.Π.Α.Π. Α.Ε.) παρέχεται η δυνατότητα έκπτωσης για τις πραγματοποιούμενες πωλήσεις τους, ποσοστού με κλίμακα ενάμισι τοις εκατό (1,5%) για αξίες μέχρι 500.000 ευρώ και ένα τοις εκατό (1%) για αξίες από 500.001 έως 1.000.000 ευρώ, ως ποσό πρόβλεψης επισφαλών απαιτήσεων.

Άρθρο 27. Μεταφορά Ζημιών

1. Εάν με τον προσδιορισμό των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα το αποτέλεσμα είναι ζημία εντός του φορολογικού έτους, η ζημία αυτή μεταφέρεται για να συμψηφισθεί με τα επιχειρηματικά κέρδη διαδοχικά στα επόμενα πέντε (5) φορολογικά έτη. Η ζημία του προγενέστερου έτους συμψηφίζεται κατά προτεραιότητα έναντι της ζημίας μεταγενέστερου έτους.

2. Η χρεωστική διαφορά που προκύπτει σε βάρος των νομικών προσώπων των περιπτώσεων α', γ' και δ' του άρθρου 45 από την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου ή εταιρικών ομολόγων με εγγύηση

του Ελληνικού Δημοσίου, κατ' εφαρμογή προγράμματος συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα σε τριάντα (30) ισόποσες ετήσιες δόσεις, αρχής γενομένης από τη χρήση μέσα στην οποία πραγματοποιείται η ανταλλαγή των τίτλων και ανεξάρτητα από το χρόνο διακράτησης των ομολόγων. Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, ως χρεωστική διαφορά λαμβάνεται η διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας των τίτλων που εκδόθηκαν σε ανταλλαγή και του κόστους απόκτησης των αρχικών τίτλων. Ειδικά, σε περίπτωση που μετά την απόκτηση των αρχικών τίτλων προέκυψε ζημία από την αποτίμησή τους η οποία δεν έχει συμψηφιστεί με αποθεματικό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 2238/1994, όπως ισχύει κατά τη δημοσίευση του Κ.Φ.Ε. λαμβάνεται το αρχικό κόστος απόκτησης.

(...)

4. Ζημίες που προκύπτουν στην αλλοδαπή δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό των κερδών του ίδιου φορολογικού έτους ούτε να συμψηφιστούν με μελλοντικά κέρδη, με εξαίρεση το εισόδημα που προκύπτει από άλλα κράτη - μέλη της Ε. Ε. ή του Ε.Ο.Χ., το οποίο δεν απαλλάσσεται στη βάση συνθήκης αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει συνάψει και εφαρμόζει η Ελλάδα.

5. Εάν στη διάρκεια ενός φορολογικού έτους η άμεση ή έμμεση ιδιοκτησία του μετοχικού κεφαλαίου ή τα δικαιώματα ψήφου μιας επιχείρησης μεταβληθούν σε ποσοστό που υπερβαίνει το τριάντα τρία τοις εκατό (33%) της αξίας ή του αριθμού τους, η μεταφορά σύμφωνα με το παρόν άρθρο παύει να έχει εφαρμογή στις ζημίες που είχε η επιχείρηση αυτή κατά το εν λόγω φορολογικό έτος και τα προηγούμενα πέντε (5) έτη, εκτός αν ο φορολογούμενος αποδείξει ότι η μεταβολή της ιδιοκτησίας έγινε αποκλειστικά για εμπορικούς ή επιχειρηματικούς λόγους και όχι με σκοπό τη φοροαποφυγή ή φοροδιαφυγή.

Άρθρο 28. Μέθοδος προσδιορισμού εσόδων

1. Το εισόδημα των φυσικών και νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα μπορεί να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον νόμο για τα λογιστικά πρότυπα, ή

β) όταν τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, ή

γ) όταν τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση μετά από σχετική πρόσκληση.

2. Το εισόδημα φυσικών προσώπων, ανεξαρτήτως αν προέρχεται από άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί επίσης να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή έμμεσες μεθόδους ελέγχου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όταν το ποσό του δηλούμενου εισοδήματος δεν επαρκεί για την κάλυψη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης ή σε περίπτωση που υπάρχει προσαύξηση περιουσίας η οποία δεν καλύπτεται από το δηλούμενο εισόδημα.

Άρθρο 29. Φορολογικός συντελεστής

1. Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Φορολογητέο εισόδημα (ευρώ)	Συντελεστής (%)
< 50.000	26%
> 50.000	33%

2. Για τα φυσικά πρόσωπα με πρώτη δήλωση έναρξης επιτηδεύματος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και για τα τρία (3) πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας της παραγράφου 1 μειώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), εφόσον το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημά τους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ.

3. Τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται με συντελεστή δεκατρία τοις εκατό (13%).

4. Το εισόδημα από προσαύξηση περιουσίας της παραγράφου 4 του άρθρου 21 φορολογείται με συντελεστή τριάντα τρία τοις εκατό (33%).

5. Για τους φορολογούμενους που κατοικούν μόνιμα σε νησιά με πληθυσμό σύμφωνα με την τελευταία απογραφή κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους, το φορολογητέο εισόδημα του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας της παραγράφου 1 αυξάνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), προκειμένου να υπολογιστεί το ποσό του φόρου που αναλογεί στο εισόδημά τους. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου ισχύει μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2015.

6. Τα κέρδη των φυσικών προσώπων και των ατομικών επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην έννοια των πολύ μικρών επιχειρήσεων, όπως ορίζονται στη Σύσταση 2003/361/EK της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003, από τη διάθεση παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας προς την εταιρεία «Δ.Ε.Η. Α.Ε». ή άλλο προμηθευτή, μετά από την ένταξή τους στο «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) Kw», κατόπιν απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3468/2006 (Α' 8), απαλλάσσονται του φόρου.

(...)

Άρθρο 44. Αντικείμενο της φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων

«Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων» είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στα κέρδη που πραγματοποιούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες.

Άρθρο 45. Υποκείμενα του φόρου

Σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων υπόκεινται:

α) οι κεφαλαιουχικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,

β) οι προσωπικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή,

γ) τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα, με εξαίρεση μόνο τα κάθε είδους έσοδα που πραγματοποιούνται κατά την επιδίωξη της εκπλήρωσης του σκοπού τους, τα οποία δεν αποτελούν αντικείμενο φόρου,

δ) συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών,

ε) κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα,

στ) κοινοπραξίες,

ζ) οι νομικές οντότητες που ορίζονται στο άρθρο 2 του Κ.Φ.Ε. και δεν περιλαμβάνονται σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις. Στην περίπτωση των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που τηρούν αλφαριθμητικά βιβλία εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του άρθρου 47 του παρόντος Κώδικα

(...)

Άρθρο 47. Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα

1. Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ', του Μέρους Δεύτερου («Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων») του Κ.Φ.Ε., εκτός από τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά στο παρόν κεφάλαιο. Στην έννοια του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο εμπίπτει και η κεφαλαιοποίηση ή διανομή κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

2. Όλα τα έσοδα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που αναφέρονται στις περιπτώσεις του άρθρου 45 θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

3. Τα έσοδα και τα έξοδα των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, που προκύπτουν κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων, κατανέμονται ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των αντίστοιχων μέσων, σύμφωνα και με τα οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ως χρηματοοικονομικά μέσα νοούνται τα οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, όπως αυτά υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατ' εφαρμογή του Κανονισμού 1606/2002, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

4. Για τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 21 έως και 28 του Κεφαλαίου Γ' του Μέρους Δεύτερου.

5. Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 37 και της παραγράφου 6 του άρθρου 42 εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα του άρθρου 45.

6. Ειδικά το εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κρατικών ομολόγων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου που αποκτούν νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που δεν είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας και δεν έχουν στην Ελλάδα μόνιμη εγκατάσταση απαλλάσσεται του φόρου.

Άρθρο 48. Απαλλαγή ενδοομιλικών μερισμάτων

1. Τα ενδοομιλικά μερίσματα που εισπράττει ένα νομικό πρόσωπο που είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, απαλλάσσονται από το φόρο, εάν το νομικό πρόσωπο που προβαίνει στη διανομή:

α) περιλαμβάνεται στους τύπους που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι Μέρος Α' της Οδηγίας 2011/96/ΕΕ, όπως ισχύει, και

β) είναι φορολογικός κάτοικος κράτους μέλους της ΕΕ, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού και δεν θεωρείται κάτοικος τρίτου κράτους εκτός ΕΕ κατ' εφαρμογήν όρων σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει συναφθεί με αυτό το τρίτο κράτος, και

γ) υπόκειται, χωρίς τη δυνατότητα επιλογής ή απαλλαγής, σε έναν από τους φόρους που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι Μέρος Β' της Οδηγίας 2011/96/ΕΕ ή σε οποιοδήποτε άλλον φόρο αντικαταστήσει έναν από τους φόρους αυτούς, και

δ) ο λήπτης φορολογούμενος κατέχει ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον δέκα τοις εκατό (10%) της αξίας ή του πλήθους του μετοχικού ή βασικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου του νομικού προσώπου που διανέμει, και

ε) το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής διακρατείται τουλάχιστον είκοσι τέσσερις (24) μήνες.

2. Η προηγούμενη παράγραφος ισχύει επίσης για τα ενδοομιλικά μερίσματα που εισπράττονται από μόνιμες εγκαταστάσεις εταιρειών άλλων κρατών μελών που βρίσκονται στην Ελλάδα και προέρχονται από τις θυγατρικές τους σε ένα άλλο κράτος-μέλος.

3. Εάν διανέμονται κέρδη από νομικό πρόσωπο σε λήπτη φορολογούμενο που δεν έχει διακρατήσει το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής επί είκοσι τέσσερις (24) μήνες, αλλά πληρούται η προϋπόθεση γ' της παραγράφου 1, ή αυτή της παραγράφου 2, ο λήπτης φορολογούμενος μπορεί προσωρινά να ζητήσει την απαλλαγή που προβλέπεται στις εν λόγω παραγράφους, εφόσον καταθέσει στη Φορολογική Διοίκηση εγγυητική επιστολή υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ίση με το ποσό του φόρου που θα όφειλε να καταβάλει σε περίπτω-

τωση μη χορήγησης της απαλλαγής. Η απαλλαγή καθίσταται οριστική και η εγγύηση λήγει κατά την ημερομηνία που συμπληρώνονται είκοσι τέσσερις (24) μήνες διακράτησης του ελάχιστου ποσοστού συμμετοχής. Εάν ο φορολογούμενος παύει να διακρατεί το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής πριν τη συμπλήρωση των είκοσι τεσσάρων (24) μηνών, η εγγύηση καταπίπτει υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου κατά την ημερομηνία αυτή.

4. Εάν η διανομή κερδών που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και 2 προκύπτει από συμμετοχή σε άλλο νομικό πρόσωπο, ο φορολογούμενος δεν μπορεί να εκπέσει τις επιχειρηματικές δαπάνες που συνδέονται με τη συμμετοχή αυτή.

5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζονται τα έντυπα εφαρμογής του άρθρου αυτού.

Άρθρο 49. Υποκεφαλαιοδότηση

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, οι δαπάνες τόκων δεν αναγνωρίζονται ως εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες, στο βαθμό που οι πλεονάζουσες δαπάνες τόκων υπερβαίνουν το τριάντα τοις εκατό (30%) των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA). Τα κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων καθορίζονται με βάση τις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τους ελληνικούς κανόνες λογιστικής με τις φορολογικές αναπροσαρμογές που προβλέπονται στον Κ.Φ.Ε..

2. Ο όρος «πλεονάζουσες δαπάνες τόκων» σημαίνει το πλεόνασμα των δαπανών τόκων έναντι του εισοδήματος από τόκους.

3. Οι δαπάνες τόκων της παραγράφου 1 αναγνωρίζονται πλήρως ως εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες εφόσον το ποσό των εγγεγραμμένων στα βιβλία καθαρών δαπανών τόκων δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ το χρόνο.

4. Κάθε δαπάνη τόκων που δεν εκπίπτει σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου μεταφέρεται χωρίς χρονικό περιορισμό.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων δεν εφαρμόζονται για τα πιστωτικά ιδρύματα, τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης του ν. 1665/1986 και τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων του ν. 1905/1990 που λαμβάνουν άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος και τις αντίστοιχες ρυθμιστικές αρχές άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(...)

Άρθρο 58. Φορολογικός συντελεστής

1. Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, καθώς και τα νομικά πρόσωπα της περίπτωσης γ' του άρθρου 45 που τηρούν απλογραφικά φορολογούνται με συντελεστή είκοσι εννέα τοις εκατό (29%). Όταν οι υπόχρεοι των περιπτώσεων β', δ', ε' στ' και ζ' του άρθρου 45 τηρούν απλογραφικά βιβλία τα κέρδη που αποκτούν από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται σύμφωνα με την κλίμακα της παραγράφου 1 του άρθρου 29.

2. Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών φορολογούνται με συντελεστή δεκατρία τοις εκατό (13%).

3. Ο φορολογούμενος που αποκτά εισόδημα το οποίο υπόκειται σε παρακράτηση φόρου σύμφωνα με το άρθρο 62 περιλαμβάνει το εισόδημα αυτό στα φορολογητέα κέρδη του πριν την αφαίρεση του παρακρατούμενου φόρου. Ο πληρωτέος από το φορολογούμενο φόρος σε σχέση με το εν λόγω εισόδημα μειώνεται κατά το ποσό του φόρου που παρακρατήθηκε.

4. Για τους φορολογούμενους των περιπτώσεων α', β', δ', ε' και στ' του άρθρου 45 οι συντελεστές της παραγράφου 1 μειώνονται κατά ποσοστό σαράντα τοις εκατό (40%) για τα κέρδη που προκύπτουν από επιχει-

ιρηματική δραστηριότητα που ασκείται σε νησιά με πληθυσμό, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου ισχύει μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2015.

5. Τα κέρδη των επιχειρήσεων των περιπτώσεων α' , β' , δ' , ε' και στ' του άρθρου 45, εφόσον αυτές εμπίπτουν στην έννοια των πολύ μικρών επιχειρήσεων, όπως ορίζονται στη Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003, από τη διάθεση παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας προς την εταιρεία «Δ.Ε.Η. Α.Ε.» ή άλλο προμηθευτή, μετά από την ένταξή τους στο «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) Κw», κατόπιν απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3468/ 2006 (Α' 8), απαλλάσσονται του φόρου. Η εν λόγω απαλλαγή χορηγείται με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη εμφανίζονται σε ειδικό λογαριασμό με την ονομασία «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) Κw». Σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους, φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα κατά το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους αντίστοιχα.

Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
---------------------	-------------------	------------------------	-------------------	---------------------	------------------------

9. Η ύπαρξη περιοριστικού κατάλογου 13 περιπτώσεων μη εκπιπτόμενων επιχειρηματικών δαπανών στον νέο Κ.Φ.Ε. (άρθρο 23 Ν.4172/13) κρίνεται επωφελής δεδομένης της πολυνομίας, της πληθώρας ερμηνευτικών εγκυκλίων και της συνεχούς αναθεώρησης των προισχυουσών διατάξεων (άρθρο 31 Ν.2238/94).

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

10. Στον προηγούμενο Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνονταν διατάξεις (άρθρο 31 Ν.2238/94) περί έκπτωσης συγκεκριμένων δαπανών κατά ένα σταθερό ποσοστό (π.χ. 50% δαπανών κινητής τηλεφωνίας, ποσοστά δαπανών επιβατικών Ι.Χ. αναλόγως κυβικών κ.α) σε αντιδιαστολή με τον νέο Κ.Φ.Ε σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου εκπίπτουν όλες οι δαπάνες εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 22 με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23. Πιστεύετε ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. ήταν υποκειμενικές και δεν συνέβαλαν στην ορθή φορολογική αναμόρφωση των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων;

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

11. Στις διατάξεις του άρθρου 23 του νέου Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνεται διάταξη περί μη έκπτωσης δαπανών αγοράς αγαθών ή λήψης υπηρεσιών εφόσον η εξόφληση δεν έχει γίνει με τραπεζικό μέσο πληρωμής (σήμερα το όριο ανέρχεται σε άνω των 500 € δαπάνες). Πιστεύετε ότι η διάταξη αυτή αυξάνει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις (πχ σε περίπτωση τήρησης απλογραφικών βιβλίων) και δυσχεραίνει την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου (πχ σε περίπτωση τμηματικής εξόφλησης);

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

12. Πιστεύετε ότι η συγκεκριμένη διάταξη, που αναφέρεται στην προηγούμενη ερώτηση, βοηθά στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

13. Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, θεωρείτε ότι το συγκεκριμένο όριο πρέπει:

- Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω
- Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω
- Να παραμείνει το ίδιο

14. Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι να αναπροσαρμοστεί, σε ποιο ποσό πιστεύετε ότι πρέπει να ανέρχεται το συγκεκριμένο όριο;

€
---

15. Η διάταξη περί προκαταβολής του παρακρατούμενου φόρου (26%) επί συναλλαγών με επιχειρήσεις σε κράτη μη συνεργάσιμα ή με προνομιακό φορολογικό καθεστώς προκειμένου να καταστεί η δαπάνη εκπιπτόμενη με πρόβλεψη επιστροφής του εφόσον αποδειχθεί ότι πρόκειται περί συνήθους συναλλαγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς (περίπτωση ιγ άρθρου 23 Ν.4172/13) οδηγεί σε πρόσθετη γραφειοκρατία και μπορεί να ζημιώσει τις επιχειρήσεις.

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

16. Η θέσπιση 9 κατηγοριών παγίων περιουσιακών στοιχείων με αντίστοιχους συντελεστές φορολογικών αποσβέσεων (άρθρο 24 Ν.4172/13) αφαιρεί από τις επιχειρήσεις (κυρίως τους τηρούντες απλογραφικά βιβλία, για τους οποίους σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. ταυτίζονται οι φορολογικές και οι λογιστικές αποσβέσεις) την διακριτική ευχέρεια επιλογής ανώτερου/κατώτερου συντελεστή ανάλογα με την κατά περίπτωση ωφέλιμη διάρκεια ζωής των παγίων, που παρείχαν οι προϊσχύουσες διατάξεις (Π.Δ. 299/03).

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

17. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. (άρθρο 24 Ν.4172/13) δικαιούχος διενέργειας φορολογικών αποσβέσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που είναι αντικείμενο χρηματοοικονομικής μίσθωσης είναι ο μισθωτής, σε αντίθεση με το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο. Πιστεύετε ότι οι νέες διατάξεις είναι προς την σωστή κατεύθυνση;

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

18. Ο νέος τρόπος σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανείσπρακτες και εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για την διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης (άρθρο 26 Ν.4172/13) είναι δικαιότερος αναφορικά με τις προϊσχύουσες διατάξεις (σταθερός συντελεστής 0,5%-1% επί τζίρου).

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

19. Η καθιέρωση νέου τρόπου σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανείσπρακτες (άρθρο 26 Ν.4172/13) καθίσταται δυσχερής για ορισμένους φορολογούμενους (πχ τηρούντες απλογραφικά βιβλία).

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

20. Η διαφορετική φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων ανάλογα με την πηγή από την οποία προέρχονται και ιδιαίτερα του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα αντικείται στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της φορολογικής ισότητας και της φοροδοτικής ικανότητας (άρθρο 4 Συντάγματος).

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

21. Θεωρείτε ότι η καθιέρωση συντελεστή φορολογίας 26% στα κέρδη των νομικών προσώπων και 10% στα διανεμόμενα κέρδη δεν ευνοεί την επανεπένδυση των κερδών και την ανάπτυξη;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

22. Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, ποιο πιστεύετε ότι πρέπει να είναι το ποσοστό των ανωτέρω συντελεστών φορολογίας;

- 10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη
- 15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη
- Άλλο _____

23. Με βάση τις διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. η επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνταν διαφορετικά αναλόγως με το να ασκούνταν ατομικά, εταιρικά μέσω προσωπικής εταιρείας ή εταιρικά μέσω κεφαλαιουχικής εταιρείας οδηγώντας σε στρεβλώσεις. Πιστεύετε ότι ο νέος τρόπος φορολόγησης σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. όπου η φορολογική επιβάρυνση είναι ουσιαστικά η ίδια, ανεξαρτήτως εταιρικής μορφής της επιχειρηματικής δραστηριότητας, είναι προς την σωστή κατεύθυνση;

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

24. Δεδομένης της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, η υπερφορολόγηση των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την προσπάθεια να καταστεί ανταγωνιστική.

•	•	•	•	•	•
Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέ- τερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

25. Παρακαλώ αναφέρατε τυχόν παρατηρήσεις ή σχόλια που θεωρείτε ότι μπορούν να βοηθήσουν στην παρούσα έρευνα.

III. Πίνακας απαντήσεων ανά ερωτώμενο

Ερωτούμενος Ερώτηση	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.Φύλο	Άνδρας	Γυναίκα	Άνδρας	Γυναίκα	Άνδρας	Άνδρας	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Άνδρας
2.Ηλικία	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	πάνω από 51 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών
3.Επίπεδο σπουδών	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.
4.Αντικείμενο απασχόλησης	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών
5.Χρόνια προϋπηρεσίας στον κλάδο	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	6-15 χρόνια	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια
6.Πόσο έχετε ασχοληθεί μέχρι σήμερα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. (Ν.4172/2013);	Πάρα πολύ	Αρκετά	Λίγο	Ελάχιστα	Λίγο	Λίγο	Αρκετά	Αρκετά	Πάρα πολύ	Λίγο
7.Ο νέος Κ.Φ.Ε. (Ν.4172/2013) συμβάλλει στην απολοποίηση και στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού φορολογικού συστήματος.	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
8.Η προϋπόθεση έκπτωσης των δαπανών «να πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της» (άρθρο 22, Ν.4172/13) ενέχει μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας και η διάταξη αυτή μπορεί να αποτελέσει διεκδυστίδα μεταξύ της φορολογικής αρχής και των επιχειρήσεων.	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η
9.Η ύπαρξη περιοριστικού καταλόγου 13 περιπτώσεων μη εκπαιτόμενων επιχειρηματικών δαπανών στον νέο Κ.Φ.Ε. (άρθρο 23 Ν.4172/13) κρίνεται επωφελής δεδομένης της πολυνομίας, της πληθώρας ερμηνευτικών εγκυκλίων και της συνεχούς αναθεώρησης των προισχυουσών διατάξεων (άρθρο 31 Ν.2238/94).	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η
10.Στον προηγούμενο Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνονταν διατάξεις (άρθρο 31 Ν.2238/94) περί έκπτωσης συγκεκριμένων δαπανών κατά ένα σταθερό ποσοστό (π.χ. 50% δαπανών κινητής τηλεφωνίας, ποσοστά δαπανών επιβατικών Ι.Χ. ανάλογως κυβικών κ.α) σε αντιδιαστολή με τον νέο Κ.Φ.Ε σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου εκπίπτουν όλες οι δαπάνες εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 22 με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23. Πιστεύετε ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. ήταν υποκειμενικές και δεν συνέβαλαν στην ορθή φορολογική αναμόρφωση των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων;	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ

11.Στις διατάξεις του άρθρου 23 του νέου Κ.Φ.Ε. περιλαμβάνεται διάταξη περί μη έκπτωσης δαπανών αγοράς αγαθών ή λήψης υπηρεσιών εφόσον η εξόφληση δεν έχει γίνει με τραπεζικό μέσο πληρωμής (σήμερα το όριο ανέρχεται σε άνω των 500 € δαπάνες).Πιστεύετε ότι η διάταξη αυτή αυξάνει το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις (πχ σε περίπτωση τήρησης απολογριακών βιβλίων) και δυσχεραίνει την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου (πχ σε περίπτωση τμηματικής εξόφλησης);	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφανό	Μάλλον διαφανό	Μάλλον διαφανό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφανό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον διαφανό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφανό
12.Πιστεύετε ότι η συγκεκριμένη διάταξη, που αναφέρεται στην προηγούμενη ερώτηση, βοηθά στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος;	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι
13.Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, θεωρείτε ότι το συγκεκριμένο όριο πρέπει:	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω		Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο		Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο
14.Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι να αναπροσαρμοστεί, σε ποιο ποσό πιστεύετε ότι πρέπει να ανέρχεται το συγκεκριμένο όριο;	100		300		3000					
15.Η διάταξη περί προκαταβολής του παρακρατούμενου φόρου (26%) επί συναλλαγών με επιχειρήσεις σε κράτη μη συνεργάσιμα ή με προνομιακό φορολογικό καθεστώς προκειμένου να καταστεί η δαπάνη εκπαιδευτική με πρόβλεψη επιστροφής του εφόσον αποδειχθεί ότι πρόκειται περί συνήθους συναλλαγής σε τρέχουσες τιμές αγοράς (περίπτωση 1γ άρθρου 23 Ν.4172/13) οδηγεί σε πρόσθετη γραφειοκρατία και μπορεί να ζημιώσει τις επιχειρήσεις.	Διαφανό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφανό	Είμαι ουδέτερος/η	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Διαφανό απολύτως
16.Η θέσπιση 9 κατηγοριών παγίων περιουσιακών στοιχείων με αντίστοιχους συντελεστές φορολογικών αποσβέσεων (άρθρο 24 Ν.4172/13) αφαιρεί από τις επιχειρήσεις (κυρίως τους ηθικότερους απολογιαφικά βιβλία, για τους οποίους σύμφωνα με τα Ε.Λ.Π. ταυτίζονται οι φορολογικές και οι λογιστικές αποσβέσεις) την διακριτική ευχέρεια επιλογής ανώτερου/κατώτερου συντελεστή ανάλογα με την κατά περίπτωση ωφέλιμη διάρκεια ζωής των παγίων, που παρείχαν οι προϊσχύουσες διατάξεις (Π.Δ. 299/03).	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό
17.Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. (άρθρο 24 Ν.4172/13) δικαιούχος διενέργειας φορολογικών αποσβέσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που είναι αντικείμενο χρηματοοικονομικής μίσθωσης είναι ο μισθωτής, σε αντίθεση με το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο. Πιστεύετε ότι οι νέες διατάξεις είναι προς την σωστή κατεύθυνση;	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον διαφανό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφανό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφανό

18.Ο νέος τρόπος σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανεξπράκτες και εφόσον έχουν αναληφθεί οι κατάλληλες ενέργειες για την διασφάλιση του δικαιώματος είσπραξης (άρθρο 26 Ν.4172/13) είναι δικαιότερος αναφορικά με τις προσιχούσες διατάξεις (σταθερός συντελεστής 0,5%-1% επί τζίρου).	Συμφωνό απολύτως	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνό
19.Η καθιέρωση νέου τρόπου σχηματισμού των προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων (ανάλογα με τον χρόνο που παραμένουν ανεξπράκτες (άρθρο 26 Ν.4172/13) καθίσταται δυσχερής για ορισμένους φορολογούμενους (πχ τηρούντες απλογραφικά βιβλία).	Διαφωνό απολύτως	Μάλλον διαφωνό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό
20.Η διαφορετική φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων ανάλογα με την πηγή από την οποία προέρχονται και ιδιαίτερα του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα αντίκειται στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές της φορολογικής ισότητας και της φοροδοτικής ικανότητας (άρθρο 4 Συντάγματος).	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον συμφωνό	Διαφωνό απολύτως
21. Θεωρείτε ότι η καθιέρωση συντελεστή φορολογίας 26% στα κέρδη των νομικών προσώπων και 10% στα διανεμόμενα κέρδη δεν ευνοεί την επανεπένδυση των κερδών και την ανάπτυξη;	Ναι	Ναι	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Όχι
22. Αν η απάντησή σας στο προηγούμενο ερώτημα είναι καταφατική, ποιο πιστεύετε ότι πρέπει να είναι το ποσοστό των ανωτέρω συντελεστών φορολογίας;	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.						15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	
23. Με βάση τις διατάξεις του προηγούμενου Κ.Φ.Ε. η επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούσαν διαφορετικά αναλόγως με το να ασκούνταν ατομικά, εταιρικά μέσω προσωπικής εταιρείας ή εταιρικά μέσω κεφαλαιουχικής εταιρείας οδηγώντας σε στρεβλώσεις. Πιστεύετε ότι ο νέος τρόπος φορολόγησης σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Κ.Φ.Ε. όπου η φορολογική επιβάρυνση είναι ουσιαστικά η ίδια, ανεξαρτήτως εταιρικής μορφής της επιχειρηματικής δραστηριότητας, είναι προς την σωστή κατεύθυνση;	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον διαφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό
24. Δεδομένης της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, η υπερφορολόγηση των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την προσπάθεια να καταστεί ανταγωνιστική.	Συμφωνό απολύτως	Συμφωνό απολύτως	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον διαφωνό	Συμφωνό απολύτως	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνό	Μάλλον συμφωνό	Διαφωνό απολύτως

<p>25. Παρακαλώ αναφέρατε τυχόν παρατηρήσεις ή σχόλια που θεωρείτε ότι μπορούν να βοηθήσουν στην παρούσα έρευνα.</p>			<p>Ο νέος τρόπος σχηματισμού προβλέψεων επισφαλών καθίσταται προβληματικός όχι μόνο για τους τηρούντες απλογραφικά λογιστικά αρχεία αλλά και για επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά αν το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους καθιστά την παρακολούθηση των επισφαλών πελατών δυσχερή (μεγάλη πελατειακή βάση που μπορεί να οδηγεί σε μεγάλο αριθμό επισφαλών πελατών μικρής όμως αξίας γεγονός που καθιστά την παρακολούθησή τους αλλά και την αξίωση της απαίτησης οικονομικά ασύμφορη για την επιχείρηση). Καλή επιτυχία!</p>							<p>Οι αλλαγές έγιναν λόγω μνημονιακών δεσμεύσεων και όχι με στόχο την ουσιαστική φορολογική αναμόρφωση.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Ερωτώμενος Ερώτηση	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Γυναίκα	Γυναίκα	Ανδρας	Ανδρας	Ανδρας	Γυναίκα	Ανδρας	Γυναίκα	Γυναίκα	Ανδρας	Γυναίκα
2	18-34 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών
3	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Διαδακτορικό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.
4	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστή	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστή	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών
5	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	6-15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια
6	Λίγο	Αρκετά	Αρκετά	Αρκετά	Λίγο	Αρκετά	Ελάχιστα	Πολύ	Ελάχιστα	Αρκετά	Αρκετά
7	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ
8	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
9	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
10	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
11	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως
12	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
13	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω, Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω
14				0							50
15	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ
16	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
17	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
18	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
19	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον διαφωνώ
20	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Διαφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η

21	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Ναι	Ναι	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Όχι	
22			15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	το ίδιο ποσοστό και στις δύο περιπτώσεις			15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.			
23	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	
24	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος	Μάλλον συμφωνώ	
25			Πρέπει κατά τη γνώμη μου να δοθεί κίνητρο (φορολογικό) στις επιχειρήσεις να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν. Δύο είναι τα βασικά πεδία: α) χαμηλότερη φορολογία με αυξημένα προσιτά ώστε να μην έχουν κίνητρο φοροδιαφυγής αλλά αντίθετως κίνητρο να είναι σωστοί απέναντι στο κράτος και β) λιγότερη γραφειοκρατία σε περιπτώσεις οφθαλμοφανεστάτης φοροδιαφυγής (σημαντικού επιπέδου) και φοροαπατης ως προς την αντιμετώπιση των ανωτέρω περιπτώσεων		Σας ευχαριστώ για την πρόσκληση να συμπληρώσω το ερωτηματολόγιο. Δεν έχω ειδικευση στους νόμους που αναφέρεται το ερωτηματολόγιο. Ωστόσο, με όλο το σεβασμό και αν μου επιτρέπετε, το ερωτηματολόγιο αντιμετωπίζει σοβαρές μεθοδολογικές ατέλειες. Ένα μόνο παράδειγμα νομίζω κεντρικό: Σύμφωνα με την οικονομική επιστήμη κανένας φόρος δεν είναι αναπτυξιακός σε ορούς επένδυσης της επιχείρησης. Συνεπώς, ο μηδενισμός των φόρων θα μεγιστοποιούσε την επένδυση. Οι φόροι όμως είναι προϊόν κοινωνικού συμβολαίου. Αν μειωθεί η φορολογία των επιχειρήσεων θα πρέπει να κοπούν δαπάνες συντάξεων ή υγείας ή παιδείας ή άμυνας κλπ ή να αυξηθεί ή έμμεση φορολογία ή οι φόροι στους μισθτούς? Στην 24, η ανταγωνιστικότητα δεν είναι συνάρτηση μόνο των φόρων αλλά κυρίως του θεσμικού πλαισίου συμπεριλαμβανομένου του κόστους του κεφαλαίου (δανεισμού), της εργασίας και της τεχνολογίας...							

Ερωτώμενος Ερώτηση	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
1	Ανδρας	Ανδρας	Γυναίκα	Ανδρας	Γυναίκα	Γυναίκα	Ανδρας	Ανδρας	Ανδρας	Γυναίκα	Ανδρας
2	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	πάνω από 51 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	πάνω από 51 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών
3	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.
4	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών
5	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια
6	Πάρα πολύ	Λίγο	Λίγο	Αρκετά	Λίγο	Πολύ	Αρκετά	Αρκετά	Αρκετά	Αρκετά	Πάρα πολύ
7	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
8	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
9	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
10	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
11	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
12	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
13	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω		Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω
14				1500	300	0,01			300 ευρώ		1000
15	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
16	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
17	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
18	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
19	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
20	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ

21	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Όχι	Ναι	Ναι
22		10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.		10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.			10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.
23	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
24	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
25											

Ερωτώμενος Ερώτηση	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
1	Άνδρας	Άνδρας	Γυναίκα	Άνδρας	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Γυναίκα	Άνδρας	Γυναίκα	Άνδρας
2	35-50 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	πάνω από 51 χρονών
3	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό
4	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Επιχειρηματίας	Επιχειρηματίας	Επιχειρηματίας
5	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	έως 5 χρόνια	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια
6	Λίγο	Πάρα πολύ	Αρκετά	Αρκετά	Αρκετά	Αρκετά	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Λίγο	Ελάχιστα	Αρκετά
7	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως
8	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
9	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
10	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
11	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
12	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι
13	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω		Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω		Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω
14	300		15000	2500	1500				100		5000	3000
15	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
16	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
17	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
18	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
19	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως

20	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
21	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
22	20% στο σύνολο		10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.			15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.
23	Μάλλον διαφωνώ	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως
24	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως

25	Σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος θα ήθελα να ήταν σε ισχύ ο Ν.2238/94 με κάποιες τροποποιήσεις σε ορισμένα σημεία .			<p>Πιστεύω ότι πρέπει σαφώς να φορολογείται η επιχειρηματική δραστηριότητα στην χώρα μας, είτε ατομική είτε εταιρική, αλλά με φορολογικούς συντελεστές κατώτερους αυτών που ισχύουν τώρα γιατί: α) υψηλοί συντελεστές διαμορφώνουν αρνητικό αίσθημα του φορολογικού δικαίου μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών φορολογουμένων και αντικίνητρο για την έκδοση φορολογικών στοιχείων, άρα απόλεια εσόδων για το κράτος και β) αντικίνητρο για την συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας κάτι που είναι καταστροφή για την οικονομία της χώρας μας καθότι αυτή αποτελεί την ραχοκοκαλιά της.</p>			<p>Η πληρωμή με τραπεζικό μέσο γίνεται προκειμένου να εφαρμοσθούν οι σύγχρονες ελεγκτικές μέθοδοι των έμμεσων μεθόδων ελέγχου για όλα τα πρόσωπα φυσικά ή νομικά. Δεδομένου ότι η φοροδιαφυγή υφίσταται κυρίως στον τομέα παροχής υπηρεσιών θα πρέπει να υιοθετηθεί μια προσέγγιση πίστωσης του Φ.Π.Α. για τον δέκτη της υπηρεσίας έχοντας στα χέρια του το νόμιμο παραστατικό ώστε το Ελληνικό δημόσιο να εισπράξει τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος. Υψηλός συντελεστής Φ.Π.Α. και Εισοδήματος οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην φοροδιαφυγή. Το χρήμα δεν κατάλγει στις τράπεζες και η φοροδιαφυγή ανακυκλώνεται συνεχώς.</p>			<p>Οι συνθήκες επιχειρηματικής δραστηριότητας όταν ασκείται ατομικά ή εταιρικά (είτε μέσω προσωπικής είτε μέσω κεφαλαιουχικής εταιρείας) είναι διαφορετικές και επομένως η φορολογική μεταχείριση θα πρέπει να είναι διαφορετική.</p>	
----	--	--	--	---	--	--	---	--	--	---	--

Ερωτώμενος Ερώτηση	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
1	Γυναίκα	Ανδρας	Γυναίκα	Ανδρας	Ανδρας	Γυναίκα	Ανδρας	Ανδρας	Γυναίκα	Γυναίκα	Ανδρας	Ανδρας
2	35-50 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	πάνω από 51 χρονών	πάνω από 51 χρονών	18-34 χρονών	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών
3	Μεταπτυχιακό	A.E.I.-T.E.I.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	A.E.I.-T.E.I.	A.E.I.-T.E.I.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	A.E.I.-T.E.I.	Μεταπτυχιακό
4	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Επιχειρηματίας	Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Επιχειρηματίας	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Επιχειρηματίας	Λογιστής-Φοροτεχνικός
5	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	έως 5 χρόνια	6-15 χρόνια	6-15 χρόνια	6-15 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια
6	Πάρα πολύ	Λίγο	Πάρα πολύ	Πολύ	Πολύ	Πάρα πολύ	Ελάχιστα	Αρκετά	Πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ	Πολύ
7	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά
8	Μάλλον συμφωνά	Διαφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως
9	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά
10	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά
11	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Διαφωνά απολύτως
12	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
13	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω, Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα πάνω	Να παραμείνει το ίδιο	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω	Να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω
14	100	3000	1000				5000	1000		250	100	100
15	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως
16	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον διαφωνά	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως
17	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά
18	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως
19	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον διαφωνά	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως	Μάλλον συμφωνά	Μάλλον συμφωνά	Διαφωνά απολύτως	Συμφωνά απολύτως

20	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
21	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Ναι	Ναι	Όχι
22	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% και τα δύο	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.		15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	
23	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
24	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
25		Η προϋπόθεση έκπτωσης των δαπανών ανα πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές της» είναι πολύ σημαντική για τους επιχειρηματίες και την διεύθυνση του κύκλου των εργασιών της επιχείρησης τους.										

Ερωτώμενος Ερώτηση	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
1	Γυναίκα	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας	Γυναίκα	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας	Άνδρας
2	35-50 χρονών	πάνω από 51 χρονών	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών	πάνω από 51 χρονών	35-50 χρονών	18-34 χρονών	18-34 χρονών	35-50 χρονών	35-50 χρονών	πάνω από 51 χρονών	πάνω από 51 χρονών
3	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό	Α.Ε.Ι.-Τ.Ε.Ι.	Μεταπτυχιακό	Μεταπτυχιακό
4	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Υπάλληλος Υπουργείου Οικονομικών	Λογιστής-Φοροτεχνικός	Οικονομικός Διευθυντής	Λογιστής-Φοροτεχνικός
5	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	6-15 χρόνια	6-15 χρόνια	έως 5 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια	πάνω από 15 χρόνια
6	Πολύ	Πάρα πολύ	Πάρα πολύ	Πάρα πολύ	Αρκετά	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Αρκετά	Πάρα πολύ	Λίγο	Αρκετά
7	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ
8	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
9	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ
10	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον συμφωνώ
11	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
12	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
13							Να αναπροσαρμωστεί προς τα κάτω	Να αναπροσαρμωστεί προς τα κάτω	Να παραμείνει το ίδιο		Να αναπροσαρμωστεί προς τα κάτω	
14	3000						200	150			100	
15	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως
16	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
17	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
18	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
19	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως

20	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	Συμφωνώ απολύτως
21	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
22	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 15% στα διανεμόμενα κέρδη	5% στα κέρδη και τα διανεμόμενα στα φυσικά πρόσωπα	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	7% ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ 45% ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΑ	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15% στα κέρδη και 20% στα διανεμόμενα κέρδη.		15% και κλιμακα	10% στα κέρδη και 26% στα διανεμόμενα κέρδη.	15 +15	10% στα κέρδη & 10% στα διανεμόμενα
23	Είμαι ουδέτερος/η	Διαφωνώ απολύτως	Διαφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Είμαι ουδέτερος/η	Είμαι ουδέτερος/η	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον διαφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
24	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ απολύτως	Μάλλον συμφωνώ
25										Ο 4172/2013 σαφέστατα και υπερτερεί του 2238/1994. Ωστόσο οι ερμηνευτικές που εκδίδονται δεν είναι πάντα οι αναμενόμενες με αποτέλεσμα να έχουν χαθεί οι αρχικά καλές προσδοκίες για το νομοθέτημα		